

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

Professional standard of Thai librarians

อาจารย์ ดร. ศรีหทัย เวถ์ลัส

อาจารย์ทิพภา ปลีหะจินดา

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้

จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕

มหาวิทยาลัยบูรพา

รหัสโครงการ

สัญญาเลขที่ 19/2559

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

อาจารย์ ดร. ศรีหทัย เวลล์ส

อาจารย์ทิพภา ปลีหะจินดา

ภาควิชาสารสนเทศศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

ก

งานวิจัยนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร. ชูติมา สัจจามันท์ ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา ที่ปรึกษาโครงการ ที่ได้ให้
คำแนะนำในเรื่องแนวทางพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ รองศาสตราจารย์ ดร. จุมพจน์ วนิชกุล ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีราชภัฏกาญจนบุรี และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ อาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้คำแนะนำแก้ไข

ขอขอบคุณ คุณอติพิพัทธ์ โยชะพันธ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชา
การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา ที่ได้คำแนะนำด้านสถิติ คุณวงเดือน เจริญ บรรณารักษ์ชำนาญการ
หัวหน้าฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย
และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ร่วมให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้วยการ
ให้สัมภาษณ์และร่วมประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งบรรณารักษ์จากห้องสมุดประเภทต่างๆ ทั่วประเทศ ที่กรุณาตอบ
แบบสอบถาม ขอขอบคุณบรรณารักษ์และหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพาที่เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลอย่างดียิ่ง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณ
แผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
เลขที่สัญญา 19/2559 ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่สมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ ที่จะ
นำไปใช้ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ต่อไป

ผู้วิจัย

Acknowledgment

This work can be achieved with the generosity of Professor Dr. Chutima Satchanant, an expert in Library and Information Science, Sukhothai Thammathirat Open University project advisor who gave advice on the development of professional standards, And Associate Professor Dr. Chumpot Wanichakul, Specialist in Library and Information Science, Kanchanaburi Rajabhat University Kanchanaburi And Assistant Professor Dr. Kwanchotil Pisanphong, Lecturer, Department of Information Studies Faculty of Humanities and Social Sciences Burapa university that has given suggestions.

Thank you to Mr. Ittiphat Yothaphan, a computer expert. Ph.D. students in research and statistics in intellectual science, that provides statistical advice. Mrs. Vongdeuan charoen, librarian Head of Information Services Department, Burapha University Library Who is a qualified expert in research tools and provides useful advice. Thank you to all the experts who have provided useful information by interviewing and attending the focus group. Including librarians throughout the country that answer my questionnaire very well.

This work was financially supported by the Research Grant of Burapha University through National Research Council of Thailand (Grant no. 19/2559) Thank you Burapha University for supporting research grants for the fiscal year 2015 makes this research work to be successful as well. Thank you to the librarian and Burapha University Library. That is a great source of information

Finally, I hope that this research will benefit the Librarian Professional Association. That will be used to develop professional standards for the benefit of librarians in Thailand.

Researchers

หัวข้อ การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

ก

ผู้วิจัย อาจารย์ ดร. ศรีหทัย เวลดัส และ อาจารย์ทิพภา ปลีหะจินดา

ชื่อหน่วยงาน ภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ปี 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมชุดความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ และนำเสนอแนวทางพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์สำหรับบรรณารักษ์ไทยต่อองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้พิจารณานำไปใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นบรรณารักษ์จากห้องสมุดประเภทต่างๆ ทั่วประเทศจำนวน 576 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์และประกาศใช้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนที่เห็นว่าบรรณารักษ์ไทยควรจะมีมาตรฐานวิชาชีพ

2. รูปแบบที่เหมาะสมของมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรให้มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพที่มีความศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ และกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ต้องมีคุณวุฒิด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยมีองค์กรวิชาชีพเป็นผู้กำกับดูแล

3. ความคาดหวังในบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังว่ามาตรฐานวิชาชีพจะช่วยคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่วนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคือ มาตรฐานวิชาชีพจะสร้างขวัญกำลังใจให้บรรณารักษ์มีความภูมิใจในวิชาชีพและช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพบัณฑิต

คำสำคัญ: มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์, บรรณารักษ์, มาตรฐานวิชาชีพ, สมรรถนะบรรณารักษ์

Topic Professional standards for Thai librarians 3
Researcher Dr. Srihathai Wells and Tipbha Pleehajinda
Department Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha
University
Year 2019

Abstract

This research aims to gather the knowledge set necessary to develop a professional standard model. And present guidelines for the development of professional Standard for Thai librarians to relevant professional organizations to consider and use. The sample group is a librarian from 6 types of libraries, 576 people across the country and 36 experts by using statistical software to analyze data Research results can be summarized as follows:

1. The need for professional standards respondents have an overall opinion that it is necessary to develop professional librarianship standards and announcements at the highest level. Consistent with the opinions of all the experts who saw that Thai librarians should have professional standards.

2. Appropriate forms of professional librarian standards is there should be a professional law. There is a professional license which is sacred and can be used as a reference. And assigning librarians to have qualifications in library and information science with professional supervising.

3. Expectations in the role of professional standards In the overall picture, it was found that Respondents expect Professional standards will help protect librarians to be able to effectively drive reading and information services to the knowledge society. Including professional development to survive in a changing society. The opinions of experts are Professional standards will encourage the librarians to be proud of their profession and help build confidence in graduate quality.

Keywords: professional standards, librarians, professional standards, librarian competencies

ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฅ

บทที่

1	บทนำ	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	กรอบแนวคิด	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
	วิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ	5
	มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา	10
	มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ในต่างประเทศ	12
	สถานะมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย	17
	สมรรถนะกับมาตรฐานวิชาชีพ	18
	ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	26
	สถาบันการศึกษากับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ	31
	องค์กรวิชาชีพกับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37

บทที่	สารบัญ (ต่อ)	หน้า ฉ
3	วิธีดำเนินการวิจัย	46
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	49
	การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	50
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
	การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	55
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	88
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย	90
	ประเด็นที่ 1 ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	90
	ประเด็นที่ 2 รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย	92
	ประเด็นที่ 3 ความคาดหวังในบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น	94
5	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย	95
6	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	125
	อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	125
	การอภิปรายผลจากวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย	129
	ข้อเสนอแนะของงานวิจัย	133
	ผลผลิต	134
	ประโยชน์ในทางประยุกต์ของผลการวิจัยที่ได้	135
	บรรณานุกรม	136
	ภาคผนวก	140

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	55
2 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุงาน	56
3 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทห้องสมุดที่สังกัด	56
4 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	56
5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม	57
6 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม	60
7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน.....	62
8 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน	64
9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	66
10 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	69
11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ	71
12 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ	73
13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุด วิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร	75
14 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/ เกษตร.....	78
15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน	80
16 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน	82
17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งชาติ/สาขา.....	84
18 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งชาติ/สาขา	87
19 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	88
20 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	91
21 รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ	92
22 บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น	94

สารบัญญภาพ

หน้า ๗

ภาพที่

1	กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
2	มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา	12
3	การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา	51
4	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม	59
5	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม	61
6	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน	63
7	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน	65
8	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	68
9	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	70
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ	72
11	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ	74
12	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุด วิทยาลัยเทคนิค/ อาชีววะ/เกษตร	77
13	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีววะ/ เกษตร.....	79
14	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน	81
15	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน.....	83
16	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งชาติ/สาขา	86
17	ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งชาติ/สาขา.....	88
18	มาตรฐานวิชาชีพ รูปแบบที่ 1	132
19	มาตรฐานวิชาชีพ รูปแบบที่ 2	132
20	ความคาดหวังในบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ	133

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

บรรณารักษ์ คือบุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานในห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศ เป็นงานอาชีพหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นยิ่งในสังคมความรู้ (Knowledge-base Society) มีบทบาทเป็นผู้นำในการบริหารจัดการเรื่องการอ่านของนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้ประกอบอาชีพต่างๆ และประชาชนทั่วไป ผู้ที่จะปฏิบัติงานในอาชีพบรรณารักษ์อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยเปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เป็นเวลากว่า 60 ปีมาแล้ว ปัจจุบันได้เปิดการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก ต่อมาเมื่อวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้พัฒนาไปเป็นสารสนเทศศาสตร์ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม หลักสูตรก็ได้พัฒนาตามไปด้วย สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่เปิดสอนวิชานี้ ได้ผลิตบรรณารักษ์ออกมาปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศต่างๆ จำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกัน ยังมีหน่วยงานอีกส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของอาชีพนี้ ได้ใช้บุคลากรอื่นที่มีได้จบการศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์มาทำหน้าที่แทนบรรณารักษ์โดยมอบหมายให้ปฏิบัติงานในห้องสมุด มีทั้งที่ใช้ชื่อตำแหน่งบรรณารักษ์หรือชื่ออื่นๆ ทำให้สังคมเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าบุคลากรที่จบการศึกษาสาขาใดก็สามารถทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ได้

ตามความเป็นจริงแล้ว วิชาบรรณารักษศาสตร์นั้นเป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้อันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร รัฐบาลในยุคหนึ่งได้ประกาศให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge based society) โดยพยายามส่งเสริมเรื่องการอ่าน ให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่านหรือให้อัตราการอ่านของคนในประเทศเพิ่มมากขึ้นให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ บุคลากรวิชาชีพที่จะขับเคลื่อนการอ่านของประเทศโดยตรงคือบรรณารักษ์ แต่พบว่าหน่วยงานต่างๆ ได้มอบหมายให้บุคลากรอื่นๆ มาปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการอ่านเป็นจำนวนมาก การให้ผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาด้านบรรณารักษ์มาทำงานในหน้าที่บรรณารักษ์นั้นจะทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ผู้ใช้ห้องสมุดเสียประโยชน์ที่ควรจะได้รับ ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อเรื่องการอ่านและการให้บริการสารสนเทศแก่สังคมไทย ประชาชนจำนวนมากยังขาดโอกาสที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการอ่านเพราะผู้ปฏิบัติงานให้

คำแนะนำเรื่องการอ่านไม่ได้ สภาพการณ์ที่เป็นปัญหานี้เกิดขึ้นมานานแล้วและยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์สำหรับประเทศไทย

แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้จัดทำมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานเพื่อใช้ในการบริหารบุคลากร ซึ่งมีมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์อยู่ด้วย แต่พบว่ากำหนดไว้เพียงหน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติเท่านั้น ส่วนคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งไม่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ จึงเป็นช่องโหว่ให้หน่วยงานที่ไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพนี้ นำบุคลากรผู้จบสาขาอื่นเข้ามาทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ อีกทั้งมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์นี้ ยังใช้อยู่ในวงแคบเฉพาะข้าราชการพลเรือน (*เส้นทางสายอาชีพบรรณารักษ์*, 2553, หน้า 1) รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดมาตรฐานด้านครูบรรณารักษ์ไว้ 5 ด้านเพื่อการบริหารงานบุคลากร แต่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติและใบประกอบวิชาชีพเช่นกัน (พินิจนันท์ แสงอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 1)

สภาพการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อด้านการขาดแคลนครูบรรณารักษ์และปัญหาการอ่านของเด็กในโรงเรียน เนื่องจากวิชาชีพครูได้กำหนดให้มีใบประกอบวิชาชีพด้วย บัณฑิตครูสาขาอื่นๆ จึงมีคุณสมบัติพร้อมที่จะเข้าสู่ตำแหน่งครูหลังจบการศึกษา แต่สำหรับตำแหน่ง "ครูบรรณารักษ์" นั้น บัณฑิตต้องสอบมาตรฐานวิชาชีพครูให้ได้ 9 มาตรฐาน จึงจะมีสิทธิ์สอบบรรจุ บัณฑิตจำนวนมากจึงเลือกที่จะทำงานบรรณารักษ์ในหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่โรงเรียน ทำให้ปัจจุบันโรงเรียนขาดแคลนครูบรรณารักษ์อย่างมาก ต้องใช้ครูที่จบสาขาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งทำได้ไม่เต็มທີ່เพราะไม่ได้จบสาขานี้มาโดยตรง ภาพสะท้อนของปัญหานี้คือเด็กนักเรียนอ่านหนังสือน้อยลงเพราะขาดแคลนครูบรรณารักษ์มาทำหน้าที่ส่งเสริมการอ่านแก่เด็กๆ (ปภินวิช เอี่ยมคง, 2554, หน้า 1)

ในต่างประเทศ มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์และประกาศใช้เป็นการทั่วไป เช่นในสหรัฐอเมริกา สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association – ALA) ซึ่งเป็นสมาคมห้องสมุดที่ใหญ่ เก่าแก่ และมีบทบาทต่อสถาบันห้องสมุดมากที่สุดในโลก เป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมกิจการห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ให้เป็นวิชาชีพที่มั่นคงและได้รับการยกย่อง วางมาตรฐานสำหรับวิชาชีพบรรณารักษ์ และรับรองวิทยฐานะของสถานศึกษาต่างๆ โดยได้กำหนดว่าผู้ที่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์และ ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดนั้น จะต้องจบการศึกษาปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และจะต้องมีความรู้ 8 ด้านตามมาตรฐานวิชาชีพ จึงจะได้รับการรับรองจากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (อุไร ไปรสูยัน, 2553 หน้า 1)

ในประเทศฟิลิปปินส์ ผู้ที่จะประกอบอาชีพบรรณารักษ์ได้นั้น จะต้องมิใช่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตแต่มาทำงานบรรณารักษ์ถือว่าผิดกฎหมาย นอกจากนี้ ชาวต่างชาติที่จะเข้าไปเป็น

บรรณารักษ์ในฟิลิปปินส์ มีบทบัญญัติว่าต้องสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเช่นกัน ส่วนผู้ที่ไม่ได้จบ การศึกษาสาขาบรรณารักษ์แต่ต้องการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ต้องไปเรียนเพิ่มเติมในสถาบันอุดมศึกษา ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยองค์กรวิชาชีพ (Von Jobi, 2010, p. 1)

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะ เป็นไปโดยเสรีมากขึ้น แรงงานต่างชาติจากประเทศที่มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ ส่วนแรงงานในประเทศที่ ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพก็จะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (ชัยชนก อากรปรุ และคนอื่นๆ, 2555, หน้า 1)

ในสถานการณ์เช่นนี้ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพ ควรเข้ามามีบทบาท ในเรื่องนี้อย่างสำคัญ แต่เท่าที่เป็นอยู่ สมาคมห้องสมุดฯ ยังไม่มีบทบาทในการยกระดับวิชาชีพบรรณารักษ์ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์ สมาคมห้องสมุดฯ ไม่สามารถแก้ไข ภาพลักษณ์เดิมๆ ของบรรณารักษ์ให้สังคมได้รับรู้ ยังไม่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของวิชาชีพ บรรณารักษ์ ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานหรือสถาบันใดที่มีหน้าที่รับผิดชอบกับวิชาชีพบรรณารักษ์อย่าง ชัดเจนทั้งๆ ที่วิชาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีความสำคัญมากต่ออัตราการรู้หนังสือและอัตราการอ่านหนังสือของคน ในชาติ แต่อาชีพนี้กลับถูกมองข้ามจากสังคมมาหลายทศวรรษ (ปภินวิช เอี่ยมคง, 2554, หน้า 1)

กลุ่มผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทย (Librarians in Thailand) ซึ่งรวมตัวกันอยู่ใน สังคมสื่อออนไลน์ <https://www.facebook.com/groups/librarianTH/> จำนวนกว่า 8,000 คน มีความเห็นว่า หากได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์และนักสารสนเทศสำหรับผู้ประกอบอาชีพนี้ในประเทศไทย จะเป็นการยกระดับคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาประเทศ จึงได้ เรียกร้องให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพ ได้แสดงบทบาทในการกำหนด มาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คนหนึ่ง ในวาระ พ.ศ. 2558-2559 จึงได้รับข้อเสนอของมวลสมาชิกผู้ร่วมวิชาชีพมาดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จึงมุ่งหวังที่จะรวบรวมข้อมูลอันเป็นชุดความรู้ที่จำเป็นจากผู้ประกอบวิชาชีพและ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาบรรณารักษศาสตร์เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ และผลักดันให้นำไปสู การประกาศใช้เพื่อยกระดับคุณภาพคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทยให้เข้มแข็ง สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อการพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

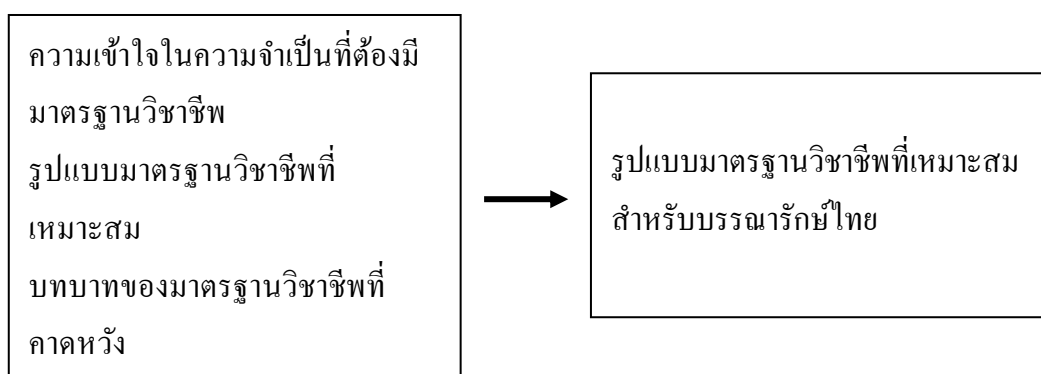
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมชุดความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนามาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย
3. เพื่อเสนอต่อองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้พิจารณานำไปใช้ประโยชน์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ทั่วประเทศ ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพ และสมาคมวิชาชีพ
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บรรณารักษ์ จำนวน 500 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพ 20 คน ผู้แทนสมาคมวิชาชีพ 10 คน
3. ตัวแปร
  - ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความเข้าใจในความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ
  - ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิชาชีพ หมายถึงกิจกรรมให้บริการแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นการเฉพาะและมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผ่านการฝึกฝนอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ
2. มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ จะศึกษาแนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์สำหรับประเทศไทย จึงรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. วิชาชีพ และมาตรฐานวิชาชีพ
2. มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา
3. มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ในต่างประเทศ
4. สถานะมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย
5. สมรรถนะกับมาตรฐานวิชาชีพ
6. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ
7. สถาบันการศึกษากับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ
8. องค์กรวิชาชีพของไทยกับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ

วิชาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะ จะต้องมีการหรือความรู้ขั้นสูง ต้องศึกษาอบรม ฝึกหัดกันเป็นเวลานานกว่าจะมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติวิชาชีพได้และต้องทำเป็นประจำไม่ใช่ชั่วคราว และมุ่งนำความรู้ความเข้าใจในวิชาการไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ ศาสตราจารย์ปรีดี เภสมทรัพย์ (2535, หน้า 11) อธิบายว่า วิชาชีพมีลักษณะที่ต้องอาศัยสติปัญญาและความชำนาญทางฝีมือที่อยู่ภายใต้การควบคุม ความชำนาญในการใช้สติปัญญาของผู้ประกอบการ (Intellectual skill of the operator) ลักษณะงานของผู้ประกอบวิชาชีพโดยทั่วไปเป็นการให้บริการมากกว่าการผลิตสินค้า ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการมีทัศนคติต่อการบริการของผู้ประกอบวิชาชีพในแขนงต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่คุณค่าและไม่สามารถที่จะให้บริการดังกล่าวได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องหาผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและผ่านการอบรมฝึกฝนเป็นอย่างดีเพื่อให้บริการในทางวิชาชีพนั้น

คำว่า วิชาชีพ มาจากคำว่า profession แปลว่าการปฏิญาณตน มาจากคำกริยาว่า toprofess ที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า pro กับคำว่า fateri ที่แปลว่ายอมรับ หรือรับว่าเป็นของตนหรือการปฏิญาณตน เป็นอาชีพที่มีลักษณะเป็นความรู้ขั้นสูงที่จะต้องผ่านการศึกษาอบรมเป็นเวลาหลายปี และเป็นอาชีพที่เป็นหมู่คณะที่มีขนบธรรมเนียมและจรรยาบรรณาของหมู่คณะโดยเฉพาะ และหมู่คณะวิชาชีพนั้นๆ จะคอยสอดส่องดูแลสมาชิกให้อยู่

ในกรอบของขนบธรรมเนียมของวิชาชีพนั้นๆ นอกจากนี้ วิชาชีพยังหมายถึงอาชีพที่ต้องมีการอบรมขั้นสูงในศิลปศาสตร์ (Liberal art) หรือวิทยาศาสตร์ ซึ่งปกติเป็นงานในทางความคิด (Mental) มากกว่ากำลังกาย (Manual) ซึ่งเคยเรียกว่าวิชาชีพของผู้รู้ (The learned professionals) หรือของผู้คงแก่เรียน ซึ่งหมายความโดยสรุปว่าเป็นการหาเลี้ยงชีวิตด้วยการใช้ความรู้ที่ต้องศึกษาอบรมทางความคิดเป็นพิเศษ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 3) ให้ความหมายว่า วิชาชีพ เป็นกิจกรรมให้บริการแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นการเฉพาะและมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผ่านการฝึกฝน อบรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ ต่างจากอาชีพ (Career) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องทำให้สำเร็จ โดยมุ่งหวังค่าตอบแทนเพื่อการดำรงชีวิตเพียงอย่างเดียว ดังนั้น วิชาชีพจึงได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง และมีผลกระทบต่อผู้รับบริการและสาธารณชน ทำให้ต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อผู้รับบริการและสาธารณชน โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแห่งปัญญา (Intellectual Method) ได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างเพียงพอ (Long Period of Training) มีอิสระในการใช้วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Autonomy) มีองค์กรวิชาชีพ (Professional Organization) เป็นศูนย์กลางการกำหนดมาตรฐานเพื่อการควบคุมในการประกอบวิชาชีพ

มืออาชีพ

หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ มีประสบการณ์สูง และสามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาหรืองานใดงานหนึ่งได้อย่างดี โดยใช้องค์ความรู้เฉพาะด้านซึ่งมีการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจนเป็นที่ยอมรับร่วมกัน โดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นกรอบแนวทางการประพฤติ และทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล จัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ และลงมือทำอย่างจริงจัง มุ่งมั่นตั้งใจให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด

ข้าราชการมืออาชีพ (2547, หน้า 1) ให้คำอธิบายว่า มืออาชีพ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ในงานที่ทำ ทำงานทุกครั้งจะทำได้บรรลุเป้าหมาย โอกาสที่จะล้มเหลวผิดพลาดแทบจะไม่มี ผู้บริหารสามารถไว้วางใจได้เมื่อมอบหมายงานให้ทำ ซึ่งควรมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. มีความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องที่ทำ รู้หลักวิชา รู้เหตุรู้ผลที่ไปที่มาของเรื่องที่ทำอย่างรอบด้าน และสามารถคาดคะเนเพื่อหาทางแก้ไขได้ในกรณีที่มีเหตุการณ์ผิดปกติเกิดขึ้น
2. มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ความสามารถนี้จะเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ไหวพริบ ปฏิภาณ จนกลายเป็นความเชี่ยวชาญพิเศษที่คนทั่วไปไม่มี
3. มีความสามารถในการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ สื่อสารทำความเข้าใจได้ มีการสนทนาที่สร้างสรรค์ รู้จักอดทนอดกลั้นเพื่อที่จะได้ทำผลงานที่ตอบสนองความต้องการ ได้ถูกต้อง

จุลสารประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร (2551, หน้า 1) ให้คำอธิบายว่า "มืออาชีพ" หรือ professional เป็นคำคุณศัพท์ มาจากคำว่า profess แปลว่า ขอมรับ นับถือ professional ให้อธิบายว่าการทำงานด้วยความรู้ ความเชี่ยวชาญ ถ้าใช้กับคนเรียกว่า Professor คือคนที่เชี่ยวชาญ เก่ง และยังรอบรู้ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ การทำงานอย่างมืออาชีพ จึงเป็นการทำงานที่คนทำต้องรู้ที่มา สาเหตุ ของการทำ รู้ว่าต้องทำอะไร ใช้วิธีการอย่างไร ถ้าต้องให้คนช่วยทำ จะต้องให้คนไหนทำ ต้องรู้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รู้หรือคาดคะเนได้ว่าจะเกิดปัญหาอะไรที่ไหน เพื่อหาทางป้องกันแก้ไข รู้ว่าทำแล้วจะเกิดประโยชน์อะไรบ้าง อนาคต จะเป็นอย่างไรจากการทำงานนั้นๆ หรือรู้เป้าหมายของงานที่ทำอย่างชัดเจน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2557, หน้า 1) ให้คำอธิบายว่า ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) หมายถึง การมีความรอบรู้ เชี่ยวชาญชำนาญพิเศษในวิชาชีพของตน สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานอย่างถูกต้อง มีไหวพริบในการปฏิบัติงาน

ความเป็นวิชาชีพ (Professional)

แนวคิดในการเป็นวิชาชีพ (Professional) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ (Competency) ซึ่งอิงหลักวิชาการศึกษา หลักการอบรม
2. ระดับของการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับผู้ปฏิบัติงาน (Practitioner) ระดับวิชาชีพ (Professional) และระดับวิชาชีพอาวุโส (Senior Professional)
3. การทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ (ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม) โดยองค์กรรับรองวิชาชีพ
4. มีองค์กรวิชาชีพที่มีอำนาจกำหนดการเข้ามาประกอบอาชีพของบุคคล
5. มีจรรยาบรรณวิชาชีพ

ณัฐฉาน นัทรเลิศพิพัฒน์ (2539, หน้า 11) อธิบายว่า สาขาวิชาที่จะเรียกว่าเป็นวิชาชีพได้นั้น พึงต้องมี องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. วิชาชีพ (Profession) เป็นอาชีพให้บริการแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเป็นการเฉพาะ ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น และมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ

2. ผู้ประกอบวิชาชีพย่อมต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงตามมา เพราะมีผลกระทบต่อผู้รับบริการและ สาธารณชน จึงต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อผู้รับบริการและสาธารณชน โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแห่งปัญญา (Intellectual Method) ได้รับการศึกษาอบรมมา อย่างเพียงพอ (Long Period of Training) มีอิสระในการใช้วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Autonomy) และมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ (Professional Ethics)

3. ต้องมีสถาบันวิชาชีพ (Professional Institution) หรือองค์กรวิชาชีพ (Professional Organization) เป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์จรรยาบรรณวิชาชีพ

4. มีกฎหมายรองรับการเป็นสาขาวิชาชีพที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจไว้เป็นการเฉพาะ สำหรับวิชาชีพนั้นๆ ซึ่งบุคคลอื่นที่ไม่คุณวุฒิในสาขาวิชาชีพนั้น จะเข้าไปประกอบวิชาชีพดังกล่าวไม่ได้

อาชีพที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาชีพ มีลักษณะ 5 ประการ คือ

1. ลักษณะของงานจะต้องปรากฏลักษณะดังนี้

1.1 งานที่กระทำจะต้องใช้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญพิเศษ

1.2 ส่วนประกอบของงานที่ทำ จะต้องเป็นการใช้สติปัญญามากกว่าจะใช้ฝีมือ

1.3 จำเป็นต้องมีระยะเวลาที่ใช้อบรม ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติอย่างพอเพียงก่อนที่จะปฏิบัติงาน อันก่อให้เกิดทักษะหรือความสามารถหรือคุณสมบัติพิเศษ ซึ่งแตกต่างหากจากการฝึกฝนและประสบการณ์ ทั้งนี้ เพราะงานของผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องมีการศึกษาโดยเฉพาะในวิชานั้นๆ ไม่ใช่งานที่บุคคลทั่วไปทำได้ จึงต้องมีการอบรมอย่างสมบูรณ์แบบในทางวิชาการชั่วระยะเวลาหนึ่ง เป็นการศึกษาอบรมทางความคิด

2. ลักษณะของศีลธรรมจรรยาบรรณ (Moral aspect) ผู้ประกอบวิชาชีพโดยปกติจะได้รับการมอบหมาย หรือคาดหวังว่าจะต้องกระทำการตามที่รับมอบหมายด้วยหลักของศีลธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพนั้น อันเป็นหน้าที่ที่ทุกๆ ไปของความซื่อสัตย์ ผู้ประกอบวิชาชีพจะได้รับการคาดหวังว่าจะเสนอการบริการทางวิชาชีพที่มีมาตรฐานสูง รวมถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของการรักษาความลับและหน้าที่ที่มีต่อสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่เหนือกว่าหน้าที่ โดยเฉพาะต่อผู้ขอรับบริการทางวิชาชีพ

3. ลักษณะเป็นองค์กรที่รวมตัวกันเป็นหมู่คณะ (Collective Organization) โดยปกติแล้ว ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องสังกัดหรือเข้าร่วมองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้ออกกฎข้อบังคับในการรับเข้าเป็นสมาชิก และแสวงหาทางที่จะส่งเสริมมาตรฐานทั้งหลายของการประกอบวิชาชีพ โดยปกติ องค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพจะกำหนดการสอบเพื่อทดสอบความสามารถ และกำหนดข้อบังคับทางวิชาชีพในเรื่องความประพฤติและจริยธรรม องค์กรดังกล่าวอาจเป็นองค์กรอิสระในการควบคุมดูแลตนเองหรืออาจถูกควบคุมโดยรัฐก็ได้ เช่น ในประเทศเครือจักรภพ ผู้ประกอบวิชาชีพจะมีการควบคุมตนเองและเป็นอิสระ แต่ในประเทศภาคพื้นยุโรปมักจะถูกควบคุมโดยรัฐ วิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ สภาพอาชีพจึงเป็นการผูกขาดถ้าไม่มีการควบคุมย่อมนำไปสู่การหาผลประโยชน์เกินขอบเขตเป็นธรรมดา การควบคุมนี้ทำได้โดยให้มีองค์กรที่ได้รับมอบหมาย ทำหน้าที่ทั้งในการควบคุมและการคุ้มครองส่งเสริมวิชาชีพนั้น แต่หน้าที่ในทางควบคุมนั้นสำคัญกว่าการคุ้มครองส่งเสริมรักษาประโยชน์ของวิชาชีพ

4. สถานภาพ ผู้ประกอบวิชาชีพส่วนมากจะมีสถานภาพสูงในสังคม สังคมจะยกย่องและให้ความสำคัญแก่ผู้ประกอบวิชาชีพ อันเนื่องมาจากความเชื่อถือและไว้วางใจในวิชาชีพว่าต้องอาศัยความรู้ความสามารถและมีส่วนช่วยเหลือสังคม ซึ่งบุคคลทั่วไปมีอาจมีคุณสมบัติที่จะประกอบวิชาชีพนั้นได้ อีกทั้งยังมีจำนวนไม่มาก ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรมยุโรปยกย่องนักกฎหมาย วิชาชีพนักกฎหมายจึงรุ่งเรือง มีเกียรติ เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ทำให้คุณประโยชน์แก่สังคมได้ และอาจมีสิทธิพิเศษที่ได้รับโดยรัฐ เช่น การใช้ชื่อแสดงถึงตำแหน่งของผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ

5. การรับรองของกฎหมายต่อสถานะของวิชาชีพ (Legalistic approach) คือ มีกฎหมายรับรองสถานะให้เป็นวิชาชีพ รับรองการปฏิบัติงานของอาชีพ เช่น แพทย์จะรักษาคนไข้ได้ต้องมีใบประกอบโรคศิลปะ ผู้ตรวจบัญชีจะต้องเป็นผู้สอบบัญชีอนุญาตจึงจะตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินของกิจการต่างๆ ได้ เป็นต้น

การรับรองว่าเป็นวิชาชีพตามหลักสากลมีเกณฑ์พิจารณา 3 ประการ คือ

1. มีการจดทะเบียน (Registration)
2. มีการให้ประกาศนียบัตร (Certification)
3. การมีใบอนุญาต (Licensing)

วิชาชีพควบคุม การประกอบวิชาชีพควบคุม มีองค์ประกอบดังนี้

1. ต้องได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ โดยยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้ไม่ได้รับอนุญาตจะ
ได้รับโทษตามกฎหมาย
2. ต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อ
ดำรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถและความชำนาญการตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ
3. บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีสิทธิกล่าวหา หรือกรรมการ
มาตรฐานวิชาชีพและบุคคลอื่น มีสิทธิกล่าวโทษผู้ประกอบวิชาชีพที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณได้
4. เมื่อมีการกล่าวหาหรือกล่าวโทษ คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพอาจวินิจฉัยชี้ขาดให้
ยกข้อกล่าวหา/กล่าวโทษ ตักเตือน ภาคทัณฑ์ พักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้
และผู้ถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตไม่สามารถประกอบวิชาชีพต่อไปได้อีก

การกำหนดให้วิชาชีพใดเป็นวิชาชีพควบคุม นับเป็นความก้าวหน้าของวิชาชีพ และเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อผู้รับบริการที่จะได้รับบริการอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้วิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม (มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา, ม.ป.ป., หน้า 2)

ดังนั้น หากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ของดังกล่าวมานี้ อาชีพบรรณารักษ์ยังไม่ใช้วิชาชีพควบคุม

มาตรฐานอาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ

มาตรฐานอาชีพ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานของผู้ที่ประกอบอาชีพนั้นยอมรับและยึดถือในการปฏิบัติ ซึ่งอาจมีข้อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติ มีประกาศจรรยาบรรณ มีวินัยของผู้ประกอบอาชีพนั้น หรือมีกฎหมาย ในการรองรับการปฏิบัติงาน และการเข้าสู่อาชีพนั้น เช่น ต้องมีใบอนุญาต ประกอบอาชีพ มีคณะกรรมการหรือองค์กร เป็นผู้ควบคุมผู้ปฏิบัติงานในสาขาอาชีพนั้นๆ เป็นต้น

มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึง การกำหนดคุณลักษณะ และคุณสมบัติของผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพนั้นๆ ให้มีระดับความสามารถในการประกอบอาชีพ ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ในวิชาชีพ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หรือการสอบ ที่เป็นหลักประกันให้มั่นใจว่า ผู้ที่ผ่านการเรียนการสอนในวิชาชีพนั้นๆ จะมีความสามารถในการประกอบอาชีพนั้นได้ อย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานวิชาชีพจึงเน้นการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ ส่วนมาตรฐานอาชีพเป็นการเน้นแนวทางการปฏิบัติของผู้ที่อยู่ในอาชีพนั้นๆ ทั้งสองมาตรฐานมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก เพราะการเรียนการสอนวิชาชีพที่ได้มาตรฐาน จะต้องทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานของอาชีพนั้น (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2554, หน้า 1)

ในประเทศไทย หลายอาชีพได้ประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพ ให้เป็นวิชาชีพควบคุม โดยมีพระราชบัญญัติกำกับดูแล เช่น วิชาชีพทางการศึกษา แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย วิศวกร สถาปนิก เป็นต้น แต่อาชีพบรรณารักษ์ยังไม่มีการศึกษาเรื่องการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ จึงจะศึกษามาตรฐานวิชาชีพอื่นที่ใกล้เคียงคือวิชาชีพทางการศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา

คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสังคมได้ว่าการศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษาและกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกาศโดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุรุสภาในคราวประชุมครั้งที่ 5/2548 วันที่ 21 มีนาคม 2548 และที่ประชุมคณะกรรมการคุรุสภา ครั้งที่ 6/2548 วันที่ 18 เมษายน 2548 ได้อนุมัติให้ออกข้อบังคับนี้ให้เป็นเครื่องมือ

สำคัญของผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

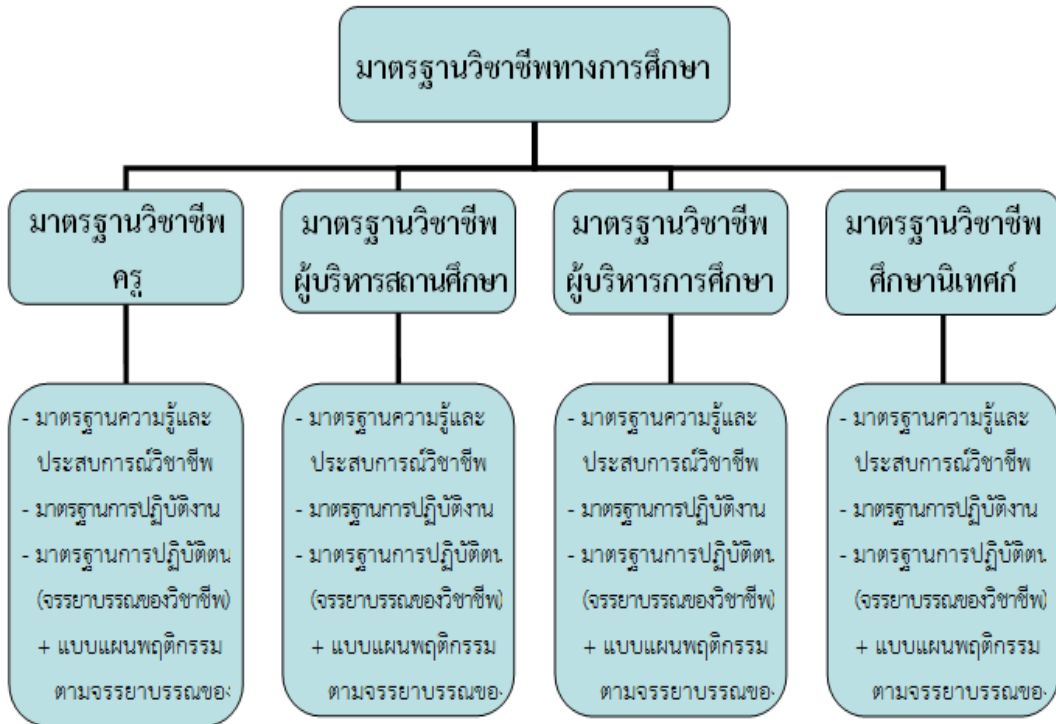
2. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นซึ่งได้รับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบวิชาชีพควบคุมทางการศึกษา หากผู้ใดประกอบวิชาชีพควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพจึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่ามีความรู้ความสามารถ และความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นก็คือการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุกๆ 5 ปี

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรม ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภาจะกำหนดเป็นข้อบังคับต่อไป หากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นจนได้รับการร้องเรียนถึงคุรุสภาแล้ว ผู้นั้นอาจถูกคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพวินิจฉัยชี้ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 54 ดังต่อไปนี้ (1) ยกข้อกล่าวหา (2) ตักเตือน (3) ภาคทัณฑ์ (4) พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 5 ปี (5) เพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา, ม.ป.ป., หน้า 5)

ภาพที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา

มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ในต่างประเทศ

ในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ ได้กำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพโดยให้ความสำคัญต่อผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีทั้งการรับรองคุณภาพของสถาบันการผลิต การจัดอบรมหลักสูตรพิเศษต่างๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในมาตรฐานวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างบางประเทศ ดังนี้

1. **ประเทศฟิลิปปินส์** เป็นประเทศแรกในภูมิภาค เอเชียที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีที่ University of the Philippines และเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคที่ให้ความสำคัญต่ออาชีพบรรณารักษ์ โดยต้องมีใบประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ มีสมาคมวิชาชีพที่เข้มแข็ง คือ สมาคมบรรณารักษ์แห่งประเทศไทย (PLAI Inc.) และมีอำนาจตามกฎหมายออกใบรับรองมาตรฐานคุณวุฒิให้ผู้จบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ก่อนออกไปประกอบวิชาชีพ อันส่งผลต่อการพัฒนาห้องสมุดและสถานภาพของบรรณารักษ์

ในประเทศฟิลิปปินส์ บรรณารักษ์ที่จะประกอบวิชาชีพได้ต้องมีใบอนุญาตเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตแต่มาทำงานบรรณารักษ์ถือว่าผิดกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย “เอาใครก็ได้มาเป็นบรรณารักษ์” นอกจากนี้ ชาวต่างชาติที่จะเข้าไปเป็นบรรณารักษ์ในฟิลิปปินส์ ในบทบัญญัติกำหนดว่าต้องสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเช่นกัน สำหรับคนที่ไม่ได้เรียนบรรณารักษ์แต่อยากเป็นบรรณารักษ์ที่ฟิลิปปินส์ต้องไปเรียนหรือเข้าคอร์สตามมหา

วิทยาลัยที่รับรองมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งจะมีประกาศออกมาทุกปี เหตุผลหลักๆ ที่เขาปฏิบัติกันมาเช่นนี้เพราะเขาต้องการรักษามาตรฐานความเป็นวิชาชีพบรรณารักษ์นั่นเอง (เมฆินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์, 2554)

เอกสาร R.A. 9246 คือ กฎหมายหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษ์ในฟิลิปปินส์ ออกมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 มีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 31 การจ้างงานของบรรณารักษ์ เฉพาะบรรณารักษ์ที่มีคุณสมบัติและได้รับใบอนุญาตเท่านั้นที่จะได้รับการว่าจ้างให้เป็นบรรณารักษ์ในห้องสมุดของรัฐบาลทั้งหมด หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นจะได้รับระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุมัติจากกฎหมายนี้ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้

มาตรา 32 บทกำหนดโทษ ผู้ใดที่ปฏิบัติหรือเสนอให้ปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ของบรรณารักษ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งกฎหมายนี้ ซึ่งมีได้จดทะเบียนและไม่ได้ออกโดยคณะกรรมการหนังสือรับรองการจดทะเบียนและบัตรประจำตัวหรือใบอนุญาต/ใบอนุญาตชั่วคราว ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้กฎและข้อบังคับว่าด้วยการประพฤติปฏิบัติต้องระวางโทษปรับไม่น้อยกว่าสามหมื่นเปโซ (P30,000.00) และไม่เกินหนึ่งแสนเปโซ (P100,000.00) หรือจำคุกไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน (1) หรือไม่เกินสามปี (3) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล (Totanes, V. R. .,2018, p.1.)

2. ประเทศออสเตรเลีย มีสมาคมที่เกี่ยวข้อง 2 สมาคม คือ Australian Library and Information Association (ALIA) และ Australian School Library Association (ASLA)

วัตถุประสงค์ของ ALIA

1. เน้นความสำคัญของคุณสมบัติของครูบรรณารักษ์
2. เพื่อให้มั่นใจว่าได้บุคลากรที่มีมาตรฐานสูงเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมข้อมูลและส่งเสริมความสนใจและแรงบันดาลใจของพวกเขา

วัตถุประสงค์ของ ASLA

1. สร้าง ทบทวนและรักษามาตรฐานแห่งชาติและแนวทางในการให้บริการทรัพยากรห้องสมุดของโรงเรียน
2. ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ความต้องการและความสำคัญของการบริการทรัพยากรห้องสมุดของโรงเรียนและครูบรรณารักษ์
3. ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูบรรณารักษ์ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง
4. จัดทำและเผยแพร่เอกสารส่งเสริมการพัฒนาบริการห้องสมุดโรงเรียนและครูบรรณารักษ์

5. ส่งเสริมให้มีเจ้าหน้าที่ระดับมืออาชีพและพนักงานสนับสนุนในห้องสมุดโรงเรียนและศูนย์บริการข้อมูล เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของโรงเรียน นับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

คำแถลงนโยบายร่วมของทั้งสองสมาคม

ครูบรรณารักษ์จะสนับสนุนและดำเนินการวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โดยการพัฒนางานห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพและบริการข้อมูลและโปรแกรมที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนตลอดชีวิต ครูบรรณารักษ์หมายถึงผู้ที่มีคุณสมบัติและคุณวุฒิด้านการสอนที่ได้รับการยอมรับในด้านบรรณารักษ์ การเป็นสมาชิก Australian Library and Information Society (ALIA) ในสาขาวิชาการศึกษาและครูบรรณารักษ์ มีคุณสมบัติที่ไม่ซ้ำกัน เนื่องจากหลักสูตรถูกรวมเข้ากับความรู้และทักษะด้านการจัดการห้องสมุดและสารสนเทศ

ข้อมูลอ้างอิงและข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาในโรงเรียน อาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาในสาขาอาชีพ ควรกำหนดคุณสมบัติของครูบรรณารักษ์ การบริการข้อมูลควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การวิจัยเพื่อการศึกษาและความเข้าใจใหม่ๆ มีผลกระทบต่อหลักสูตรการเรียนการสอนการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานทางด้านห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งบริการข้อมูลข่าวสารสำหรับสถานศึกษา

ผู้รับผิดชอบในการเป็นผู้นำและการจัดการห้องสมุดโรงเรียนควรเป็นครูบรรณารักษ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ในฐานะสมาชิกของทีมการสอนของโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ควรมีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผลนโยบายการศึกษาหลักสูตรผลการเรียนและโปรแกรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านข้อมูลของนักเรียน เจ้าหน้าที่ด้านเทคนิคและเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่พนักงานสายวิชาชีพ

หลักสูตรครูบรรณารักษ์ต้องเน้นถึงลักษณะเฉพาะของบทบาทแบบบูรณาการ คุณสมบัติเหล่านี้จะช่วยให้นั่นใจว่าครูบรรณารักษ์เป็นทั้งนักการศึกษาและผู้จัดการข้อมูลที่มีความเข้าใจแบบบูรณาการจากทั้งสองด้าน ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรกลยุทธ์การสอนและรูปแบบการเรียนรู้จึงถูกรวมเข้ากับความรู้ด้านทรัพยากร เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการห้องสมุดและฐานข้อมูล ช่วยให้ผู้บรรณารักษ์มีบทบาทอย่างแข็งขันในการออกแบบหลักสูตรการสนับสนุนและการดำเนินการ

นอกจากนั้น ยังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับครูบรรณารักษ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม รายละเอียดคังภาคผนวก ข

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา

องค์กรวิชาชีพของบรรณารักษ์ในสหรัฐอเมริกา คือ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) เป็นที่รู้จักและถูกเรียกย่อๆ ว่า ALA) เป็น สมาคมวิชาชีพทางด้านห้องสมุดที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในโลก

มีสมาชิกกว่า 65,000 คน จาก 111 ประเทศทั่วโลก มีวัตถุประสงค์ในการยกระดับและสร้างภาวะผู้นำแก่วิชาชีพห้องสมุดและผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างสังคมสารสนเทศอย่างเสรีและเปิดกว้างด้วยบริการห้องสมุดที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ, 2552, หน้า 84) สมาคมห้องสมุดอเมริกันเป็นผู้นำในการส่งเสริมกิจการห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ให้เป็นวิชาชีพที่มั่นคงและได้รับการยกย่อง วางมาตรฐานสำหรับวิชาชีพบรรณารักษ์ และรับรองวิทยฐานะของสถานศึกษาต่างๆ โดยได้กำหนดว่าผู้ที่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดนั้น จะต้องจบการศึกษาปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และจะต้องมีความรู้ 8 ด้านตามมาตรฐานวิชาชีพ จึงจะได้รับการรับรองจากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (อุไร ไปรสูย์, 2553, หน้า 1)

นอกจากนั้น สมาคมห้องสมุดอเมริกันยังทำหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ด้วยการกำหนดแนวทางและมาตรฐานทางวิชาชีพ กำหนดจรรยาบรรณของบรรณารักษ์ จัดประชุมวิชาการประจำปี ผลิตสิ่งพิมพ์และวารสารทางวิชาการ ก่อตั้งและให้การรับรองมาตรฐานสถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ วางหลักสูตรและการศึกษาในต่างประเทศทั้งในญี่ปุ่น อินเดีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ในขณะที่เดียวกันยังให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้บริการแก่สมาชิกด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ รับผิดชอบดำเนินการอย่างชัดเจน พร้อมกับตั้งหน่วยงานที่ชื่อว่า หน่วยงานการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ (Continuing Education Section, Office of the Library Education) ขึ้นมาดูแลโดยเฉพาะ (กนกวรรณ บัวงาม, 2558, หน้า 69)

ทศพร อินทรบำรุง (2561, สัมภาษณ์) บรรณารักษ์ชาวไทยในอเมริกา กล่าวว่า สมาคมห้องสมุดแห่งสหรัฐอเมริกา มีบทบาทรับรองหลักสูตรของโรงเรียนบรรณารักษ์ทุกแห่ง (Accredited) เพื่อให้ผู้จบการศึกษามีมาตรฐานเดียวกัน เป็นการเพิ่มค่าแก่ผู้จบการศึกษา แต่ไม่ได้มีการสอบรับใบอนุญาตเหมือนบางอาชีพ

คุณสมบัติของบรรณารักษ์ที่อเมริกา ต้องจบ Master of Library & Information Science บรรณารักษ์ต้องมีความสามารถด้านการจัดหมวดหมู่และทำรายการ การอ้างอิง การบริการ การเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด มีประสบการณ์ฝึกงาน/ทำงานในสาขาของห้องสมุดนั้น เช่น ห้องสมุดเด็กและเยาวชน ต้องเรียนวิชาวรรณกรรมเด็ก การเล่านิทาน ห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลต้องสอบใบประกอบวิชาชีพครูไปทีละขั้นจนถึงขั้นสูงสุด (Full licence)

การศึกษาของบรรณารักษ์ ไม่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี มีเฉพาะปริญญาโท เมื่ออยากเป็นบรรณารักษ์ต้องคิดไว้ก่อนว่าจะเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดด้านไหน เช่น ถ้าคิดจะทำงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ต้องจบปริญญาโทสาขาบรรณารักษ์ และ ปริญญาโทหรือเอกสาขาเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลอ้างอิงในระดับวิจัยได้ ติดตามความก้าวหน้างานวิจัยในสาขานั้น วิเคราะห์ข้อมูล เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลเฉพาะทางได้ เป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ห้องสมุด

ในด้านมาตรฐานห้องสมุด ห้องสมุดสาขาต่างๆ มีมาตรฐานของตนเอง แต่ก็อิงมาตรฐานของสมาคมฯ ALA มีบทบาททางการเมืองระดับประเทศ รู้ทิศทางการเมือง เพราะมีผลต่อเรื่องงบประมาณห้องสมุดทางการศึกษา จะได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ

สถานภาพบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงาน ถ้ามีการเลิกจ้างงาน บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจะเป็นกลุ่มแรกที่จะถูกเลิกจ้าง จึงได้ร่วมกันร่างมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงเรียน โดยตั้งคณะกรรมการควบคุมตรวจสอบมาตรฐาน ให้บรรณารักษ์มีมาตรฐานในการศึกษา ให้มีคุณค่าทางสังคม ห้องสมุดทางการศึกษาได้รับการสนับสนุนทุนจากรัฐ

บทบาทของบรรณารักษ์ในทางสังคม บรรณารักษ์ต้องมีอิสรภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยไม่มีการปิดกั้นหรือห้าม (Intellectual Freedom) บรรณารักษ์ต้องคอยสนับสนุนผู้อ่าน เช่น มีหนังสือต้องห้าม บรรณารักษ์ต้องคัดค้านและสนับสนุนให้ผู้ใช้ได้อ่านหนังสือที่สร้างสะพานเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ควบคุมมาตรฐาน กำหนดแนวทางพัฒนาบรรณารักษ์โดยจัดหลักสูตรอบรม สนับสนุนทุนศึกษาต่อและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง

อุไร ไปรสุยน์ (2553, หน้า 1) กล่าวถึงการดำเนินงานด้านมาตรฐานวิชาชีพในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association – ALA) ได้จัดกลุ่มความรู้เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้จบการศึกษาปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่จะได้รับการรับรองให้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดได้นั้น จะต้องมีความรู้และทักษะ 8 ด้านคือ

1. ความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพ (Foundations of the Profession)
2. ทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resources)
3. การจัดระบบสิ่งบันทึกความรู้และสารสนเทศ (Organization of Recorded Knowledge and Information)
4. ทักษะทางเทคโนโลยี (Technological Knowledge and Skills)
5. บริการอ้างอิงและบริการผู้ใช้ (Reference and User Services)
6. วิจัย (Research)
7. การศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Continuing Education and Lifelong Learning)
8. การบริหารและการจัดการ (Administration and Management)

จากการจัดกลุ่มความรู้ดังกล่าว เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตนเองของบุคลากรห้องสมุด พบว่า บรรณารักษ์ควรมีความรู้ในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต เห็นได้จากการที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ มีบทบาทในการให้การศึกษาผู้ใช้บริการ หรือที่เรียกว่า ทักษะทางสารสนเทศ (Information Literacy) นอกจากทักษะทางเทคโนโลยีที่

เป็นความท้าทายให้ Librarian 2.0 ต้องปรับตัวเองแล้ว ความรู้และทักษะทางการตลาด ก็เป็นความท้าทายให้ บรรณารักษ์ต้องทบทวนอีกเช่นกัน

4. ประเทศอังกฤษ

สมาคมห้องสมุดอังกฤษ (The Library Association) จัดตั้งขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งห้องสมุด การบริหาร งานห้องสมุดและการวิจัยทางบรรณานุกรม กำหนดจรรยาบรรณบรรณารักษ์ จัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ เช่น การจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรมทางวิชาการ รวมถึงการจัดทำวารสารทางวิชาการเพื่อเผยแพร่

5. องค์การระดับนานาชาติ

สหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบัน (International Federation of Library Association and Institutions: IFLA) จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือการวิจัย และพัฒนาในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด บรรณานุกรม บริการห้องสมุด การฝึกอบรมในระดับนานาชาติ กิจกรรมที่สำคัญของสหพันธ์ ได้แก่ การจัดประชุมวิชาการ ประจำปี โดยประเทศสมาชิกจะหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ การทำวารสาร IFLA Journal รายงานประจำปี และเอกสารสิ่งพิมพ์วิชาการต่างๆ (กนกวรรณ บัวงาม, 2558, หน้า 69)

สถานะมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

สำหรับในประเทศไทย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นหน่วยงานที่ริเริ่มการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทยโดยจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับ พัฒนาความก้าวหน้าและยกระดับสถานภาพของวิชาชีพให้เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่นๆ กิจกรรมสำคัญของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การประชุมวิชาการ ทักษะศึกษาและคุณาน การจัดนิทรรศการ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ การจัดฝึกอบรม การจัดทำวารสารวิชาการ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, สาขาวิชาศิลปศาสตร์, 2542, หน้า 246-251)

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานกลางของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ในระดับมีพระราชบัญญัติให้เป็นวิชาชีพควบคุม มีเพียงมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา ประเมินการปฏิบัติงานประจำปีและประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นของบรรณารักษ์ เป็นต้น ได้แก่

1. มาตรฐานด้านครูบรรณารักษ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
2. มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.)
3. จรรยาบรรณบรรณารักษ์ พุทธศักราช 2552 ที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกาศ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

รายละเอียดดังภาคผนวก ก

แม้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้จัดทำมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์ เพื่อใช้ในการบริหารบุคลากร แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้ว กำหนดไว้เพียงหน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติเท่านั้น ส่วนคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งไม่ได้กำหนดคุณวุฒิว่าต้องจบสาขาวิชาใด จึงเป็นช่องโหว่ให้หน่วยงานที่ไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพนี้ นำบุคลากรผู้จบสาขาอื่นเข้ามาทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ อีกทั้งมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์นี้ยังใช้อยู่ในวงแคบเฉพาะข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน กพ, 2553, หน้า 1) รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดมาตรฐานด้านครูบรรณารักษ์ไว้ 5 ด้านเพื่อการบริหารงานบุคลากร แต่ไม่ได้กำหนดคุณวุฒิและใบประกอบวิชาชีพเช่นกัน (พินิจนันทน์ แสงอรุณ, (ม.ป.ป., หน้า 1) ดังนั้น จึงเป็นช่องทางให้ผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาในสาขาบรรณารักษศาสตร์สารสนเทศศาสตร์เข้ามาทำงานในตำแหน่งนี้ได้พบว่าผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในหน่วยราชการต่างๆ ส่วนหนึ่งมาจากผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น โดยเฉพาะบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

สมรรถนะกับมาตรฐานวิชาชีพ

สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ชีตความสามารถของบรรณารักษ์ในการใช้ความรู้ ทักษะ มาประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพ สมรรถนะเป็นอีกคำหนึ่งที่วงการวิชาชีพบรรณารักษ์กล่าวถึงและนำแนวคิดมาปฏิบัติในห้วงเวลาที่ยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ

ในโลกของการทำงานที่ไม่เพียงแต่ต้องใช้ความรู้ แต่ยังต้องใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญหลายด้านที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติงานจริงและการฝึกฝน ผู้ประกอบอาชีพทุกคนทั้งที่มีคุณวุฒิการศึกษาและไม่มีคุณวุฒิการศึกษาในสาขานั้นๆ ล้วนมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถการทำงานด้านต่างๆ ในหน้าที่ของตน ซึ่งการใช้ความรู้ทักษะและความสามารถมาประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพนี้เรียกว่า “สมรรถนะ” ซึ่งใน แต่ละสาขาอาชีพอันประกอบด้วย สายงานที่หลากหลายและในแต่ละสายงานต่างมีหลายอาชีพ แต่ละอาชีพจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลายด้าน (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ. ม.ป.ป., หน้า 1)

พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ (2554) อธิบายถึงแนวคิดสมรรถนะ (Competency) ว่า ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำแนวคิดสมรรถนะ (Competency) ไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานมากขึ้น และยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ที่องค์กรได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับต้นๆ สมรรถนะหรือขีดความสามารถ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจที่รับผิดชอบซึ่งต้องประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การที่จะนำสมรรถนะมาใช้ในองค์กรนั้นคนในองค์กรควรมี

ส่วนช่วยกันระดมสมองโดยเริ่มจากศึกษารายการสมรรถนะจากวรรณกรรมในวิชาชีพ พิจารณาจากตำแหน่งและคำอธิบายงาน พิจารณามีข้อกำหนดใดบ้าง พิจารณากลยุทธ์ขององค์กร พิจารณาความต้องการของผู้ใช้บริการ ทำอย่างไร เช่น ตั้งกรรมการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประโยชน์ของสมรรถนะ (สำหรับวิชาชีพ) เป็นรากฐานของวิชาชีพ เป็นรากฐานของความเจริญในวิชาชีพและเป็นเกณฑ์วัดประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ประโยชน์ของสมรรถนะ (สำหรับบุคลากร) คือ บุคลากรทราบจุดแข็งจุดอ่อนของตน และทราบถึงแผนพัฒนาตนเอง (Individual development plan) อย่างชัดเจนในการที่จะแสวงหาโอกาสขจัดอุปสรรคในการทำงานของตน มีกรอบมาตรฐานในการวัดศักยภาพของทักษะ ความรู้ความสามารถที่พึงประสงค์ขององค์กรได้อย่างชัดเจน โดยยกตัวอย่างสมรรถนะบรรณารักษ์ของ Canadian Association of Research Libraries ว่า ประกอบด้วยความรู้พื้นฐาน ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำและการจัดการ การพัฒนาทรัพยากร การรู้สารสนเทศ การวิจัยและการอุทิศตนให้แก่วิชาชีพ และทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวอย่างสมรรถนะของบรรณารักษ์ฝ่ายบริการสารสนเทศ ได้แก่ การตอบสนอง การจัดและออกแบบบริการ การคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ฐานความรู้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การประยุกต์และการเผยแพร่ความรู้ การเรียนรู้ การตลาดและการสร้างความตระหนักรู้ การประเมิน การสื่อสารความร่วมมือกับผู้ใช้ ผู้ร่วมงานและบุคคลในวิชาชีพ การประเมินทรัพยากรและบริการ ศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ การส่งมอบบริการ

ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ และเดชดนัย จุ้ยชุม (2559, หน้า 90-94) กล่าวว่า โรงเรียนทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมในการทำงานและดำรงชีวิต โดยต้องพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อก้าวไปสู่บรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. สมรรถนะเฉพาะด้าน (Specialized Competencies) ได้แก่

1.1 ด้านการแนะนำแหล่งและให้บริการสารสนเทศ (Information Sources and Services) คือ ความสามารถของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนการบริการ บรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นบริการที่สนับสนุนการแนะนำแหล่งสารสนเทศและการค้นคว้าเพื่อการวิจัย หรือกิจกรรมหลักของมหาวิทยาลัย/สถาบันนั้น ๆ โดยเฉพาะแหล่งและบริการที่ต้องใช้ความรู้ด้านไอซีทีในการเข้าถึง การให้บริการสารสนเทศดิจิทัล รวมทั้งการแปลงข้อมูล จัดเก็บและเผยแพร่สารสนเทศดิจิทัลบนระบบเครือข่ายได้ ทักษะการแนะนำแหล่งและให้บริการสารสนเทศ ประกอบด้วย

1.1.1 บริการผู้ใช้ให้เข้าถึงแหล่งสารสนเทศและความรู้ โดยวิธีการออกแบบและนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการสารสนเทศ

1.1.2 บริการการสืบค้นสารสนเทศ ประเมินและสรุปผลจากแหล่งสารสนเทศที่ได้ เพื่อผู้ใช้บริการ
ทุกเพศ ทุกวัย

1.1.3 มีทักษะ กลยุทธ์ ในการถ่ายทอดการรู้สารสนเทศ การอ่านออกเขียนได้เชิงข้อมูล (Data literacy) และความสามารถในการใช้เครื่องมือทางสถิติเพื่อหาความหมายจากข้อมูล (Statistical literacy) เป็นอย่างดี

1.1.4 มีทักษะในการประเมินความต้องการของผู้ใช้ และชุมชนเป็นอย่างดี

1.1.5 มีความสามารถในการใช้ทักษะทางการวิจัยเพื่อจัดบริการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้บริการ
การบริการสารสนเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งงานวิจัยในประเทศนิวซีแลนด์ได้ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดนี้ว่า
ทักษะด้านการบริการผู้ใช้มีความสำคัญมากที่สุด

1.2 ด้านการจัดเก็บสารสนเทศและความรู้อย่างเป็นระบบ (Organization of information and knowledge) เป็นสมรรถนะของการจัด โครงสร้างความรู้และสารสนเทศเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับจัดเก็บและค้นคืนทั้ง
ในปัจจุบันและในอนาคต ประกอบด้วย

1.2.1 ความรู้และทักษะด้านเมตาดาต้า (Metadata) ภาววิทยา (Ontologies) และการแบ่งหมวดหมู่
ย่อยอย่างเป็นระบบ (Taxonomies)

1.2.2 ความรู้และทักษะด้านสงวน รักษา จัดเก็บ ค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ

1.2.3 ทักษะในการรวบรวมสารสนเทศและความรู้ให้สามารถเข้าถึงและค้นหาได้อย่างสะดวก
รวดเร็ว เช่น การจัดทำคู่มือ การพัฒนาเว็บไซต์คลังความรู้ เป็นต้น

1.3 ด้านการจัดการสารสนเทศ (Information management) คือ ความสามารถของบรรณารักษ์ที่จะทำ
ให้สารสนเทศไปสู่ผู้ใช้โดยการคัดเลือก จัดระบบ จัดเก็บ และเผยแพร่ข่าวสารความรู้ เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศ
และความรู้ต่าง ๆ ผ่านการวางแผน ประเมินผลความเหมาะสมของทรัพยากรสารสนเทศต่อขนาดห้องสมุดและ
บริการ ตลอดจนการจัดการด้านสภาพแวดล้อม สินทรัพย์ดิจิทัลให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของห้องสมุด

1.4 ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (Collection management) คือ ความสามารถด้านจัดหา
ทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภท ทั้งที่เป็นหนังสือ วารสาร หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโสตทัศน์ และสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ โดยการวิเคราะห์ คัดเลือก จัดซื้อ ขอรับบริจาค และแลกเปลี่ยน ตรวจรับ การติดตามทวงถาม
จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศสำหรับให้บริการ และการดูแลรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้
บริการ รวมทั้งการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

1.5 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ (Information resources) หมายถึง สมรรถนะที่บรรณารักษ์สามารถ
บริหาร จัดการทรัพยากรสารสนเทศ 3 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ สื่อตีพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ โดยจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นมาตรฐานตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สาขาวิชา สอดคล้อง

กับนโยบายของสถาบันนั้น ๆ และมีความทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สมรรถนะด้านเทคนิคและไอซีที (Technical and ICT competencies)

สมรรถนะด้านเทคนิคและไอซีที ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบรรณารักษ์ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เพราะปัจจุบันได้นำไอซีทีมาช่วยในการจัดเก็บ สืบค้น และเผยแพร่สารสนเทศบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้น บรรณารักษ์ยุคใหม่ควรมีสมรรถนะพื้นฐานด้านไอซีที ดังนี้

2.1 ผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล (Database administrator: DBA) เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการบำรุงรักษาประสิทธิภาพการทำงาน ความถูกต้อง สมบูรณ์ และรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูลในห้องสมุด โดยเฉพาะฐานข้อมูลออนไลน์ และ ฐานข้อมูล OPAC

2.2 ผู้ดูแลเว็บไซต์ (Website administrator) หรือ เว็บมาสเตอร์ (Webmaster) คือบุคคลผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการออกแบบ การพัฒนา การดูแลการตลาด และการบำรุงรักษาเว็บไซต์ โดยเฉพาะบนเว็บไซต์ของห้องสมุดนั้นๆ การเป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ ต้องสามารถสร้างเว็บ พัฒนาเว็บ หรือออกแบบเว็บโดยใช้ภาษาต่างๆ ได้ เช่น HTML, PHP เป็นต้น

2.3 ผู้ดูแลเครือข่าย (Network administrator) หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เพื่อให้สามารถใช้งานสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่ติดขัด รวมทั้งการดูแลบัญชีผู้ใช้งานและรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศด้วย

2.4 ผู้สืบค้นออนไลน์ (Online searcher) กล่าวคือ บรรณารักษ์ยุคศตวรรษที่ 21 ควรมีความสามารถระดับสูงในการสืบค้นสารสนเทศผ่านระบบเครือข่าย และต้องสามารถวิเคราะห์สารสนเทศจากการสืบค้นได้ ซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาทักษะที่จำเป็นสำหรับบรรณารักษ์ตอบคำถามและช่วยค้นคว้าของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยรวม 26 แห่งในประเทศนิวซีแลนด์ สนับสนุนทักษะด้านนี้โดยพบว่าทักษะที่สำคัญที่สุด คือ การสืบค้นออนไลน์

ดังนั้นหลักสูตรทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในประเทศไทยควรเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านไอซีที โดยกำหนดเป็นรายวิชาบังคับของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านไอซีทีสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพบรรณารักษ์และนักสารสนเทศได้ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพในองค์กรสารสนเทศได้หลากหลายมากขึ้น ดังเช่น มหาวิทยาลัยเซาท์แคโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เปิดสอนปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ นักศึกษาที่จบสาขานี้จะมีความรู้ ความสามารถ ด้านไอซีทีและประกอบอาชีพในตำแหน่งต่างๆ ได้ ดังนี้

1. สถาปนิกสารสนเทศ (Information architect) คือ บรรณารักษ์ผู้ที่สามารถตรวจสอบความใช้งานได้ (Usability) วิเคราะห์ความชำนาญในการใช้งานคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้ และการจำแนกรายการเมนูของเว็บไซต์

2. ผู้พัฒนาฐานข้อมูล (Database developer) คือ บรรณารักษ์ที่สามารถพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานได้ด้วยโปรแกรมภาษาต่าง ๆ ได้ เช่น Microsoft Access หรือ MySQL เป็นต้น
3. ผู้ดูแลเครือข่าย (Network administrator) คือ บรรณารักษ์ผู้มีหน้าที่ดูแลและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เช่น การติดตั้งระบบเครือข่าย การควบคุมสิทธิ์ของผู้ใช้งาน การป้องกันการบุกรุกเครือข่าย เป็นต้น
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ (Systems specialist) คือ บรรณารักษ์ผู้มีหน้าที่พัฒนาหรือควบคุมการทำงานของระบบสารสนเทศในห้องสมุด เช่น บรรณารักษ์ที่เป็นนักวิเคราะห์ระบบ (System Analysts) ผู้เขียนโปรแกรม (Programmer) เป็นต้น
5. ผู้จัดการดูแลเนื้อหาบนเว็บ (Web content manager) คือ บรรณารักษ์ที่สามารถจัดการเนื้อหาบนเว็บ โดยเฉพาะแหล่งสารสนเทศออนไลน์ที่บอกรับอย่างถูกต้อง เช่น e-Book, e-Journal และฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งนี้ควรมีความรู้เกี่ยวกับระบบจัดการเนื้อหา (Content management system) เช่น Mambo, Wordpress, Drupal, Joomla เป็นต้น
6. ผู้จัดการความรู้ (Knowledge manager) คือ บรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดการความรู้ นำหลักการ ทฤษฎีทางบรรณารักษศาสตร์และการจัดการสารสนเทศ ได้แก่ การจัดหมู่และทำรายการ เทคนิคการสืบค้น เมตาดาต้าและศัพท์สัมพันธ์ มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างระบบการจัดการความรู้ขึ้นมาใหม่
7. ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาการแข่งขัน (Competitive intelligence specialist) คือ บรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่การวิเคราะห์หรือการพยากรณ์กลยุทธ์ของห้องสมุดคู่แข่ง และการกำหนดกลยุทธ์ของห้องสมุดเพื่อตอบสนองการรับรู้ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการของกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายจะมาจากกิจกรรมด้านการบริการ เช่น การวิจัยและพัฒนา การวิจัยตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ การบริการผู้ใช้ การโฆษณา เป็นต้น
8. นักวิจัยเว็บ (Web researcher) คือ บรรณารักษ์ที่สามารถใช้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการวิจัยทราบแหล่งสารสนเทศด้านการวิจัย มีความสามารถใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ได้
9. ผู้ดูแลเหมืองข้อมูล (Data miner) หมายถึง บรรณารักษ์ที่สามารถจัดเก็บและตีความหมายข้อมูลจากเดิมที่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างง่าย ๆ มาสู่การจัดเก็บในรูปแบบฐานข้อมูลที่สามารถดึงข้อมูล สารสนเทศมาใช้โดยการการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยการสร้างแบบจำลองและความสัมพันธ์ทางสถิติเพื่อค้นหารูปแบบที่เป็นประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ จากนั้นนำเสนอความรู้ที่ค้นพบ โดยใช้เทคนิคในการนำเสนอเพื่อให้เข้าใจ

นอกจากทักษะข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว บรรณารักษ์และนักสารสนเทศ ควรตระหนักและเตรียมความพร้อมกับการประยุกต์ไอซีที่กับงานสารสนเทศ ดังนี้

1. การประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายออนไลน์ เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการวิจัย จัดการ ประเมิน และสื่อสารสารสนเทศ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานสารสนเทศ ได้แก่ โปรแกรมโอเพนซอร์ส (Open source), PDAs, GPS โทรศัพท์มือถือ เว็บ 2.0 เป็นต้น เพื่อเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ จัดเก็บ สร้างและวิเคราะห์สารสนเทศ รวมถึงการสร้างคลังความรู้ต่าง ๆ ที่สนับสนุนสังคมฐานความรู้

2. การประยุกต์เทคโนโลยีด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณในการเข้าถึง ใช้ และคัดลอกสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต

3. การยอมรับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ๆ กล่าวคือ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มักวิตกกังวลกับเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา บรรณารักษ์ต้องเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น และต้องสามารถนำมาใช้กับงานสารสนเทศต่าง ๆ โดยยึดหลักการบริการที่ดีและทันสมัยที่สุดแก่ผู้ใช้พยายามลดความกลัวหรือไม่มั่นใจในความสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งนี้บรรณารักษ์ฝึกฝนตนเองในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจกระทำได้โดยติดตามข่าวสารและการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดังกล่าว

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หมายถึง การแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องสมุด เช่น ปัญหาเครื่องไอแพดไม่สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายได้ ข้อจำกัดของการใช้ไวไฟ เป็นต้น บรรณารักษ์ควรสามารถแก้ปัญหาเฉพาะที่เป็นพื้นฐานเหล่านี้ได้

5. ความสามารถและความใฝ่รู้ ติดตามกระแสเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยในประเด็นนี้จะพบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีพัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ นาที บรรณารักษ์ต้องติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวของไอซีที่อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะผ่านทาง Blog, Webcast, Instant Messaging (IM) หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

3. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal attributes)

3.1 ด้านการบริหารโครงการ (Project management) คือ ความสามารถของบรรณารักษ์ในการบริหารจัดการ กำหนด วางแผน ติดตามทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายทั้งหมดตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3.2 ด้านในการถ่ายทอด เปลี่ยนแปลงบริการของห้องสมุดแบบดั้งเดิมไปสู่บริการแบบออนไลน์ให้กับผู้ใช้ ผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น Blog, Wikipedia, Facebook เป็นต้น

3.3 ด้านความสามารถในการนำเสนอความคิดใหม่ ๆ (Sell ideas) ในการบริการผู้ใช้ ในประเด็นนี้ถือได้ว่าเป็นการตลาดอย่างหนึ่งที่บรรณารักษ์สามารถทำได้โดยการเสนอแนวคิดด้านบริการใหม่ ๆ ให้กับผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ อาจารย์และนักศึกษา เช่น การเป็นผู้พูดที่ดี การนำเสนอด้วยสไลด์ อินโฟกราฟิก สื่อประสม เป็นต้น

3.4 ด้านภาวะการเป็นผู้นำห้องสมุด (Library leadership) คือ ภาวะที่บรรณารักษ์และนักสารสนเทศมีความสามารถในการแนะนำผู้ร่วมงานหรือเพื่อนร่วมงานแต่ละคนให้ทำงานตามแนวคิดของตนด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม แผนกและห้องสมุดได้

3.5 ด้านการจัดการทั่วไป (Management skill) ได้แก่ทักษะด้านการเงิน การตลาด การจัดการทรัพยากรบุคคล การประชาสัมพันธ์ มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาสมรรถนะของบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษาจากวรรณกรรมทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในระหว่าง ค.ศ. 2001-2005 และ ค.ศ. 2011 ได้ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดนี้ว่า ร้อยละ 50 ต้องการสมรรถนะทางการจัดการมากที่สุด

3.6 ด้านการวิจัย (Research skill) คือ ความสามารถของบรรณารักษ์และนักสารสนเทศในการทำวิจัย มีความรอบรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และสนับสนุนการทำวิจัยในสถาบัน เช่น ทำวิจัยเพื่อพัฒนางานห้องสมุด จัดหาทรัพยากรสารสนเทศสำหรับการทำวิจัยแก่ผู้ใช้ บริการสารสนเทศ และสืบค้นสารสนเทศเกี่ยวกับทำวิจัยให้กับนักศึกษาและอาจารย์ เป็นต้น

การที่จะพัฒนาบรรณารักษ์ให้มีสมรรถนะดังกล่าว หลักสูตรทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ควรเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาทั้งทางด้านคุณสมบัติและการส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ โดยมีกิจกรรมพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อก้าวไปสู่บรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ต้องผสมผสานสมรรถนะเฉพาะด้าน สมรรถนะด้านเทคนิคและไอซีที และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ลีปาน ทรัพย์ทอง (2561, สัมภาษณ์) กล่าวว่า หากจะพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ ควรมีเกณฑ์ด้านต่างๆ สำหรับบรรณารักษ์ ดังนี้

1. เกณฑ์กำหนดบทบาท เช่น

1.1 บทบาทในการให้บริการสารสนเทศดิจิทัล ตลอดจนการชี้แนะแหล่งสารสนเทศดิจิทัลต่างๆซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์

1.2 บทบาทของผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการจัดบริการตามความต้องการของผู้ใช้ เป็นบทบาทในการให้บริการที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญแก่ผู้ใช้โดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

1.3 บทบาทของผู้ที่ต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. เกณฑ์กำหนดความสามารถในการจัดบริการสารสนเทศ เช่น

2.1 ความสามารถในการจัดบริการสารสนเทศที่มีประโยชน์และคุ้มค่าสอดคล้องกับประเภทของห้องสมุดและผู้ใช้

2.2 ความสามารถในการศึกษาวิจัยพฤติกรรมสารสนเทศของผู้ใช้

3.3 ความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์สารสนเทศ

3. เกณฑ์กำหนดความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศแหล่งสารสนเทศและผลิตภัณฑ์สารสนเทศ เช่น

3.1 ความรู้เรื่องวงจรของสารสนเทศ

3.2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมทางวิชาการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4. เกณฑ์กำหนดความรู้ในการให้บริการสารสนเทศ เช่น

4.1 สามารถจัดบริการและส่งเสริมให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างเสรี

4.2 มีความรู้ มีหลักการ มีเทคนิคในการให้บริการสารสนเทศประเภทต่างๆ แก่ผู้ใช้ที่มีความ

หลากหลาย

4.3 เกณฑ์กำหนดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น รู้เท่าทันเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถพัฒนาปรับปรุงบริการสารสนเทศให้เหมาะสมกับยุคสมัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนู บุญญานวัตร (2560, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ควรประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้านคือ

1. มาตรฐานความรู้ ควรมีความรู้เกี่ยวกับ 1) การจัดการความรู้ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) นิเทศศาสตร์ 4) ภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 5) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กม.ทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ ฯลฯ)

2. มาตรฐานความสามารถควรมีความสามารถเกี่ยวกับ 1) การจัดการความรู้ (ค้นหา รวบรวม ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประยุกต์ใช้ความรู้) 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 4) การประชาสัมพันธ์

3. มาตรฐานด้านจรรยาบรรณจำแนกเป็น จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ต่อผู้ใช้บริการ และต่อสังคม

สมาคมห้องสมุดวิจัยของประเทศแคนาดา (Canadian Association of Research Libraries – CARL) ได้นำเสนอสมรรถนะหลักสำหรับบรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 ไว้ในหนังสือชื่อ Core Competencies for 21st Century CARL Librarians ว่า บรรณารักษ์ควรมีความสามารถ 7 ประการ ดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐาน (Foundational Knowledge) ทั้งความรู้ทางวิชาชีพด้านห้องสมุดและสารสนเทศ การสื่อสารทางวิชาการ ลิขสิทธิ์และกฎหมายต่างๆ ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขององค์กรต่างๆ ที่ห้องสมุดสังกัดหรือเกี่ยวข้องด้วย

2. มีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ได้แก่ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การเจรจาต่อรอง การสร้างความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม การเป็นที่เลี้ยงหรือที่ปรึกษา มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความสามารถทางการตลาด และทักษะในการเขียนและการนำเสนอ

3. มีภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการ (Leadership and Management) ทั้งทางด้านการเงิน การบริหารงานบุคคล การพัฒนาทรัพยากรและการบริการ การบริหารความเสี่ยง การบริหารโครงการ การวิเคราะห์และประเมินผล การสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4. มีความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (Collections Development) มีความรู้ความเข้าใจ วงจรของการผลิตสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ การพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท การสงวน รักษาและการอนุรักษ์สารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล

5. มีทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) รวมทั้งทักษะในการสอน การเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดวิเคราะห์ การบริการอ้างอิงและสารสนเทศ ตอบคำถามช่วยการค้นคว้า การสร้างสัมพันธ์และความผูกพันของผู้รับบริการ

6. มีความสามารถในการทำวิจัยและเผยแพร่ผลงานไปสู่แวดวงวิชาชีพ (Research & Contributions to the Profession) มีความรู้ในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย มีความสามารถในการทำวิจัย การตีพิมพ์ การขอทุนวิจัย การนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ การจัดการประชุมวิชาการ การสอนในหลักสูตรและรายวิชาต่างๆ การร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ ในสมาคมวิชาชีพ การเรียนหรือการศึกษาต่อในระบบ ติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัยอยู่เสมอ

7. มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skills) มีความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศที่ใช้ในงานห้องสมุด ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ คลังสารสนเทศ สถาบัน การบริหารจัดการฐานข้อมูล เทคโนโลยีเว็บ การพัฒนาเว็บไซต์ ระบบการจัดการเนื้อหาของเว็บไซต์ (CMS) ระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ หรือระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS)

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์

ในประเทศไทยใครอยากประกอบอาชีพอะไรก็ทำได้อย่างอิสระ ไม่มีมาตรฐานกำกับ ทำให้ผู้บริโภคเสียประโยชน์จากการได้รับบริการอย่างมืออาชีพแต่เสียค่าใช้จ่ายเต็มที่ ดังนั้นมาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับการบริการเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์สูงสุดและช่วยให้ผู้ที่ไม่ใช่มืออาชีพพัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานที่ควรจะเป็นด้วย มาตรฐานวิชาชีพจึงจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติมาก

ธนู บุญญานูวัตร (สัมภาษณ์, 2560) กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ดังนี้

1. มาตรฐานวิชาชีพเป็นตัวกำหนดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน จำเป็นต้องมีในทุกอาชีพ โดยเฉพาะในงานทางด้านบริการ ที่ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังต่อ ความรู้ ความสามารถของบุคลากรในอาชีพนั้น วิชาชีพบรรณารักษ์จัดอยู่ในกลุ่มงานบริการ ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะ เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้มีความสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากมีความรู้ความสามารถในระดับที่ให้บริการที่ดีแล้ว ยังจำเป็นต้องมีจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วย

2. มาตรฐานวิชาชีพเป็นแนวทางให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบอาชีพ

3. มาตรฐานวิชาชีพเป็นหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานอื่นนำไปใช้อ้างอิงได้เช่น กพ. ครุสภา เป็นต้น การกำหนด

เกณฑ์มาตรฐาน โดยบุคลากรที่มีอาชีพทางด้านบรรณารักษ์โดยตรง จะช่วยให้ได้เกณฑ์มาตรฐานครอบคลุมขอบเขต การปฏิบัติงานมากขึ้น

4. มาตรฐานวิชาชีพ เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพที่สถาบันการศึกษานำไปใช้เป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการ

แรงผลักดันที่นำสู่แนวคิดการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดไม่มีวุฒิตรงสาขา

ในห้องสมุดโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติบุคลากรทางการศึกษา วิชาชีพครูได้กำหนดให้มีใบประกอบ วิชาชีพด้วย บัณฑิตครูหลักสูตร 5 ปีและมีใบประกอบวิชาชีพจึงมีคุณสมบัติพร้อมที่จะเข้าสู่ตำแหน่งครูหลังจบ การศึกษา แต่สำหรับตำแหน่ง "ครูบรรณารักษ์" นั้น ไม่ได้รวมอยู่ในกลุ่มสาขาของบุคลากรทางการศึกษา ไม่มีผลิต ในคณะครู ต้องอาศัยผู้จบสาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์จากคณะสายมนุษยศาสตร์ซึ่งไม่มีใบประกอบ วิชาชีพ จึงขาดคุณสมบัติที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง "ครูบรรณารักษ์" บัณฑิตที่จบสาขาบรรณารักษศาสตร์ในคณะสาย มนุษยศาสตร์ จำเป็นต้องขวนขวายศึกษาเพิ่มเติมให้มีคุณสมบัติพร้อมในการสมัครสอบบรรจุ โดยต้องสอบมาตรฐาน วิชาชีพครูทั้ง 9 มาตรฐานให้ได้ จากนั้นจะได้ "ใบรับรองอนุญาตให้สอน" เพื่อให้มีประสบการณ์สอนในโรงเรียน/ สถาบันการศึกษาต่างๆ ครบ 1 ปี จึงจะมีทั้งความพร้อมทั้งมาตรฐานความเป็นครูและประสบการณ์สอน จากนั้นยื่น ต่อครูสภาเพื่อขอใบประกอบวิชาชีพครู จึงจะมีสิทธิ์สอบบรรจุเป็น "ครูบรรณารักษ์" ได้ แต่ปัญหาที่พบคือ การสอบ มาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 9 มาตรฐานนี้เป็นเรื่องยากมากที่จะผ่านได้ภายในการสอบครั้งเดียว ทำให้บัณฑิตที่จบสาขา บรรณารักษศาสตร์ต้องใช้เวลามาก เนื่องจากมีสิทธิ์สอบได้เพียง 3 ครั้งในเวลา 1 ปี การเข้าสู่วิชาชีพครูของผู้จบสาขา บรรณารักษศาสตร์จึงเป็นเรื่องยากมาก (พินิจนันท์ แสงอรุณ, ม.ป.ป., หน้า 1) บัณฑิตจำนวนมากจึงเลือกที่จะทำงาน บรรณารักษ์ในหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่โรงเรียน ทำให้ปัจจุบันโรงเรียนขาดแคลนครูบรรณารักษ์อย่างมาก โรงเรียนจึง ใช้ครูที่จบสาขาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งทำได้ไม่เต็มที่เพราะไม่ได้จบสาขานี้มาโดยตรง ภาพสะท้อนของ ปัญหานี้คือเด็กนักเรียนอ่านหนังสือน้อยลงเพราะขาดแคลนครูบรรณารักษ์มาทำหน้าที่ส่งเสริมการอ่านแก่เด็กๆ (ปภินวิช เอี่ยมคง, 2554, หน้า 1)

แม้บัณฑิตที่จบสาขาบรรณารักษศาสตร์จะได้ขวนขวายจนสอบมาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 9 มาตรฐาน และ ได้รับใบประกอบวิชาชีพแล้ว ยังประสบปัญหาและอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งว่า โรงเรียนไม่เปิดรับอัตราครูบรรณารักษ์ หรือเปิดรับน้อย เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ได้มอบหมายให้ครูสาขาอื่นมาทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์แล้ว ผู้จบสาขา บรรณารักษศาสตร์จึงมีโอกาสน้อยมากที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูและทำงานในห้องสมุดโรงเรียน การมีมาตรฐานวิชาชีพ จึงเป็นโอกาสของบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์ที่จะได้เข้าไปทำงานในห้องสมุดโรงเรียน บรรณารักษ์ควรต้องจบ ต้องบรรณารักษ์เท่านั้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการอ่านแก่เด็กๆ แต่สมาคมห้องสมุดฯ ก็ไม่ได้ผลักดันเรื่องนี้ หน่วยงาน

องค์กรต่างๆ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาชีพนี้ หลักสูตรในโรงเรียนก็มีส่วนทำให้ไม่เห็นความสำคัญของบรรณารักษ์ โอกาสที่บรรณารักษ์จะมีงานทำในโรงเรียนก็มีน้อย

รองศาสตราจารย์ ดร.นัยนา อรรถนาทรี ประธานสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (สัมภาษณ์, 2560) เสนอแนะว่า บัณฑิตเมื่อจบการศึกษาแล้วต้องได้ทำงานตามวิชาชีพ อยากให้สมาคมฯ ต่อสู้เพื่ออัตราตำแหน่ง ปลัดดันให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดสอบบรรจุครูบรรณารักษ์ให้มาก

แม้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดประชาชนก็เช่นเดียวกัน ปทุมทิพย์ ลิ้มพงสานุรักษ์ (2560) ให้สัมภาษณ์ว่า เคยเปิดรับบรรณารักษ์ไม่จำกัดวุฒิ ก็ได้คนสาขาต่างๆ เข้ามา แต่เราต้องการความเชี่ยวชาญ จึงต้องกลับมารับบรรณารักษ์ ไม่ใช่ใครก็ได้ คิดว่าฝึกฝนได้แต่ไม่ใช่ เช่นเดียวกับ พัชรอรวิญ ศรีสุวรรณ (2561, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ตนจบสาขาอื่น มาสมัครเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ทำงานพื้นฐานได้โดยถ่ายถอดเรียนรู้จากหัวหน้างาน บางงานที่ต้องใช้ความรู้ระดับลึกก็ไม่เข้าใจบ้าง แต่ทั่วไปก็มีแต่งงานพื้นฐาน เช่น จัดหมวดหมู่ ระบบคิวอี้ จัดหนังสือชั้นชั้น ให้บริการยืมคืน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านง่ายๆ เช่น ให้เด็กระบายสีภาพ แต่จะเชื่อมโยงไปสู่การอ่านได้อย่างไรนั้นไม่ทราบ

2. การเคลื่อนย้ายแรงงาน

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น แรงงานต่างชาติจากประเทศที่มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้รับการยอมรับและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ ส่วนแรงงานในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพก็จะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงาน โดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (ธัญชนก อากรปฐ และคนอื่นๆ, ม.ป.ป., หน้า 1) ฟิลิปปินส์ เป็นชาติเดียวในเอเชียที่บรรณารักษ์มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ปัจจุบันบรรณารักษ์ชาวฟิลิปปินส์มาทำงานในไทยจำนวนมาก เช่น ในโรงเรียนนานาชาติ และไปได้ทั่วโลกเพราะมีทักษะภาษาอังกฤษและมีใบประกอบวิชาชีพ บรรณารักษ์ชาวไทยสอบใบอนุญาตที่ฟิลิปปินส์ไม่ผ่านเพราะอ่อนทักษะภาษาอังกฤษ (ชุตินา สัจจามันท์, 2549, สัมภาษณ์)

มัทนา บุญประเสริฐ (2558, หน้า 1) ได้รายงานการเสวนาเรื่อง “การเคลื่อนย้ายภาคแรงงาน: สิ่งที่บรรณารักษ์ในประเทศอาเซียนควรรู้” โดยวิทยากร ดร.มลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต และ ดร.นฤมล รื่นไวย์ ผู้อำนวยการศูนย์ความรู้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) นำเสนอประเด็นการเสวนาเป็น 3 หัวข้อ คือ

1. กรณีศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานของสหภาพยุโรปและอาเซียน กล่าวคือ การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นไปได้ในลักษณะที่ผู้มีใบประกาศนียบัตรรับรองฝีมือแรงงานอาเซียนสามารถจะเข้าไปทำงานในประเทศใดก็ได้ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนโดยปฏิบัติตามเงื่อนไขของประเทศนั้น แต่

การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จำกัดเฉพาะแรงงานฝีมือหรือแรงงานวิชาชีพเท่านั้น มีข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัตินักวิชาชีพของอาเซียน ทั้งหมด 7 สาขา คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปัตยกรรม การสำรวจ นักบัญชี และวิศวกรรม ส่วนสาขาอื่นๆ ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา

2. สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายประชากรและแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบด้วย ปัจจัยหลากหลายประการ อาทิ การเมืองการปกครอง สถานภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม เทคโนโลยี ภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

3. ผลกระทบต่อวิชาชีพบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

3.1 โอกาส ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยในการพัฒนาตนเองของสมาชิกในสังคมชุมชน บริการในห้องสมุดมีความหลากหลายมากขึ้น มีสารสนเทศหลากหลายภาษา ประเทศไทยน่ามีความพร้อมในการใช้และลงทุนเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรมีโอกาสพัฒนาตนเองในบริบทวัฒนธรรม ความรู้จะถูกจัดการให้เข้าถึงได้ในหลักการระบบเปิดมากขึ้น การแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ในระดับภูมิภาคจะมีมากขึ้น

3.2 ความท้าทาย อาจมีการยุบรวมหรือปิดห้องสมุดสืบเนื่องจากการย้ายถิ่น ห้องสมุดและผู้ให้บริการจะต้องปรับตัวให้ทัน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นแหล่งประกอบอาชญากรรม คอมพิวเตอร์ สมรรถนะทางภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาอาเซียนยังอยู่ในระดับพอใช้ อุปสรรคด้านภาษาของเนื้อหาความรู้

3. บริบทการทำงานของบรรณารักษ์ที่เปลี่ยนไป

การปรับเปลี่ยนทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของผู้คนในสังคมอย่างทั่วถึง หลักสูตรทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (Library and Information Science: LIS) จึงต้องมีความตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีทักษะจำเป็นสำหรับการออกไปสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills) ซึ่งสถานศึกษาควรปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อผลิตบัณฑิตที่เพียบพร้อมสมบูรณ์ทั้งศาสตร์และศิลป์ออกสู่ตลาดแรงงาน เพื่อให้เป็นบรรณารักษ์หรือนักสารสนเทศรุ่นใหม่ สามารถทำงานในห้องสมุดดิจิทัลได้ ท่ามกลางทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ผู้บริหารหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำเป็นต้องปรับวิสัยทัศน์ค่านิยม อนาคตของนักวิชาชีพสารสนเทศ พร้อมทบทวนหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิชาชีพบรรณารักษ์และนักสารสนเทศในยุคปัจจุบัน โดยการส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพให้ทันต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยบูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กับการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร (ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ และ เฉลนัย จุ้ยชุม (2559, หน้า 88)

จอห์น เบอริ (John Berry, 2008, p.10) กล่าวว่า วิชาชีพของบรรณารักษ์กำลังจะหายไปเนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง เริ่มจากงานของบรรณารักษ์ตอบคำถามซึ่งถูกแทนที่ด้วยบรรณารักษ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาที่ไม่จำเป็นต้องสำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตในสาขาบรรณารักษศาสตร์ เพียงขยันขันแข็งในการสืบค้นสิ่งที่ต้องการของผู้ใช้ และนำผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือ หรือ ตอบคำถามไม่กี่คำถามทางออนไลน์เท่านั้น งานของบรรณารักษ์ตอบคำถามจึงลดลงเพราะผู้ใช้สืบค้นด้วยตนเองได้ผ่านทาง OPAC หรือ Google การทำรายการบัตร ก็ใช้รายการบัตรของ OCLC ซึ่งมีมาตรฐานเทียบกับร้านหนังสือขนาดใหญ่และใช้ได้ง่ายเช่นเดียวกับ Amazon หรือ Google และการใช้ Metadata ก็เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย วันนี้ผู้คนก็ไม่นึกถึงบัตรรายการแบบเก่ากันแล้ว การคัดเลือกวัสดุเข้ามาเพื่อให้บริการและพัฒนาคลังทรัพยากรกลายเป็นงานแบบทีมเล็กๆ ของบรรณารักษ์ จำนวน 2-3 คน และเจ้าหน้าที่เท่านั้น

โลกของห้องสมุดจะเปรียบเสมือนส่วนย่อยในร้านที่มุ่งหวังว่าทุกคนจะมาแล้วนำผลผลิตไปใช้ การวัดผลสำเร็จวัดที่จำนวนผลผลิตที่ผู้ใช้นำออกไป ซึ่งตอนนี้เราไม่เรียกว่า “ผู้ใช้” แต่เรียกว่า “ลูกค้า” แทน ทำให้ไม่ต้องวัดความเป็นประโยชน์หรือผลกระทบของบริการด้านคุณภาพชีวิตในชุมชนที่ให้บริการอีกต่อไป รวมทั้งการมีผู้บริหารห้องสมุดซึ่งไม่ใช่คนในวิชาชีพ เนื่องด้วยเหตุผลทางการเมืองภายในองค์กร สถานการณ์เช่นนี้กำลังก่อเค้าลางในวงการห้องสมุดในประเทศไทย เนื่องจากห้องสมุดรับเทคโนโลยีเข้ามาหลายอย่าง หากโรงเรียนบรรณารักษ์ไม่ปรับปรุงหลักสูตรและเตรียมความพร้อมบรรณารักษ์รุ่นใหม่ที่มีคุณสมบัติพร้อมก้าวตามเทคโนโลยีแล้ว สถานการณ์ก็คงจะเป็นเช่นนี้สักวัน

จากประเด็นต่างๆ ดังกล่าวแล้วนั้น มาตรฐานวิชาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก แต่การที่จะก้าวเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพนั้น บรรณารักษ์จะต้องพัฒนาตนเองและสร้างความก้าวหน้าในอาชีพด้วยวิธีการต่างๆ อย่างมาก ได้แก่ (กนกวรรณ บัวงาม, 2558, หน้า 69) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเข้าร่วมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการสร้างเครือข่ายในแวดวงวิชาชีพเดียวกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ทันกับเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีรูปแบบการเรียนการสอนสมัยใหม่ รวมทั้งเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งสู่การวิจัยมากขึ้น โดยผู้บริหารห้องสมุดมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากร ส่วนภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จะมีบทบาทด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ ได้แก่การพัฒนาและสร้างมาตรฐานหลักสูตรการเรียนการสอน การทำวิจัยการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อให้บรรณารักษ์ได้พัฒนาตนเอง สำหรับสมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ควรต้องมีบทบาทผลักดันนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากร ห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ ให้รัฐบาลได้เห็นความสำคัญในฐานะเป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในทุกกระดับ

สถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์กับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

วิชาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มุ่งเน้นการจัดการในรูปแบบออนไลน์ ให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อดิจิทัล ทั้งยังเป็นศูนย์กลางส่งเสริม การสร้างนวัตกรรม รวมทั้งมุ่งต่อยอดความเป็นมาตรฐานด้านการศึกษาและวิชาชีพในระดับสากล ขณะเดียวกันงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ยังพบการแข่งขันกับอาชีพที่คล้ายคลึงกันที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการสารสนเทศในสังคมดิจิทัล เช่น ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการสื่อสาร ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสารสนเทศโดยเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ต้องบูรณาการทักษะและความรู้ความสามารถที่หลากหลายและพอเพียงในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างครอบคลุมและมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ในฐานะเป็นผู้ผลิตบรรณารักษศาสตร์มืออาชีพและบริการการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์อย่างเป็นทางการ โดยผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและอาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สรุปได้ดังนี้ (กนกวรรณ บัวงาม, 2558, หน้า 70-71) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ควรมีบทบาทสำคัญในเรื่องต่อไปนี้ 1) การสร้างมาตรฐานหลักสูตรและตำราในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เพื่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีความต้องการบุคลากรในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์เข้ามาทำงานในองค์กรสูง 2) การสร้างความร่วมมือด้านการพัฒนางานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และห้องสมุด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์มีความพร้อมทางด้านบุคลากร โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีความถนัดทางด้านงานวิชาการ ในขณะที่ห้องสมุดมีบรรณารักษศาสตร์ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานควรมีความร่วมมือระหว่างกันที่ใกล้ชิดเพื่อการพัฒนางานวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์และห้องสมุดให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น 3) การสร้างความร่วมมือด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะในการฝึกงาน ห้องสมุดเป็นเหมือนห้องปฏิบัติการ ขณะที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นการสอนในภาคทฤษฎี ขณะเดียวกันบรรณารักษศาสตร์ห้องสมุดควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน 4) ควรมีบทบาทสำคัญในการจัดประชุม อบรมสัมมนาวิชาการในวิชาชีพมากขึ้น ขณะเดียวกันห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาควรประสานความร่วมมือกับภาค/สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์อย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการฝึกงานนักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ การทำงานวิจัยร่วมกันรวมถึงการผลักดันหลักสูตรและตำราในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

เมื่อปี 2558 สถาบันการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้ริเริ่มจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ “การจัดการศึกษาสาขาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย” (The National Conference on Thai

Information Science Education - TISE) ขึ้น เพื่อเสริมสร้างให้เกิดประชาคมด้านสารสนเทศที่มีพลวัต การประชุมนี้ดำเนินการมาถึงปัจจุบันเป็นครั้งที่ 4 แล้ว โดยมีแนวคิดดังนี้

ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2558 สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดประชุมในหัวข้อ “มองอนาคตการจัดการศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ โอกาสและความท้าทาย” นับเป็นจุดเริ่มต้นของเวทีวิชาการระดับชาตินี้ เนื่องจากได้มองเห็นว่าการศึกษาด้านบริหารวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มของหลักสูตรมีการบูรณาการและการรวมเข้าของความรู้ในสาขาสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดการ การวิจัย เพื่อสร้างนักวิชาชีพสารสนเทศรุ่นใหม่ด้วยการจัดการศึกษาด้วยความรู้และสมรรถนะใหม่ๆ ซึ่งสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมสารสนเทศใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน โรงเรียนบริหารวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (LIS Schools) จึงจำเป็นที่จะต้องทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนและมองไปข้างหน้าในขอบเขตของห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ จากบรรณารักษศาสตร์ไปสู่บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา การจัดการสารสนเทศ และการจัดการความรู้

จากผลการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนบริหารวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ทางซีกโลกตะวันตก ตั้งแต่หลักสูตรปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก หลักสูตรการเรียนการสอนเหล่านี้ได้บูรณาการความรู้ที่เป็นฐานในด้านสารสนเทศ การจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ทางสังคมเพื่อการจัดการสารสนเทศให้ตอบสนองกับความต้องการของตลาดงานกิจกรรมการเรียนการสอนและการวิจัย จึงเป็นแนวโน้มที่ต้องสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนบริหารวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งนี้ความร่วมมือสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบระหว่างสาขาวิชาและสถาบันการศึกษา เช่น กิจกรรมความร่วมมือในการพัฒนาการวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา การเป็นทีมผู้สอนร่วมกัน เครือข่ายการประชุมสัมมนาสาขาวิชาชีพ โดยการแบ่งปันความรู้และความเชี่ยวชาญ และรูปแบบความร่วมมืออื่นๆ เช่น การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิชาชีพ และเป็นโอกาสการเตรียมพร้อมสำหรับความร่วมมือการวิจัยเรื่องที่น่าสนใจและเชี่ยวชาญร่วมกัน เป็นต้น

สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เล็งเห็นโอกาสและความท้าทายในสาขาวิชา จึงได้จัดการประชุมระดับชาติการจัดการศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย (The National Conference on Thai Information Science Education - TISE 2015) เพื่อให้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ และตระหนักถึงความท้าทายในอนาคตและการแสดงศักยภาพและความเข้มแข็งทางวิชาการในระดับชาติ ในหัวข้อการประชุม “มองอนาคตการจัดการศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์: โอกาสและความท้าทาย” The Future Positioning of Information Science Education: Opportunities and Challenges” โดยมีการกำหนดโอกาสและความท้าทาย 4 ประเด็น คือ 1) สมรรถนะของวิชาชีพ 2) หลักสูตรการเรียนการสอน 3) การพัฒนา

สมรรถนะอาจารย์ 4) การวิจัยและบัณฑิตศึกษา (<http://www.lib.buu.ac.th/KM/wp-content/uploads/2017/08/standards.pdf>)

การประชุมครั้งที่ 1 (TISE 2015- The First National Conference on Thai Information Science Education) เป็นการรวมตัวกันของผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศึกษา การจัดการสารสนเทศ เพื่อร่วมกันมองอนาคตของการศึกษาในสาขาวิชา ที่มีทั้ง โอกาสและความท้าทาย พร้อมด้วย commitment สำคัญๆ หลายประการที่จะร่วมมือกันในการสร้าง Recognition และ Reputation ให้แก่สาขาวิชาทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป เมื่อสิ้นสุดการประชุม รศ.ดร. กุลธิดา ท้วมสุข คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประธานคณะทำงานผู้จัดการประชุม ได้ประกาศก่อตั้งสมาคมการศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์แห่งประเทศไทย (The Association of Thai Information Science Education) เพื่อให้เป็นองค์กรทางวิชาการของศาสตร์ด้านนี้ และจะมีการประชุม TISE ทุกปี (<http://tise2015.kku.ac.th/index.html>)

การประชุมครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2559 โดยสาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในหัวข้อ “มาตรฐานเพื่อการรับรองวิชาชีพสารสนเทศในศตวรรษที่ 21” และได้มีความพยายามในการร่วมก่อตั้งสมาคมการศึกษาสารสนเทศศาสตร์แห่งประเทศไทย (Association of Thai Information Science Education- ATISE) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งทางวิชาการด้านสารสนเทศศาสตร์ในเวทีวิชาการระดับชาติและนานาชาติ สร้างความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านสารสนเทศศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานการศึกษาสำหรับวิชาชีพสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 และสร้างความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการและการวิจัยในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการรับรองวิชาชีพสารสนเทศ และประเด็นอื่นๆ ที่สนใจร่วมกัน

การประชุมครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2561 โดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับภาควิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หัวข้อในการประชุม คือ “การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ยุคประเทศไทย 4.0” โดยสาระสำคัญในการประชุมจะเน้นใน 4 ประเด็น คือ 1. การจัดหลักสูตร 2. การเรียนการสอนและการเพิ่มประสบการณ์วิชาชีพ 3. การวิจัย : พัฒนาวิชาการและวิชาชีพสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และ 4. มาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในระดับชาติ ยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านบรรณารักษศาสตร์ที่สามารถ พัฒนานักวิชาชีพสารสนเทศ ที่มีคุณลักษณะตามที่ตลาดงาน

คาดหวังและมีความเป็นสากลสอดคล้องกับการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ให้คณาจารย์สาขาวิชาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ตระหนักถึงความสำคัญและวิธีการจัดการด้านการเรียนการสอนนักวิชาชีพสารสนเทศให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการและมีคุณภาพ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญและแนวทางการใช้มาตรฐานในการพัฒนานักวิชาชีพสารสนเทศให้มีศักยภาพอย่างยั่งยืน สร้างความร่วมมือและเครือข่ายทางวิชาการและวิจัยของกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์รวมทั้งสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ โดยคาดว่าหลักสูตรด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาจะได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางเดียวกัน การผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามที่ตลาดงานคาดหวังและมีความเป็นสากลสอดคล้องกับการเข้าสู่ประเทศไทย คณาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการด้านการเรียนการสอนนักวิชาชีพสารสนเทศให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการและมีคุณภาพ เกิดความตระหนักเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการจัดเรียนการสอนและการนำไปสู่การปฏิบัติที่มีคุณภาพและความร่วมมือและเครือข่ายทางวิชาการและวิจัยของกลุ่มผู้สอนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ รวมทั้งสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ

(http://region3.prd.go.th/chiangmai/detail_new.php?id=22385)

การประชุมครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2562 โดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดประชุมในหัวข้อ “การจัดการศึกษาและวิจัยสารสนเทศศาสตร์ในมิติใหม่” บนพื้นฐานความคิดที่ว่า ปัจจุบันแนวทางการจัดการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ทั่วโลกได้มีการทบทวนปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอนเพื่อสร้างนักวิชาชีพสารสนเทศที่มีคุณลักษณะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการวิจัยในสาขาวิชานี้มีการพัฒนาไปหลายทิศทาง มีทั้งประเด็นวิจัยใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลและพฤติกรรมสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไป มีโจทย์วิจัยใหม่ที่ท้าทาย จึงได้จัดประชุมวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย ให้ตระหนักถึงความท้าทายในวิชาชีพและสร้างความร่วมมือและเครือข่ายทางวิชาการ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2) Open Science: Open Research Data 3) มาตรฐานการศึกษาเพื่อการรับรองวิชาชีพ 4) การจัดการศึกษาสารสนเทศศาสตร์มิติใหม่ 5) การวิจัยสารสนเทศศาสตร์ในมิติใหม่และการนำเสนอผลงานวิจัยและวิชาการสารสนเทศศาสตร์ (<http://www.arts.su.ac.th/tise2019/>)

จะเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีบทบาทในการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพมาโดยตลอด โดยปรากฏเรื่องมาตรฐานการศึกษาเพื่อนำไปสู่มาตรฐานวิชาชีพในวาระการประชุมทุกครั้ง

องค์กรวิชาชีพของไทยกับมาตรฐานวิชาชีพ

สมาคมวิชาชีพเป็นองค์กรตัวแทนของวิชาชีพ เป็นศูนย์กลางของบรรณารักษ์ นักสารสนเทศและผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการและวิชาชีพ สมาคมวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการแสดงความเป็นวิชาชีพหรืออาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญซึ่งเป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม การพัฒนาสมาชิกและบุคลากรในวิชาชีพอันจะอำนวยประโยชน์ในการพัฒนาสังคมโดยรวม วิชาการและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และสถาบันห้องสมุด (ชุตินา สัจจามันท์, 2559, หน้า 47)

ในประเทศไทย การพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์มีจุดเริ่มต้นมาจากสมาคมทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของคนในวงการบรรณารักษ์และห้องสมุด (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2543, หน้า 190-198) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นหน่วยงานที่ริเริ่มการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทยโดยจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับ พัฒนาความก้าวหน้าและยกระดับสถานภาพของวิชาชีพให้เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่นๆ มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของบุคลากรในวิชาชีพและถือเป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ กิจกรรมสำคัญของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การประชุมวิชาการ ทัศนศึกษาและดูงาน การจัดนิทรรศการ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ การจัดฝึกอบรม การจัดทำวารสารวิชาการ เป็นต้นจึงเห็นได้ว่าการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนวิชาชีพบรรณารักษ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการสารสนเทศรวมทั้งชี้แนะและพัฒนาเครื่องมือสำหรับค้นหาแหล่งสารสนเทศที่มีประโยชน์แก่ผู้ใช้เพื่อเสริมสร้างรากฐานทางการศึกษาให้มั่นคงและยั่งยืน

ภารกิจสำคัญที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการแล้ว คือ การประกาศใช้มาตรฐานห้องสมุดประเภทต่างๆ และประกาศใช้จรรยาบรรณวิชาชีพ แต่เรื่องหนึ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์คาดหวังคือ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์ (2559, สัมภาษณ์) ได้ให้แนวทางว่า ถ้าจะทำมาตรฐานวิชาชีพ ควรทำเป็นกลุ่มๆ บรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละประเภท ใช้กระบวนการวิจัยหาคำตอบ ควรจับกลุ่มครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนก่อน ควรตั้งสภาวิชาชีพโดยมีคณะผู้ก่อการขึ้นมาก่อน จัดทำโครงสร้างสภาแล้วนำเสนอสมาคมฯ การทำสภาวิชาชีพต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ เริ่มจากการศึกษาความเป็นไปได้ของการตั้งสภาวิชาชีพบรรณารักษ์

ปภิณวิช เอี่ยมคง (2554) ได้ให้แนวคิดเรื่อง “บรรณารักษ์สภา” ว่า หากมีสถาบันนี้ทำหน้าที่รับรองวิชาชีพบรรณารักษ์หรือบุคลากรที่จะไปทำหน้าที่ในห้องสมุดหรือห้องหนังสือต่างๆ จะทำให้การแก้ปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือหรือการรับรู้สารสนเทศของคนในชาติทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

“บรรณารักษ์สภา” ควรทำหน้าที่ 5 ประการ คือ

หน้าที่แรก การร่างข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นบรรณารักษ์และหน้าที่บรรณารักษ์ ต้องกำหนดว่าผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดต้องผ่านการฝึกอบรมจากบรรณารักษ์สภา หรือต้องผ่านการเรียนวิชาบรรณารักษ์ในสถาบันที่บรรณารักษ์สภารับรองก่อน ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อบังคับ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้ใช้บังคับได้ ควรมีกฎหมายห้องสมุดให้เหมือนกับประเทศที่เจริญแล้ว

หน้าที่ที่สอง คือ ร่างและปรับปรุงหลักสูตรวิชาบรรณารักษ์ให้สอดคล้องกับการทำงานในปัจจุบันและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงให้แก่สถาบันที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษ์ รับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรของสถาบันต่างๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ อีกทั้งยังต้องรับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพรวมทั้งความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ช่วยส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพ

หน้าที่ที่สาม ดำเนินการเรื่องใบประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ เชิดชูวิชาชีพนี้ให้มีหน้ามีตาทางสังคม กล่าวคือ ต้องกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพรวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

หน้าที่ที่สี่ คือ ดำเนินงานร่วมกับครุสภาเพื่อปรับปรุงการรับบุคคลเข้ารับราชการเป็น“ครูบรรณารักษ์”โดยออกใบประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ให้แก่บรรณารักษ์ที่ต้องการสอบบรรจุครู โดยไม่จำเป็นต้องทำเรื่องขอใบประกอบวิชาชีพครู เพราะอาชีพสองอาชีพนี้มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

หน้าที่ที่ห้า คือ ให้คำปรึกษาหรือเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายหรือปัญหาการพัฒนาวิชาชีพ การประกอบวิชาชีพ หรือการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน้าที่สุดท้าย เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ทุกคนทุกกลุ่มในประเทศไทย

กนกวรรณ บัวงาม (2558, หน้า 70) ได้กล่าวถึง บทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ว่า สมาคมห้องสมุดเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของบุคลากรในวิชาชีพและถือเป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ โดยผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของสมาคมวิชาชีพของไทยต่อการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ ดังนี้

1. สมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ควรแสดงบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพ เพื่อผลักดันรัฐบาลให้เห็นความสำคัญกับการพัฒนาห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มีการกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและผลักดันให้รัฐบาลเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์เทียบเท่าวิชาชีพครู การกำหนดกรอบอัตรากำลังด้านบุคลากรวิชาชีพบรรณารักษ์เพื่อรองรับผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพ

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เช่น รัฐควรถูกจัดตั้งห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศในทุกตำบลและให้มีเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ประจำแห่งละ 1 คน โดยองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นต้น

2. สมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ควรแสดงบทบาทในฐานะเป็นองค์กรผู้นำและนโยบายที่ชัดเจนในด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในทุกระดับ

3. สมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยควรมีการรณรงค์ให้บรรณารักษ์ห้องสมุดในทุกระดับเข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อสร้างกลุ่มวิชาชีพบรรณารักษ์ที่เข้มแข็งในอนาคตมากยิ่งขึ้น

4. สมาคมห้องสมุดฯ ซึ่งเป็นองค์กรศูนย์รวมบุคลากรในกลุ่มวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย ควรผลักดันให้รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์ในด้านการส่งเสริมการอ่านและการสนับสนุนการศึกษาของชาติในทุกระดับ จะช่วยทำให้วิชาชีพบรรณารักษ์ไทยเป็นที่รู้จักและมีความก้าวหน้ามากขึ้น

ในด้านการพัฒนาหลักสูตร รุจเรขา วิทยาวุฒิจุล (2556, หน้า 1) กล่าวถึงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศออสเตรเลียว่า ขณะนี้สนใจไปทาง iSchools ซึ่งเน้นเทคโนโลยีเป็นหลัก และมีความกังวลในเรื่องต่างๆ เช่น การมุ่งเน้นงานวิจัยหรือการปฏิบัติงานจริง การขาดแคลนทฤษฎีหลักของสาขาวิชา และการเงิองจางลงของหลักสูตร มหาวิทยาลัยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรอย่างรวดเร็ว ทำให้หลักสูตรขาดความเป็นอิสระ ความสนใจในการร่วมมือกันระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมาตรฐานของหลักสูตรที่ใช้ร่วมกันทั่วโลก ข้อเสนอแนะคือ ให้ใช้คำศัพท์ที่ครอบคลุมอย่างกว้างๆ เช่น ใช้คำว่าสารสนเทศ แทนคำว่าห้องสมุด พยายามที่จะผลักดันให้เกิดความเป็นเลิศด้านการวิจัยมากขึ้น มีกลยุทธ์ในการสร้างความยั่งยืนของอาชีพผู้สอน ทำการตลาดเพื่อดึงดูดผู้เรียน พัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้และการสอนที่มีคุณภาพ สร้างความร่วมมือระหว่างอุดมศึกษากับการฝึกอบรมในระดับอาชีวศึกษา ทิศทางใหม่ๆ สำหรับหลักสูตร LIS คือ เน้นในเรื่องของทักษะและสมรรถนะทางวิชาชีพ ความสามารถทั่วไปหรือ Soft Skills การเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพในระยะยาว การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน และการแลกเปลี่ยนระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ทิศทางใหม่ของการบริการห้องสมุด ได้เปลี่ยนแปลงจากในอดีต เริ่มจากการเป็นสถานที่เก็บรวบรวมทรัพยากร การให้บริการยืมคืนทรัพยากร การบริการระหว่างห้องสมุด การให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์ PC ภายในห้องสมุด การเรียนรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลายมาเป็นสถานที่ในการพบปะของคนในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้สาธารณะหรือ Learning Commons ในปัจจุบัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริพร แซ่อึ้ง (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 3 กลุ่มงาน คือ งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ และงานบริการทรัพยากรสารสนเทศ มี

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ คือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านทักษะ และด้านความรู้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. บรรณารักษ์งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในเรื่องขั้นตอนและกระบวนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ วัสดุภัณฑ์ พันธกิจและกลยุทธ์ของห้องสมุด ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบัน การสืบค้นข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงานและการสื่อสาร บรรณารักษ์ควรมีความรับผิดชอบ/ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้ใช้บริการ มีความอดทน อดกลั้น และมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
2. บรรณารักษ์งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในเรื่องความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน ความรู้พื้นฐานการใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสาร การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ การให้หัวเรื่อง การให้คำสำคัญ (key word) การลงรายการครั้งที่พิมพ์/รายการพิมพ์ลักษณะ/รายการหมายเหตุ การใช้เว็บไซต์และฐานข้อมูลออนไลน์
3. บรรณารักษ์งานบริการทรัพยากรสารสนเทศมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในเรื่องความรู้เกี่ยวกับประเภทของทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด กฎระเบียบ ข้อบังคับของห้องสมุด แหล่งข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการ การสืบค้นสารสนเทศ ทักษะการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศบรรณารักษ์ควรยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ความรับผิดชอบ/ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้ให้บริการ

เฉลิมศรี เสนารัตน์ และชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน (2559) ศึกษาคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานของบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่พึงประสงค์ของบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียน ระดับประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ 2) ศึกษาคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานของบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนระดับประถม ศึกษาที่พึงประสงค์และที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบันตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เปรียบเทียบคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่พึงประสงค์กับสภาพที่ปฏิบัติจริงใน ปัจจุบันของบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 18 คน ผู้บริหาร 195 คน และบรรณารักษ์ 195 คน รวม 408 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่พึงประสงค์ของบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษา ศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ควรเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านบรรณารักษ์ มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น มีทักษะการบริหารงาน รู้กลยุทธ์ขององค์กร คัดสรรทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ให้บริการกับผู้ใช้บริการด้วยความเต็มใจและปรารถนา

2. คุณลักษณะและทักษะพื้นฐานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่พึงประสงค์และปฏิบัติจริงในปัจจุบันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านความรู้ และวุฒิการศึกษาตามลำดับ

2.2 ทักษะพื้นฐานที่พึงประสงค์ ด้านบริการและกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือด้านบริหารงาน และด้านเทคนิคตามลำดับ

2.3 คุณลักษณะที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน ด้านความสามารถ มากที่สุด รองลงมาคือด้านความรู้ และวุฒิการศึกษา ตามลำดับ

2.4 ทักษะพื้นฐานที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน ด้านบริการและกิจกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเทคนิคและด้านบริหารงานตามลำดับ

3. คุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบันต่ำกว่าคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่พึงประสงค์ ในด้านวุฒิการศึกษา ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านบริการและกิจกรรม

วิภา ศุภจรรย์รักษ์ และสุรัชณี เปี่ยมญาติ (2558) วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบรรณารักษ์/นักสารสนเทศใน การปฏิบัติงานห้องสมุดเฉพาะ/ศูนย์สารสนเทศสังกัดหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน 2) ความสำเร็จในการปฏิบัติงานและ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์/นักสารสนเทศในห้องสมุดเฉพาะ/ศูนย์สารสนเทศสังกัดหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน พบว่า

1. ปัจจัยในการปฏิบัติงาน มีความเป็นจริงในระดับมาก 1 ด้านคือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยลำดับแรกคือ ความอิสระในการปฏิบัติงาน ลำดับต่อมาคือความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานลำดับสุดท้ายคือ ด้านรายได้และสวัสดิการ

2. ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพมีความเป็นจริงในระดับมาก ส่วนด้านการประกอบวิชาชีพมีความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบรรณารักษ์/นักสารสนเทศในการปฏิบัติงานมี 3 ด้านคือ ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความอิสระในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าความเชื่อมั่นในการพยากรณ์ร้อยละ 47.0 แสดงเป็นสมการได้ ดังนี้ ความสำเร็จของบรรณารักษ์/นักสารสนเทศในการปฏิบัติงาน $\text{ห้องสมุดเฉพาะศูนย์สารสนเทศ} = 1.431 + 0.250 (\text{รายได้และสวัสดิการ}) + 0.222 (\text{ความอิสระในการปฏิบัติงาน}) + 0.250 (\text{สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน})$

ภัทรรัตนา วายุบุตร (2558) วิจัยเรื่องคุณลักษณะของบรรณารักษ์งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการและศึกษา ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้างานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 83 คน และบรรณารักษ์งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษา จำนวน 186 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีฐานะเป็นงานย่อยในฝ่ายของห้องสมุด โดยมีบรรณารักษ์ จำนวน 1-5 คน และไม่มีกำหนดปริมาณงานของบรรณารักษ์ ซึ่งบรรณารักษ์มีหน้าที่หลักในการกำหนดหัวเรื่องและเลขหมู่ โดยมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่รอง นอกจากนี้บรรณารักษ์ได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

2. ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ใช้ระบบ VTLS เป็นระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยจัดหมู่หนังสือด้วยระบบทศนิยมดิวอี้ ส่วนวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ห้องสมุดจะกำหนดระบบจัดหมู่หนังสือขึ้นใช้เอง และไม่มีการนำข้อมูลเข้าสหบรรณานุกรม นอกจากนี้ยังใช้ OPAC ของห้องสมุดต่างๆ ในประเทศไทยช่วยในการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ โดยใช้ AACR 2 (Anglo-American Cataloging Rule, 2nd ed.) และหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะทำงานฝ่ายวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษาเป็นหลักเกณฑ์และคู่มือในการทำงาน

3. คุณลักษณะของบรรณารักษ์งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการที่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต้องการมากที่สุด คือ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรณารักษ์งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการที่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต้องการ พบว่า บรรณารักษ์ที่มีตำแหน่งงานและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความ

คิดเห็น โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สำหรับบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาและสังกัดของห้องสมุดต่างกัน มีความคิดเห็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ และอรรจน์ บัณฑิตย์ (2557) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณสมบัติงานบรรณารักษ์และสารสนเทศ : กรณีศึกษาการโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์รับสมัครงาน ปี พ.ศ. 2553-2555 เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของโฆษณาดำรงตำแหน่งงานและคุณสมบัติ บรรณารักษ์และนักสารสนเทศในเว็บไซต์รับสมัครงาน ในด้าน ชื่อตำแหน่งวุฒิ หลัง คุณวุฒิการศึกษา หน่วยงานที่รับสมัคร ประสบการณ์ เงินเดือน คุณสมบัติด้านบรรณารักษศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งลักษณะพิเศษด้านอื่นๆ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ตำแหน่งงานด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่หน่วยงานต้องการมากที่สุด คือ ตำแหน่งบรรณารักษ์ ส่วนคุณสมบัติอื่นๆ ที่หน่วยงานต้องการ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในเบื้องต้น และมีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดี

สุนิษา ชันนุ้ย, น้ำทิพย์ วิภาวิน และธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงษ์ (2557) วิจัยเรื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อศึกษา 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ และ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยศึกษาจากบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 79 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 613 คน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยใช้วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปัจจัยด้านทัศนคติ และปัจจัยด้านองค์กร ตามลำดับ 3) บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประสบปัญหาและอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคด้านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคด้านองค์กร ปัญหาและอุปสรรคส่วนบุคคล ส่วนปัญหาและอุปสรรคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย

ชุตินา สัจจามันท์ (2558) วิจัยเรื่อง ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดความเป็นสากล สภาพการพัฒนา ความเป็นสากล และแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากล และพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ

ผสมผสาน ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความรู้ ผลงานและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับความเป็นสากลของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ชาวไทยจำนวน 12 คน และชาวต่างประเทศจำนวน 6 คน คณบดี/หัวหน้าโปรแกรม/ภาควิชา/สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 9 คน กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 34 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มและแบบสอบถาม ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและสรุปความ ข้อมูลเชิงปริมาณ หาความถี่ ร้อยละและค่าดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นสากลยังเป็นคำที่มีการอธิบายและตีความในบริบทและมุมมองแตกต่างกัน กรอบแนวคิดความเป็นสากลวิเคราะห์ในมิติของกิจกรรม กระบวนการ วัฒนธรรม และ สมรรถนะหรือผลลัพธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและสร้างความเป็นเลิศของสถาบัน 2) สภาพการพัฒนาความเป็นสากลพบว่าทุกสถาบันที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษามีการดำเนินการในด้านการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา และมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีแผนเปิดสอนอยู่ในสามสถาบัน 3) แนวปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษาการพัฒนาความเป็นสากลในภูมิภาคที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นการพัฒนาความเป็นสากลโดยการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติการจัดการประชุมนานาชาติ การบูรณาการในการเรียนการสอนและการวิจัย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขยายพรมแดนความเป็นสากล และการทำงานแบบหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ และ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากล ครอบคลุมยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย เครือข่ายและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ การย้ายถิ่นและแลกเปลี่ยน การซึมซับและความยืดหยุ่น และยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน จำแนกเป็นสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการบริการทางวิชาการ โดยแต่ละด้านมีรายการยุทธศาสตร์ภายในกรอบแนวคิด สร้างอัตลักษณ์และบริบทของสถาบัน

ดวงแก้ว เงินพุลทรัพย์, ชุติมา สัจจามันท์, จันทิมา เขียวแก้ว และพิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ (2559) วิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานและสมรรถนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวารสารศาสตร์ในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศและวิชาชีพ วารสารศาสตร์ การสัมภาษณ์และการสอบถามความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรู้สารสนเทศและวารสารศาสตร์จากประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศออสเตรเลีย กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยอาจารย์ นักวิชาการ และนักวิชาชีพในสาขาวารสารศาสตร์/นิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์

เนื้อหาและการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการวิจัยพบว่ามาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวารสารศาสตร์ ในประเทศไทย ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 การกำหนดความต้องการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้ มาตรฐานที่ 2 การสืบค้นและจัดระบบสารสนเทศได้ มาตรฐานที่ 3 การประเมินแหล่งสารสนเทศและสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ มาตรฐานที่ 4 การใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการผลิตและนำเสนอเรื่องได้ มาตรฐานที่ 5 การใช้สารสนเทศเพื่อผลิตและนำเสนอเรื่องโดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และมาตรฐานที่ 6 การใช้สารสนเทศเพื่อผลิตและนำเสนอเรื่องได้อย่างถูกกฎหมาย

อัมรินทร์ แก้วทองทรัพย์, ชุตติมา สัจจนันท์ และจันทิมา เขียวแก้ว (2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อศึกษาสถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สถานภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพ และแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สังกัดสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง จำนวนทั้งหมด 247 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพบรรณารักษ์จำนวน 10 คน สถานภาพพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้และนำมาใช้พัฒนางาน โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการประชุม /สัมมนา หัวข้อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การบริการและเผยแพร่ และการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ ประกอบด้วย รูปแบบ หัวข้อ และสถาบันที่จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพบรรณารักษ์ บทบาทของบรรณารักษ์ บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และสมาคม/องค์กรวิชาชีพ

ปิยสุดา ดันเลิศ และกุลธิดา ท้วมสุข (2554) วิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดและนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2553-2562 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารที่รับผิดชอบการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และ ผู้อำนวยการ สำนักหอสมุดจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 13 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาจัดกลุ่มข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาพัฒนาเป็นแบบสอบถามและ ให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพสารสนเทศ จำนวน 21 คน แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามเพื่อยืนยันผล การวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ.2553-2562 มีวิสัยทัศน์มุ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ ที่รวบรวมทรัพยากร

สารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย ให้บริการ โดยเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ และส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โครงสร้าง การบริหารห้องสมุดจะเป็นแบบราบ มีการทำงานข้ามสายงานและทำงานเป็นทีมมากขึ้น การจัดการทรัพยากร สารสนเทศจะเน้นทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ จะมุ่งเน้นการเข้าถึงทรัพยากรและจัดการความรู้ของสถาบัน ด้านการ บริการสารสนเทศ มุ่งเน้นผู้ใช้และบริการที่ตรงความต้องการของผู้ใช้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการ ประยุกต์ใช้ จะเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในด้านการส่งเสริมการสื่อสาร การเข้าถึงทรัพยากร สารสนเทศ การส่งเสริมการเรียนการสอนและการวิจัย การบริหารจัดการองค์กรเพิ่มมากขึ้น 2) บทบาท ของนัก วิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาใน พ.ศ. 2553-2562 จะมีบทบาทที่สำคัญ คือ ด้านการ บริหาร จะมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ การสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กร และการ กำหนดนโยบาย ด้านการบริการ ทำหน้าที่มากขึ้นในด้านการเป็นที่ปรึกษาทางสารสนเทศเป็นผู้สอนและ ฝึกอบรม เป็นนักประชาสัมพันธ์และการตลาดสารสนเทศ ด้านประสานงาน เป็นผู้ประสานงาน เอื้ออำนวยให้ผู้ใช้ บริการ เพื่อให้เกิดความสะดวกและได้รับบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และด้านความเชี่ยวชาญ เป็นผู้มี ความ เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการวิจัย

ทรงพล หนูบ้านเกาะ (2554) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นการวิจัย เชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในด้าน การระบุ ความต้องการ การวางแผน การพัฒนา การจัดกิจกรรมการพัฒนา การประเมินผล และปัญหาในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในด้านนโยบาย งบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยใช้ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่าห้องสมุด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่กำหนดนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นลายลักษณ์อักษร โดยห้องสมุดจำนวนมาก ที่สุด กำหนดนโยบายในเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงาน วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อห้องสมุด กำหนด เนื้อหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านงานบริการในแผนงานประจำปี ใช้รูปแบบการทำแผนพัฒนาเป็นทีม กิจกรรม พัฒนาทั้งภายในห้องสมุดและภายนอก ของห้องสมุดส่วนใหญ่ คือ การประชุม/สัมมนา และประเมินผลการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์จากการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งมีการนำผลไปใช้เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาที่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยประสบซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับความต้องการของ บุคลากรทุกคน

ธัญชนก อากรปรุ และรัตนา ณ ลำพูน (2560) วิจัยเรื่อง สมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพสารสนเทศของ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพ

สารสนเทศของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย เพราะภายใต้เงื่อนไขการขยายตัวของสังคมข้อมูลข่าวสารทำให้การแสวงหาความรู้มีความจำเป็นมากขึ้น บทบาทของผู้นำวิชาชีพสารสนเทศจึงมีความหมายและความสำคัญมากขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพสารสนเทศที่มีความสำคัญ ประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (Managerial competencies) ประกอบด้วยสมรรถนะเรียงความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ภาวะผู้นำ และการวางแผนและการจัดการองค์กร (2) สมรรถนะด้านลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal characteristics) ประกอบด้วยสมรรถนะเรียงความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ภาพลักษณ์/ลักษณะส่วนบุคคล และทัศนคติ/ทักษะในการทำงาน (3) สมรรถนะด้านความรู้ทั่วไปในวิชาชีพ (General Area of Knowledge) ประกอบด้วยสมรรถนะเรียงความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้ทางวิชาชีพ และความรู้/ความสามารถทางการบริหารจัดการ

มณีนรัตน์ นัทรอุทัย (2551) ศึกษากรอบสมรรถนะ และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของสำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อศึกษากรอบสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุด และศึกษาช่องว่างระหว่างความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะที่มีอยู่ตามกรอบสมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นโดยรวมของผู้บริหารสถาบัน ผู้ให้บริการห้องสมุดและผู้ให้บริการห้องสมุด ที่มีต่อสมรรถนะประจำงานให้บริการห้องสมุด มีจำนวน 6 สมรรถนะ ลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมุ่งเน้นคุณภาพ การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ การสืบเสาะหาข้อมูล ความถูกต้องของงาน จรรยาบรรณวิชาชีพและความเข้าใจผู้อื่น และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการทำงาน พบว่า ผู้ให้บริการมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุดในด้าน การบริการที่ดี การมุ่งเน้นที่คุณภาพ ความถูกต้องของงาน ความร่วมแรงร่วมใจ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การบริหารจัดการระบบสารสนเทศ การสืบเสาะหาข้อมูล จริยธรรม ความเข้าใจผู้อื่น และจรรยาบรรณวิชาชีพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาชุดความรู้ที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ และนำเสนอผลการวิจัยต่อองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาการพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์สำหรับประเทศไทยต่อไป มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย มี 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในห้องสมุดประเภทต่างๆ 6 ประเภท ทั่วประเทศ ได้แก่ ห้องสมุด มหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดวิทยาลัยเกษตร/อาชีวะ และ หอสมุดแห่งชาติ/สาขา ทั่วประเทศ ซึ่งไม่อาจจะระบุจำนวนที่ชัดเจนทั้งหมดได้ เนื่องจากกระจัดกระจายอยู่หลาย สังกัดทั้งในระบบราชการและเอกชน บางอัตราการทำหน้าที่โดยไม่ใช่ชื่อตำแหน่งบรรณารักษ์ บางอัตรา มี ตำแหน่งชื่อบรรณารักษ์แต่ไปทำหน้าที่อื่น และไม่มีหน่วยงานกลางใดที่รวบรวมจำนวนบรรณารักษ์ทั่วประเทศ ไว้เลย จึงไม่อาจจะระบุจำนวนที่ชัดเจนทั้งหมดได้

2. ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพ ได้แก่ อาจารย์อาวุโสผู้สอนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ ศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารห้องสมุด บรรณารักษ์อาวุโส และกรรมการสมาคมวิชาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายใน แวดวงวิชาชีพตามประเภทของห้องสมุด กระจายตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ให้เป็นตัวแทนของประชากร ทั้งหมดได้อย่างแท้จริง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 576 คน ดังนี้

1. บรรณารักษ์ในห้องสมุดทั้ง 6 ประเภท จำนวน 576 คน ประกอบด้วย ห้องสมุดโรงเรียน 198 คน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 195 คน ห้องสมุดเฉพาะ 52 คน ห้องสมุด วิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร 18 คน ห้องสมุดประชาชน 107 คน หอสมุดแห่งชาติ/สาขา 6 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพ จำนวน 36 คนประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างหลากหลาย 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาทั่ว ทุกภูมิภาค กำหนดด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย จำนวน 10 คน

2.2 ผู้บริหารห้องสมุด ได้แก่ ผู้อำนวยการ รอง/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าฝ่าย กำหนดด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย จำนวน 10 คน

2.3 บรรณารักษ์อาวุโส ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่างๆ ที่มีอายุงานเกิน 10 ปี กำหนดด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย จำนวน 10 คน

2.4 ผู้แทนกรรมการสมาคมวิชาชีพ คน กำหนดด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจงรวม 6 คน ได้แก่ ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่างๆ ในสังกัดสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบสอบถาม มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจเบื้องต้นในความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วยข้อมูลเพศ อายุงาน คุณวุฒิและระดับการศึกษา สถานะการทำงาน/ชื่อตำแหน่ง ประเภทของห้องสมุดที่สังกัด

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ค่าของการประเมิน 5

ระดับความคิดเห็นมาก ค่าของการประเมิน 4

ระดับความคิดเห็นปานกลาง ค่าของการประเมิน 3

ระดับความคิดเห็นน้อย ค่าของการประเมิน 2

ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ค่าของการประเมิน 1

ข้อมูลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ 13 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบประมาณค่าว่าข้อคิดเห็นนั้นสนับสนุนความจำเป็นในระดับใด มีรายละเอียดดังนี้

1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้

2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ

3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร

4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์

5. ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์

6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว

7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์

8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ

9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปโดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ

10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น

11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ

12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสาขานอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์

13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลความคาดหวังในบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย เป็นข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับความคาดหวังมากที่สุด ค่าของการประเมิน 5

ระดับความคาดหวังมาก ค่าของการประเมิน 4

ระดับความคาดหวังปานกลาง ค่าของการประเมิน 3

ระดับความคาดหวังน้อย ค่าของการประเมิน 2

ระดับความคาดหวังน้อยที่สุด ค่าของการประเมิน 1

ข้อมูลสอบถามความคาดหวังในบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย 8 ข้อ ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบประมาณค่าว่ามีความคาดหวังในประเด็นนั้นในระดับใด มีรายละเอียดดังนี้

1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์

2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
8. คุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

2. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็นให้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย 2) รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม 3) บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

3. แบบบันทึกข้อมูลการประชุมกลุ่มย่อย ประกอบด้วยหัวข้อสนทนาระดมความคิด 3 ประเด็น เช่นเดียวกันกับแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย 2) รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม 3) บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย (Reliability) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนพิจารณาประกอบด้วย 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จุมพจน์ วนิชกุล ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 2. นายอิทธิพัทธ์ โยระพันธ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ชำนาญการ นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา 3. นางวงเดือน เจริญ บรรณารักษ์

ชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบสอบถาม (IOC - Index of Item-Objective Congruence) ใช้เกณฑ์การคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 (วรวิณี แกมเกตุ, 2551, หน้า 221) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งคำนวณจากค่า IOC มีค่ามากกว่า 0.67 ขึ้นไปทุกข้อ และปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ข้อเสนอแนะทุกข้อ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC	=	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ
$\sum R$	=	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ
N	=	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 3 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย (Reliability) ค่า Cronbach's Alpha ต้องมากกว่า 0.70 (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555, หน้า 126) ผลการวิเคราะห์ห้ข้อมูล Tryout ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.92 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพในเรื่องความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี

ดังนั้นเครื่องมือวิจัยจึงมีคุณภาพและความถูกต้องตามหลักการวิจัยทั้งความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (Reliability) จึงสามารถนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ

การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เนื่องจากการวิจัยนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบรรณารักษ์และผู้ทรงคุณวุฒิในแวดวงอาชีพทั่วประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องขอรับการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ ภายหลังจากตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารคำร้องต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอรับการพิจารณา เอกสารประกอบด้วย

1. คำร้องขอรับการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

2. เอกสารชี้แจงผู้ร่วมโครงการ
3. แบบแสดงความยินยอมของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. เอกสารข้อเสนอการวิจัย
5. เอกสารขอรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ
6. เครื่องมือวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัยนี้เป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่ล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่กลุ่มตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย จึงอนุมัติให้ทำวิจัยได้โดยออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ 36/2560 ออกให้ ณ วันที่ 20 มีนาคม 2560

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ ได้ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม รวม 3 วิธี ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้สำหรับบรรณารักษ์วิชาชีพที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประเภทต่างๆ ทั้ง 6 ประเภท โดยใช้สถานการณ์ที่บรรณารักษ์ทั่วประเทศเดินทางมาร่วมการประชุมวิชาการประจำปี ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น ผู้วิจัยได้ประสานเพื่อขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานผู้จัดการประชุมแล้วเข้าไปแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจากบรรณารักษ์ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมและเก็บคืนทันที วิธีนี้ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายตามประเภทของห้องสมุดและกระจายตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ และเก็บข้อมูลได้จำนวนตามเป้าหมาย โดยได้เข้าเก็บข้อมูลจากการประชุมต่างๆ 4 แห่ง ดังนี้

- 1.1 การประชุมใหญ่สามัญและประชุมวิชาการประจำปี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ พ.ศ. 2560 เป็นการประชุมนักบรรณารักษ์จากห้องสมุดทุกประเภททั่วประเทศ

- 1.2 การประชุมวิชาการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2560 เป็นการประชุมนักบรรณารักษ์จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

1.3 การประชุมวิชาการห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2560 เป็นการ
ประชุมบรรณารักษ์จากห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั่วประเทศ

1.4 การประชุมวิชาการชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 เป็นการประชุม
บรรณารักษ์จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดประเภทอื่นๆ ทั่วประเทศ

2. การเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก ใช้สำหรับกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในสถาบันที่ผลิตบัณฑิต
สาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ กลุ่มบรรณารักษ์อาวุโสจากห้องสมุดประเภทต่างๆ และผู้แทน
สมาคมวิชาชีพ โดยวิธีทาบตามเชิญด้วยวาจา ส่งจดหมายขอความอนุเคราะห์พร้อมประเด็นสัมภาษณ์ นัดหมาย
วัน เวลา สถานที่ เดินทางไปพบและสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนด

3. การเก็บข้อมูลด้วยวิธีระดมความคิดจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) สำหรับกลุ่มผู้บริหาร
ห้องสมุด โดยใช้สถานการณ์การประชุมวิชาการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2560 ที่มี
ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศเดินทางมาประชุม โดยประสานกับผู้จัดเพื่อขอจัดการสนทนา
กลุ่มย่อยหลังจากการประชุมหลักแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่จะหาคำตอบว่ากลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเห็นความจำเป็นหรือไม่ที่จะมีมาตรฐาน
วิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย มาตรฐานวิชาชีพนั้นควรมีรูปแบบอย่างไร และมีความคาดหวังอย่างไรต่อ
บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ แล้วนำคำตอบที่ได้มาสรุปเป็นร่างตัวแบบ (Model) ข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่ม
ตัวอย่างมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลในภาพรวม ได้แก่ เพศ อายุงาน จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระดับการศึกษา
และประเภทห้องสมุด วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบาย
ท้ายตาราง

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย
ระดับความคิดเห็น (Mean: M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบายท้ายตาราง

3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวังในภาพรวม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น (Mean: M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบายท้ายตาราง

4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดวิทยาลัยเกษตร/อาชีวะ และหอสมุดแห่งชาติ/สาขา วิเคราะห์เป็นรายประเภทโดยใช้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น (Mean: M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบายท้ายตาราง

5. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง ของบรรณารักษ์ห้องสมุดทั้ง 6 ประเภท วิเคราะห์เป็นรายประเภทโดยใช้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น (Mean: M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบายท้ายตาราง

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean: M) ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

6. ข้อมูลตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพให้แสดงความคิดเห็นแบบเปิด วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ โดยแยกเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อย นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เกิดจากการสนทนาเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างตามประเด็นที่กำหนดไว้แล้ว ดังนี้

1. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย

2. รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม
3. บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

ผู้วิจัยได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ตามประเด็นหลักทั้ง 3 ประเด็นด้วยการแจกแจงความถี่ โดยแยกเป็นประเด็นย่อยภายใต้ประเด็นหลัก นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เกิดจากการสนทนาระดมความคิดกับกลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นที่กำหนดไว้แล้ว ดังนี้

1. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย
2. รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม
3. บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการระดมความคิดตามประเด็นหลักทั้ง 3 ประเด็นด้วยการแจกแจงความถี่ โดยแยกเป็นประเด็นย่อยภายใต้ประเด็นหลัก นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม และความคาดหวังในบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ การรวบรวมข้อมูลมีทั้งจากการสอบถาม สัมภาษณ์ และการระดมความคิด ในบทที่ 4 นี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอนดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตารางที่ 1- 4

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ และความคาดหวังในบทบาทมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวมของห้องสมุดทุกประเภท ตารางที่ 5 - 6

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ และความคาดหวังในบทบาทมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวมของห้องสมุดทั้ง 6 ประเภท จำแนกรายประเภท ตารางที่ 7-18

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	492	85.4
ชาย	84	14.6
รวม	576	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 576 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 492 คน คิดเป็นร้อยละ 85.4 เพศชาย 84 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6

ตารางที่ 2 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุงาน

อายุงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ปี	261	45.3
10 – 20 ปี	162	28.1
21 – 30 ปี	104	18.1
มากกว่า 30 ปี	49	8.5
รวม	576	100

จากตารางที่ 2 พบว่า บรรณารักษ์จำนวนทั้งสิ้น 576 คน จำแนกตามอายุงานได้ดังนี้ อายุงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 อายุงาน 10 – 20 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 อายุงาน 21 – 30 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 อายุงานมากกว่า 30 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5

ตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	356	61.8
ปริญญาโท	209	36.3
ปริญญาเอก	11	1.9
รวม	576	100

จากตารางที่ 3 พบว่า บรรณารักษ์ทั้งหมด 576 คน จำแนกตามระดับการศึกษาได้ดังนี้ ระดับปริญญาตรี จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 ระดับปริญญาโท จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ระดับปริญญาเอก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทห้องสมุดที่สังกัด

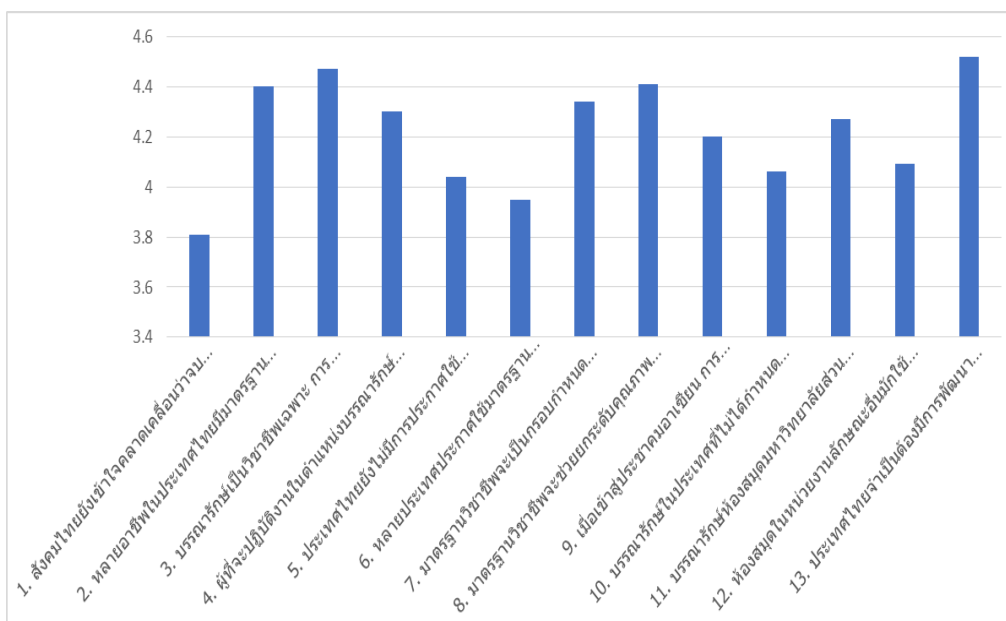
ประเภทห้องสมุด	จำนวน	ร้อยละ
ห้องสมุดโรงเรียน	198	34.4
ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	195	33.9
ห้องสมุดเฉพาะ	52	9
ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร	18	3.1
ห้องสมุดประชาชน	107	18.6
หอสมุดแห่งชาติ/สาขา	6	1
รวม	576	100

จากตารางที่ 4 พบว่า บรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 576 คน จำแนกตามประเภทห้องสมุดได้ดังนี้ ห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ห้องสมุดเฉพาะ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 ห้องสมุดประชาชน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 หอสมุดแห่งชาติ/สาขา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=576)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจตลาดเคลื่อนที่จนสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	3.81	1.04	มาก	13
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.40	0.67	มาก	4
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.47	0.72	มาก	2
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.30	0.88	มาก	6

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=576)			
	M	SD	ความ หมาย	อันดับ
5. ประเทศไทยยังไม่มี การประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	4.04	1.01	มาก	11
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	3.95	0.88	มาก	12
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.34	0.74	มาก	5
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	4.41	0.75	มาก	3
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	4.20	0.82	มาก	8
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	4.06	0.89	มาก	10
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ	4.27	0.79	มาก	7
12. ห้องสมุดในบางหน่วยงานใช้ผู้มีคุณวุฒิสาขาคอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์	4.09	0.85	มาก	9
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	4.52	0.69	มากที่สุด	1

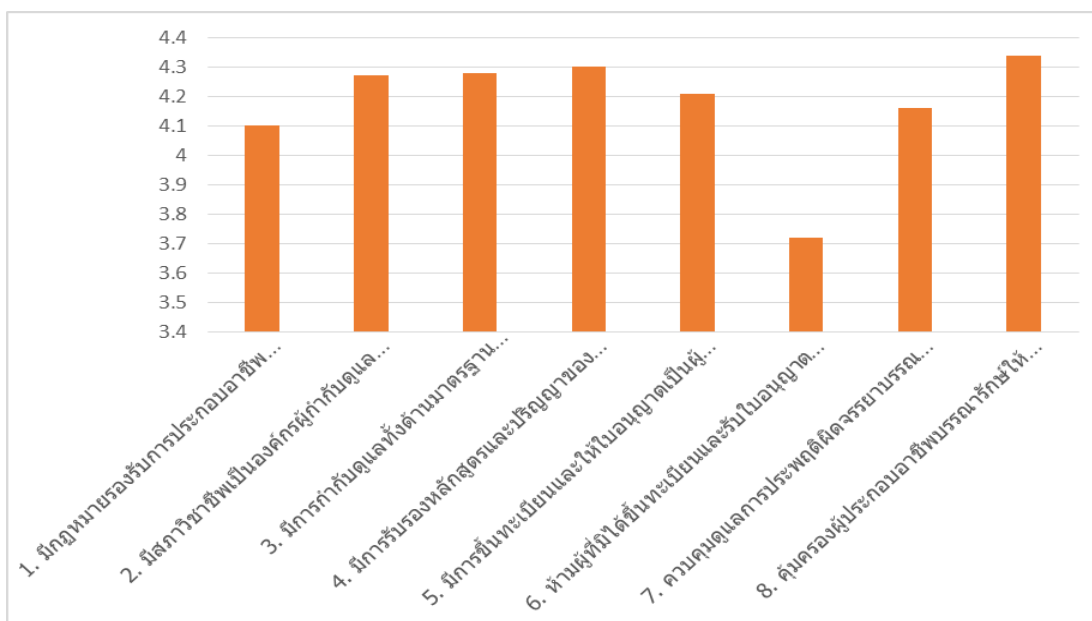

ภาพที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม

จากตารางที่ 5 และภาพที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม ดังนี้ อันดับที่ 1 ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ ($M=4.52, SD=0.69$) อันดับที่ 2 บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร ($M=4.47, SD=0.72$) อันดับที่ 3 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ ($M=4.41, SD=0.75$) อันดับที่ 4 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ ($M=4.40, SD=0.67$) อันดับที่ 5 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ ($M=4.34, SD=0.74$) อันดับที่ 6 ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ($M=4.30, SD=0.88$) อันดับที่ 7 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ ($M=4.27, SD=0.79$) อันดับที่ 8 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ ($M=4.20, SD=0.82$) อันดับที่ 9 ห้องสมุดในบางหน่วยงานใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสถาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ ($M=4.09, SD=0.85$) อันดับ 10 บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น ($M=4.06, SD=0.89$) อันดับ 11 ประเทศไทยยังไม่มีกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ ($M=4.04, SD=1.01$) อันดับที่ 12 หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว ($M=3.95, SD=0.88$) อันดับ 13 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ ($M=3.81, SD=1.04$)

ตารางที่ 6 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=576)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.1	0.95	มาก	7
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.27	0.83	มาก	4
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.28	0.79	มาก	3
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	4.3	0.76	มาก	2
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	4.21	0.93	มาก	5
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	3.72	1.17	มาก	8
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	4.16	0.88	มาก	6
8. คุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	4.34	0.81	มาก	1

ภาพที่ 5 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม

จากตารางที่ 6 และภาพที่ 5 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพในภาพรวม ดังนี้ อันดับ 1 กลุ่มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ($M=4.34$, $SD=0.81$) อันดับ 2 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ($M=4.30$, $SD=0.76$) อันดับ 3 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ($M=4.28$, $SD=0.79$) อันดับ 4 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ($M=4.27$, $SD=0.83$) อันดับ 5 มีการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ($M=4.21$, $SD=0.93$) อันดับ 6 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ($M=4.16$, $SD=0.88$) อันดับ 7 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.10$, $SD=0.95$) อันดับ 8 ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้ ($M=3.37$, $SD=1.17$)

วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ และข้อมูลระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ จำแนกตามประเภทของห้องสมุดที่บรรณารักษ์สังกัด ดังนี้

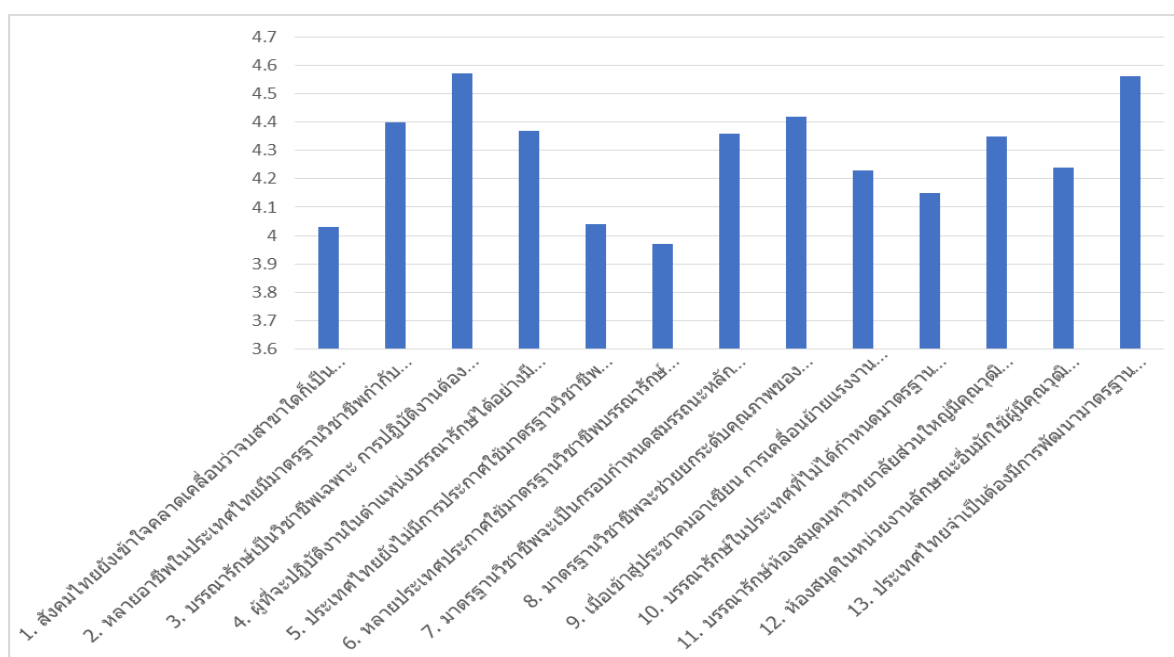
1. บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 198 คน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ดังตารางที่ 7-8 ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=198)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	4.03	0.87	มาก	12
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.40	0.68	มาก	4
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.57	0.67	มากที่สุด	1
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.37	0.82	มาก	5
5. ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	4.04	0.99	มาก	11
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	3.97	0.82	มาก	13
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.36	0.75	มาก	6
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	4.42	0.75	มาก	3
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	4.23	0.81	มาก	9

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=198)			
	M	SD	ความ หมาย	อันดับ
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	4.15	0.84	มาก	10
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขา อาชีพ	4.35	0.82	มาก	7
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสาขาอื่นมา ทำหน้าที่บรรณารักษ์	4.24	0.74	มาก	8
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ บรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	4.56	0.63	มากที่สุด	2

ภาพที่ 6 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

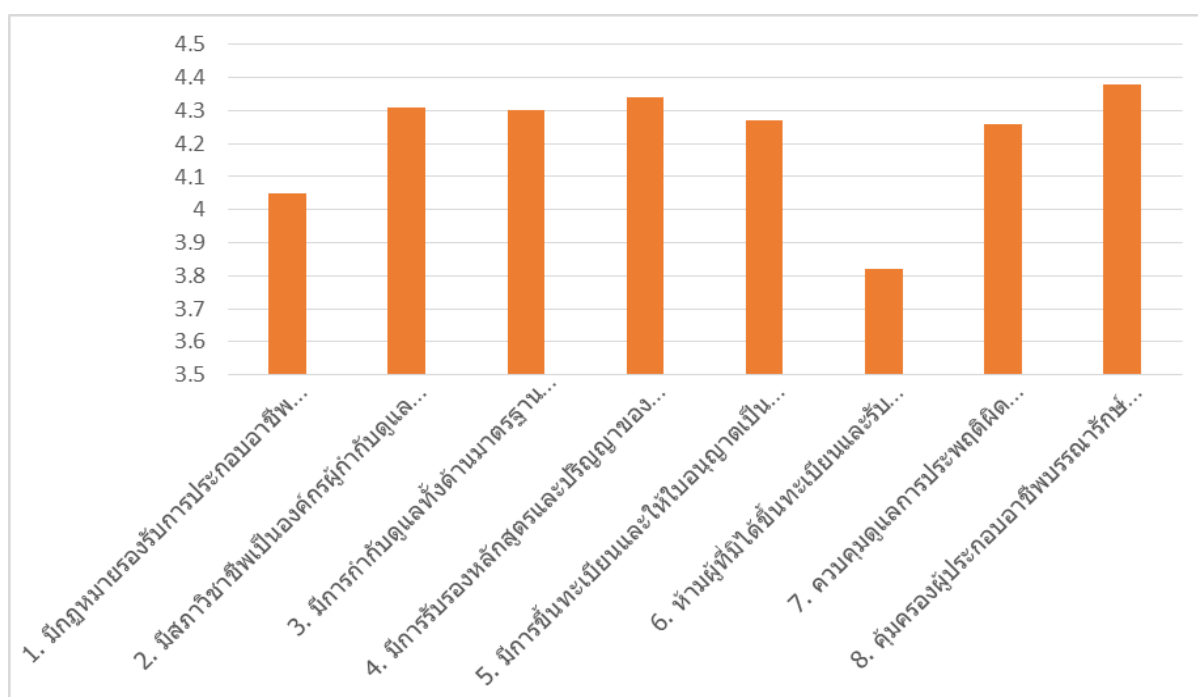
จากตารางที่ 7 และภาพที่ 6 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้ อันดับที่ 1 บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร ($M=4.57$, $SD=0.67$) อันดับที่ 2 ประเทศ

ไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ (M=4.56, SD=0.63) อันดับที่ 3 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (M=4.42, SD=0.75) อันดับที่ 4 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ (M=4.40, SD=0.68) อันดับที่ 5 ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ (M=4.37, SD=0.82) อันดับที่ 6 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ (M=4.36, SD=0.75) อันดับที่ 7 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ (M=4.35, SD=0.82) อันดับที่ 8 ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสายอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ (M=4.24, SD=0.74) อันดับที่ 9 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปโดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ (M=4.23, SD=0.81) อันดับที่ 10 บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (M=4.15, SD=0.84) อันดับที่ 11 ประเทศไทยยังไม่มีมีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ (M=4.04, SD=0.99) อันดับที่ 12 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ (M=4.03, SD=0.87) อันดับที่ 13 หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว (M=3.97, SD=0.82)

ตารางที่ 8 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=198)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.05	0.91	มาก	7
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.31	0.74	มาก	3
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.30	0.74	มาก	4
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ	4.34	0.73	มาก	2

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=198)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม				
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	4.27	0.82	มาก	5
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	3.82	1.09	มาก	8
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	4.26	0.84	มาก	6
8. คุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	4.38	0.78	มาก	1

ภาพที่ 7 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

จากตารางที่ 8 และภาพที่ 7 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้ อันดับ 1 คือ คุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง (M=4.38, SD=0.78) อันดับ 2 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญา

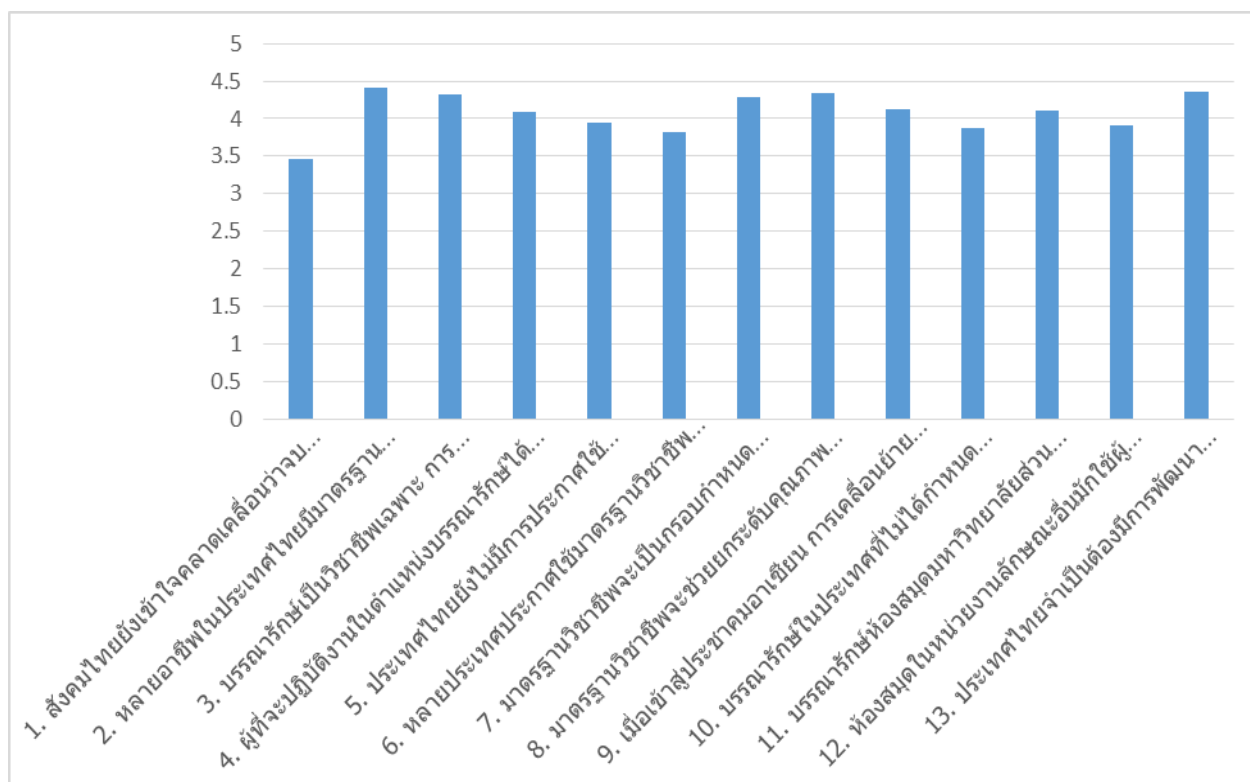
ของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ($M=4.34$, $SD=0.73$) อันดับ 3 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ($M=4.31$, $SD=0.74$) อันดับ 4 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ($M=4.30$, $SD=0.74$) อันดับ 5 มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ($M=4.27$, $SD=0.82$) อันดับ 6 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ($M=4.26$, $SD=0.84$) อันดับ 7 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.05$, $SD=0.91$) อันดับ 8 ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้ ($M=3.82$, $SD=1.09$)

2. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 195 คน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ดังตารางที่ 9-10 ตารางที่ 9 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความจำเป็น (N=195)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	3.47	1.22	ปานกลาง	13
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.42	0.67	มาก	1
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.32	0.83	มาก	4
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.09	1.02	มาก	8
5. ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	3.94	1.1	มาก	9
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	3.82	0.97	มาก	12

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความจำเป็น (N=195)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.28	0.81	มาก	5
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	4.34	0.77	มาก	3
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	4.13	0.85	มาก	6
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	3.88	0.97	มาก	11
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ	4.11	0.82	มาก	7
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสาขานี้มาทำหน้าที่บรรณารักษ์	3.91	0.86	มาก	10
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	4.35	0.79	มาก	2

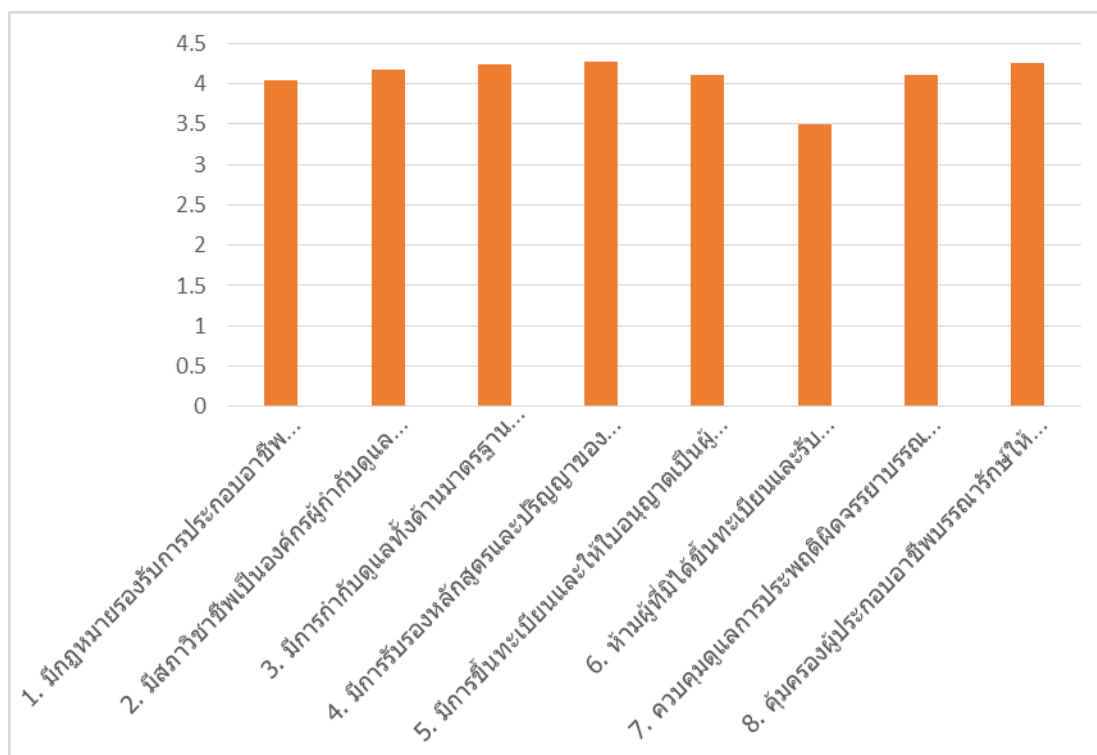
ภาพที่ 8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 9 และภาพที่ 8 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ดังนี้ อันดับที่ 1 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ ($M=4.42, SD=0.67$) อันดับที่ 2 ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ ($M=4.35, SD=0.79$) อันดับที่ 3 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ ($M=4.34, SD=0.77$) อันดับที่ 4 บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร ($M=4.32, SD=0.83$) อันดับที่ 5 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ ($M=4.28, SD=0.81$) อันดับที่ 6 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ ($M=4.13, SD=0.85$) อันดับที่ 7 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ ($M=4.11,$

SD=0.82) อันดับที่ 8 ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ (M=4.09, SD=1.02) อันดับที่ 9 ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ (M=3.94, SD=1.10) อันดับ 10 ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสาขาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ (M=3.91, SD=0.86) อันดับ 11 บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (M=3.88, SD=0.97) อันดับที่ 12 หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว (M=3.82, SD=0.97) อันดับ 13 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ (M=3.47, SD=1.22)

ตารางที่ 10 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=195)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.04	1.01	มาก	7
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.18	0.91	มาก	4
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.23	0.81	มาก	3
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	4.27	0.76	มาก	1
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	4.10	1.01	มาก	6
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	3.50	1.26	มาก	8
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	4.11	0.89	มาก	5
8. คุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	4.26	0.87	มาก	2

ภาพที่ 9 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 10 และภาพที่ 9 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ดังนี้ อันดับ 1 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ($M=4.27$, $SD=0.76$) อันดับ 2 คุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ($M=4.26$, $SD=0.87$) อันดับ 3 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ($M=4.23$, $SD=0.81$) อันดับ 4 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ($M=4.18$, $SD=0.91$) อันดับ 5 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ($M=4.11$, $SD=0.89$) อันดับ 6 มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ($M=4.10$, $SD=1.01$) อันดับ 7 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.04$, $SD=1.01$) อันดับ 8 ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้ ($M=3.50$, $SD=1.26$)

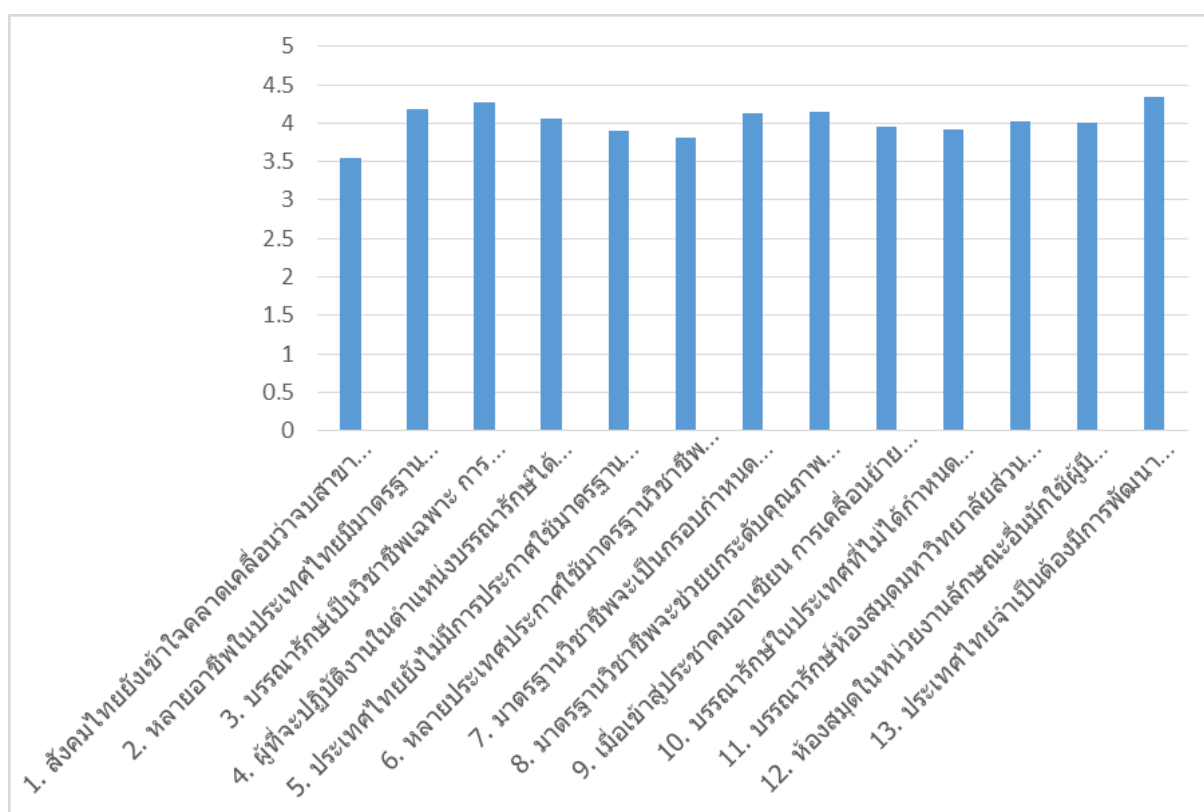

3. บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ จำนวน 52 คน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ดังตารางที่ 11-12 ตารางที่ 11 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=52)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	3.54	1.00	มาก	13
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.19	0.74	มาก	3
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.27	0.63	มาก	2
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.06	0.83	มาก	6
5. ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	3.90	0.93	มาก	11
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	3.81	0.89	มาก	12
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.13	0.71	มาก	5
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	4.15	0.80	มาก	4
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	3.96	0.88	มาก	9
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	3.92	0.81	มาก	10

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=52)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ	4.02	0.83	มาก	7
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสาखाอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์	4.00	1.07	มาก	8
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	4.35	0.68	มาก	1

ภาพที่ 10 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

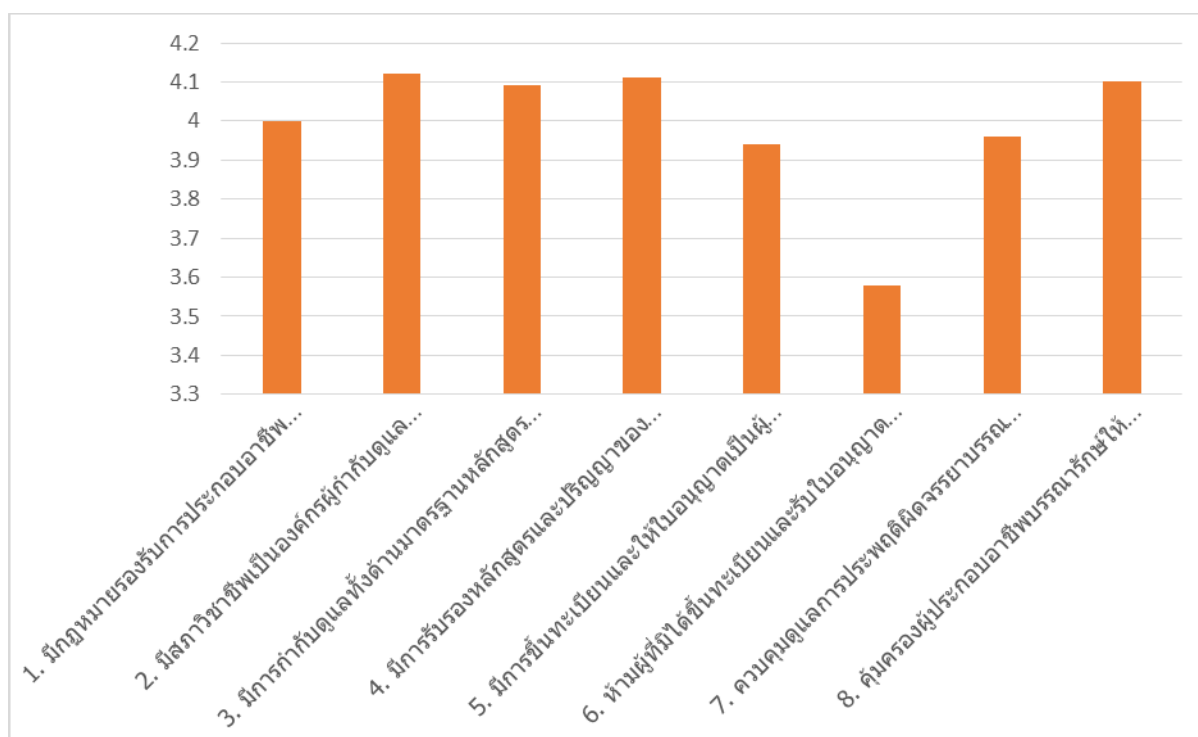
จากตารางที่ 11 และภาพที่ 10 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ (M=4.35, SD=0.68) อันดับที่ 2 บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร (M=4.27, SD=0.63) อันดับที่ 3 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า

ฯลฯ (M=4.19, SD=0.74) อันดับที่ 4 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ (M=4.15, SD=0.80) อันดับที่ 5 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ (M=4.13, SD=0.71) อันดับที่ 6 ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ (M=4.06, SD=0.83) อันดับที่ 7 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ (M=4.02, SD=0.83) อันดับที่ 8 ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสาขาคอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ (M=4.00, SD=1.07) อันดับที่ 9 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ (M=3.96, SD=0.88) อันดับที่ 10 บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (M=3.92, SD=0.81) อันดับที่ 11 ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ (M=3.90, SD=0.93) อันดับที่ 12 หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว (M=3.81, SD=0.89) อันดับที่ 13 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ (M=3.54, SD=1.00)

ตารางที่ 12 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=52)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.00	0.89	มาก	5
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.12	0.76	มาก	1
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการ วิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.09	0.80	มาก	4
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	4.11	0.81	มาก	2
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	3.94	1.02	มาก	7

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=52)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
6. ห้ามผู้ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	3.58	1.29	มาก	8
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	3.96	1.07	มาก	6
8. กลุ่มรองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	4.10	0.90	มาก	3

ภาพที่ 11 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

จากตารางที่ 12 และภาพที่ 11 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ ดังนี้ อันดับ 1 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ (M=4.12, SD=0.76) อันดับ 2 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม (M=4.11, SD=0.81) อันดับ 3 กลุ่มรองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดัน

ภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง (M=4.10, SD=0.90) อันดับ 4 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด (M=4.09, SD=0.80) อันดับ 5 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ (M=4.00, SD=0.89) อันดับ 6 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (M=3.96, SD=1.07) อันดับ 7 มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ (M=3.94, SD=1.02) อันดับ 8 ห้ามผู้ที่มีได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้ (M=3.58, SD=1.29)

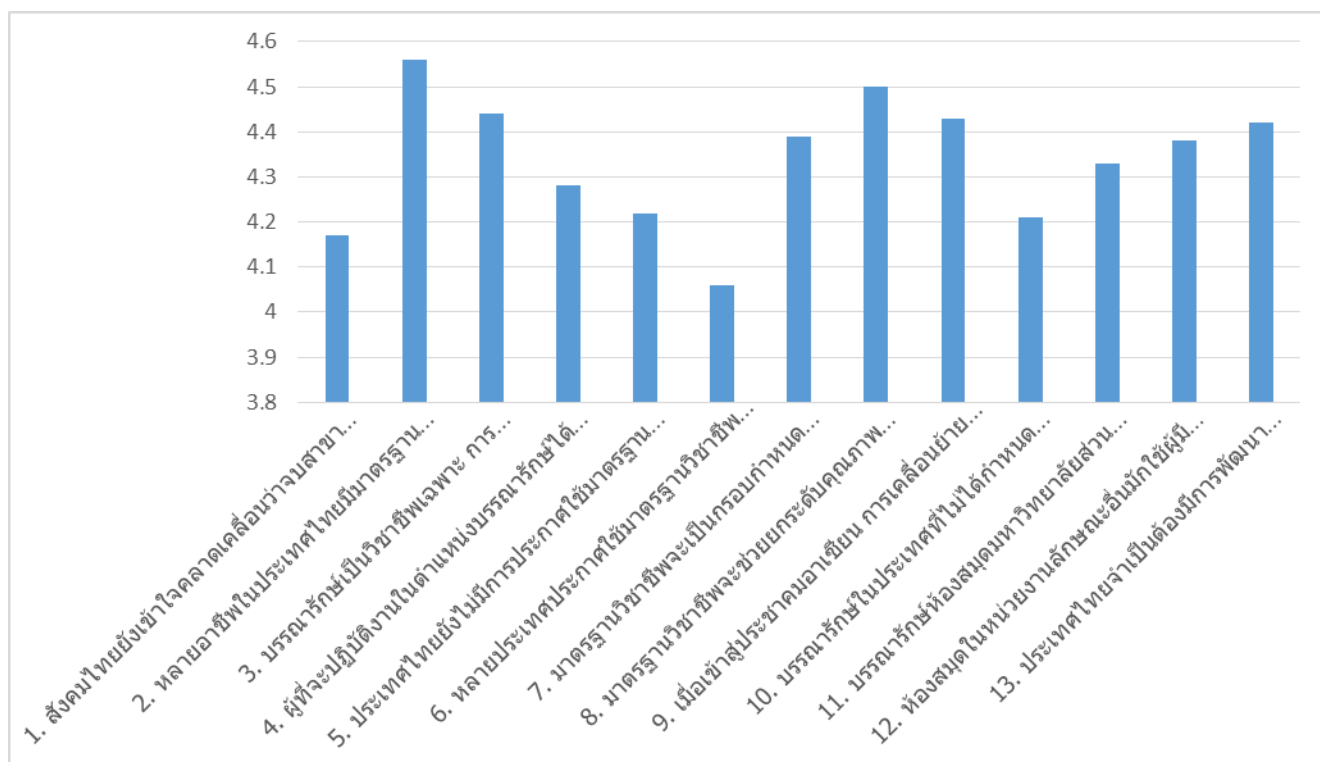
4. บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร

บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ดังตารางที่ 13-14

ตารางที่ 13 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=18)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจตลาดเคลื่อนที่จนสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	4.17	0.92	มาก	12
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.56	0.51	มากที่สุด	1
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.44	0.62	มาก	3
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.28	0.83	มาก	9
5. ประเทศไทยยังไม่มีมีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	4.22	1.06	มาก	10
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	4.06	0.80	มาก	13
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.39	0.61	มาก	6

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=18)			
	M	SD	ความ หมาย	อันดับ
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ ทัดเทียมกับนานาประเทศ	4.50	0.62	มากที่สุด	2
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงาน ในต่างประเทศ	4.43	0.62	มาก	4
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	4.21	0.81	มาก	11
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขา อาชีพ	4.33	0.59	มาก	8
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสายาอื่นมา ทำหน้าที่บรรณารักษ์	4.38	0.70	มาก	7
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ บรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	4.42	0.70	มาก	5

ภาพที่ 12 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร

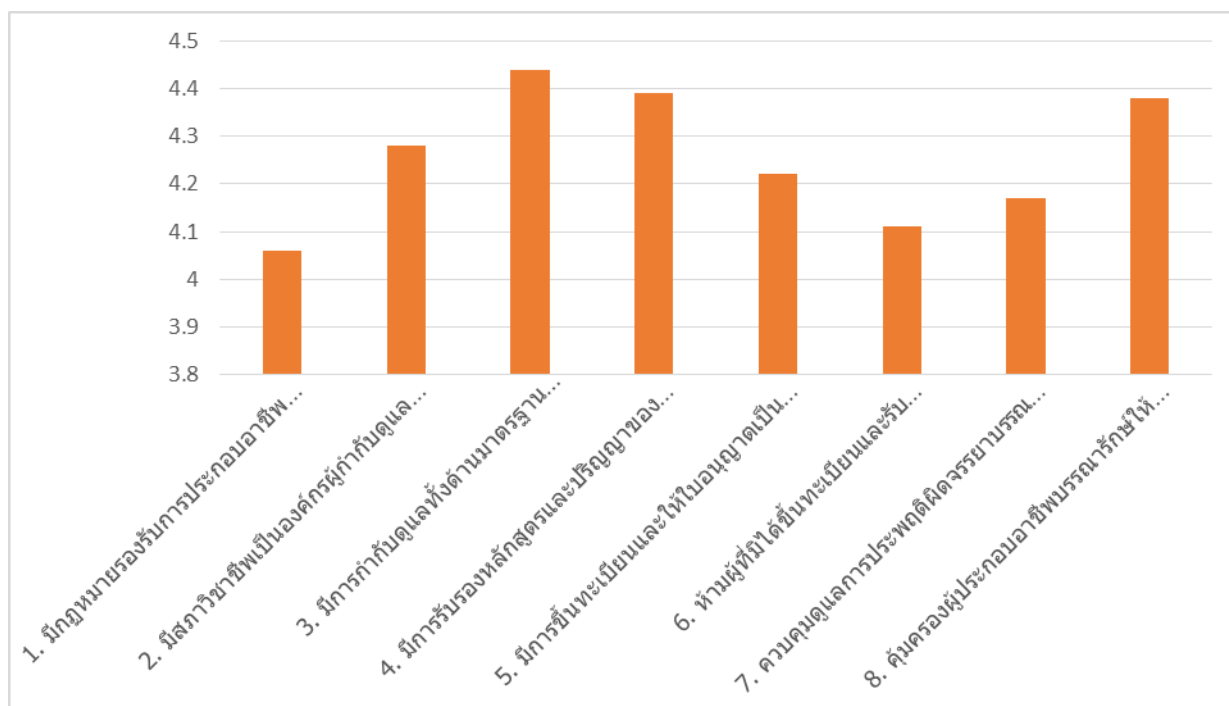
จากตารางที่ 13 และภาพที่ 12 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร ดังนี้ อันดับที่ 1 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพเท่ากับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ ($M=4.56, SD=0.51$) อันดับที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ ($M=4.50, SD=0.62$) อันดับที่ 3 บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร ($M=4.44, SD=0.62$) อันดับที่ 4 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ ($M=4.43, SD=0.62$) อันดับที่ 5 ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ ($M=4.42, SD=0.70$) อันดับที่ 6 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ ($M=4.39, SD=0.61$) อันดับที่ 7 ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิตรงสาขาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ ($M=4.38, SD=0.70$) อันดับที่ 8 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ ($M=4.33, SD=0.59$) อันดับที่ 9 ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ($M=4.28, SD=0.83$) อันดับ 10 ประเทศไทยยังไม่มีมีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.22, SD=1.06$) อันดับ 11

บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (M=4.21, SD=0.81) อันดับที่ 12 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ (M=4.17, SD=0.92) อันดับที่ 13 หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว (M=4.06, SD=0.80)

ตารางที่ 14 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=18)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.06	0.94	มาก	8
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.28	0.96	มาก	4
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.44	0.78	มาก	1
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	4.39	0.61	มาก	2
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	4.22	0.73	มาก	5
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	4.11	0.90	มาก	7
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	4.17	0.79	มาก	6
8. คຸ້ມครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	4.38	0.50	มาก	3

ภาพที่ 13 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุด
วิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร

จากตารางที่ 14 และภาพที่ 10 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร ดังนี้ อันดับ 1 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ($M=4.44$, $SD=0.78$) อันดับ 2 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ($M=4.39$, $SD=0.61$) อันดับ 3 คุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ($M=4.38$, $SD=0.50$) อันดับ 4 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ($M=4.28$, $SD=0.96$) อันดับ 5 มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ($M=4.22$, $SD=0.73$) อันดับ 6 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ($M=4.17$, $SD=0.79$) อันดับ 7 ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ครอบครองวิชาชีพนี้ ($M=4.11$, $SD=0.90$) อันดับ 8 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.06$, $SD=0.94$)

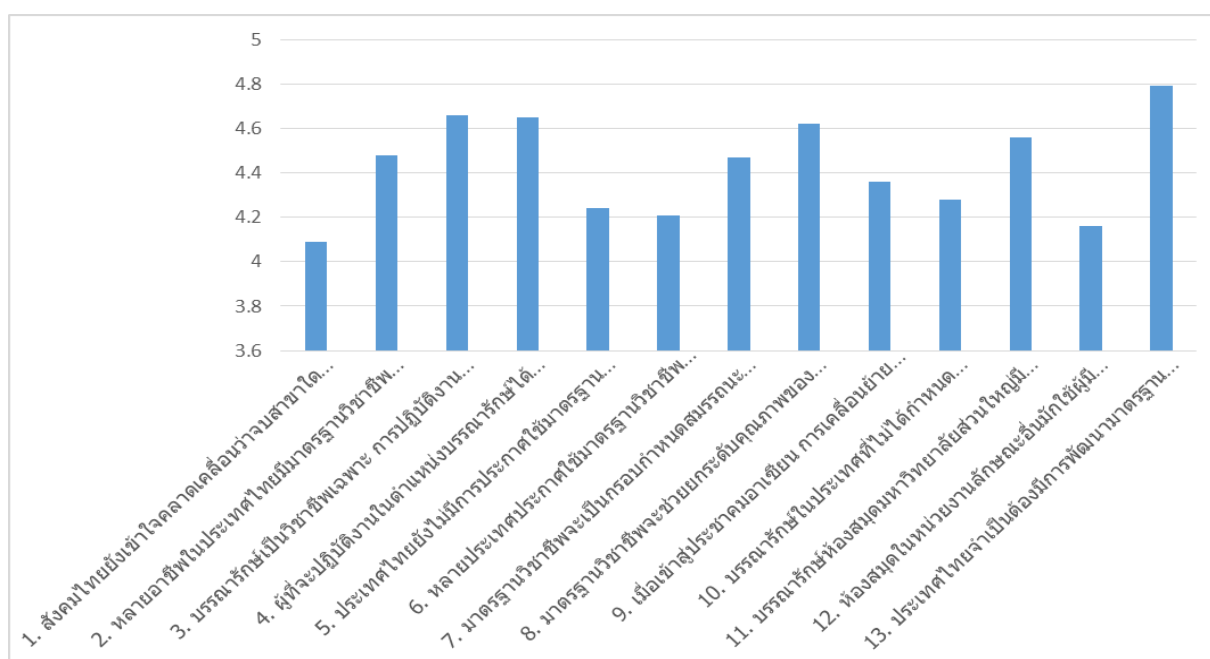
5. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำนวน 107 คน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ และค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ดังตารางที่ 15-16

ตารางที่ 15 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=107)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	4.09	0.81	มาก	13
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.48	0.63	มาก	6
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.66	0.55	มากที่สุด	2
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.65	0.58	มากที่สุด	3
5. ประเทศไทยยังไม่มี การประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	4.24	0.91	มาก	10
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	4.21	0.75	มาก	11
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.47	0.63	มาก	7
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	4.62	0.64	มากที่สุด	4
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปโดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	4.36	0.73	มาก	8

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=107)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	4.28	0.81	มาก	9
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ	4.56	0.57	มากที่สุด	5
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสาขาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์	4.16	0.84	มาก	12
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	4.79	0.43	มากที่สุด	1

ภาพที่ 14 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

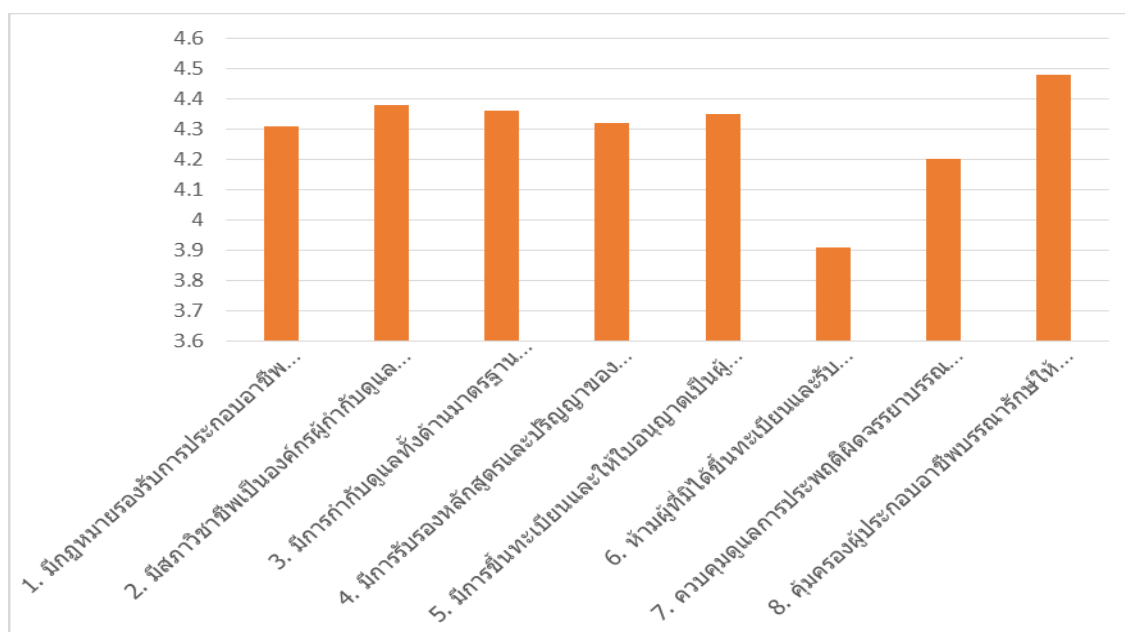
จากตารางที่ 15 และภาพที่ 14 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ดังนี้ อันดับที่ 1 ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ (M=4.79, SD=0.43) อันดับที่ 2 บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การ

ปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร (M=4.66, SD=0.55) อันดับที่ 3 ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ (M=4.65, SD=0.58) อันดับที่ 4 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (M=4.62, SD=0.64) อันดับที่ 5 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ (M=4.56, SD=0.57) อันดับที่ 6 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ (M=4.48, SD=0.63) อันดับที่ 7 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ (M=4.47, SD=0.63) อันดับที่ 8 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ (M=4.36, SD=0.73) อันดับที่ 9 บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (M=4.28, SD=0.81) อันดับที่ 10 ประเทศไทยยังไม่มีมีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ (M=4.24, SD=0.91) อันดับที่ 11 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ (M=4.56, SD=0.57) อันดับที่ 12 ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้ที่มีคุณวุฒิสาขานอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ (M=4.16, SD=0.84) อันดับที่ 13 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ (M=4.09, SD=0.81)

ตารางที่ 16 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=107)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.31	.96	มาก	6
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.38	.84	มาก	2
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.36	.85	มาก	3

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=107)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการรวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	4.32	.81	มาก	5
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	4.35	.92	มาก	4
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	3.91	1.11	มาก	8
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	4.20	.84	มาก	7
8. กลุ่มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	4.48	.72	มาก	1

ภาพที่ 15 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

จากตารางที่ 16 และภาพที่ 15 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ดังนี้ อันดับ 1 กลุ่มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพ

ให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ($M=4.48$, $SD=0.72$) อันดับ 2 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ($M=4.38$, $SD=0.84$) อันดับ 3 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ($M=4.36$, $SD=0.85$) อันดับ 4 มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ($M=4.35$, $SD=0.92$) อันดับ 5 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการรวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ($M=4.32$, $SD=0.81$) อันดับ 6 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.31$, $SD=0.96$) อันดับ 7 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ($M=4.20$, $SD=0.84$) อันดับ 8 ห้ามผู้ที่มีได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้ ($M=3.91$, $SD=1.11$)

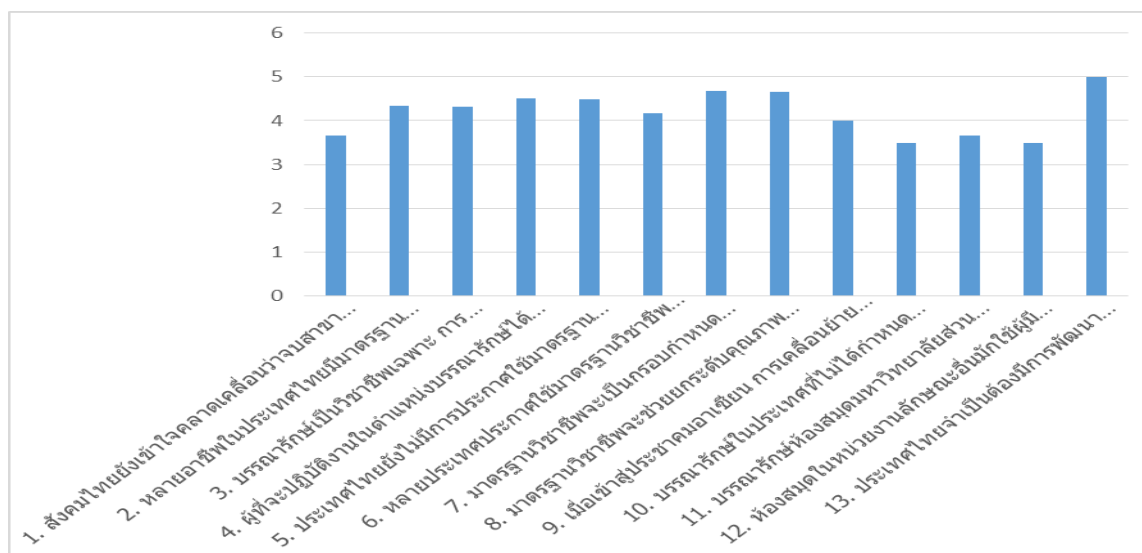
6. บรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา

บรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ และค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ ดังตารางที่ 17-18

ตารางที่ 17 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=6)			
	M	SD	ความหมาย	อันดับ
1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้	3.67	1.03	มาก	10
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	4.33	0.52	มาก	6
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร	4.32	0.82	มาก	7
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	4.50	0.55	มากที่สุด	4
5. ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	4.49	0.84	มาก	5

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น (N=6)			
	M	SD	ความ หมาย	อันดับ
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	4.17	0.75	มาก	8
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	4.67	0.52	มากที่สุด	2
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	4.66	0.52	มากที่สุด	3
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปได้โดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	4.00	1.26	มาก	9
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	3.50	1.22	มาก	12
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ	3.66	0.52	มาก	11
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสถาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์	3.49	1.05	มาก	13
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	5.00	0.00	มากที่สุด	1

ภาพที่ 16 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา

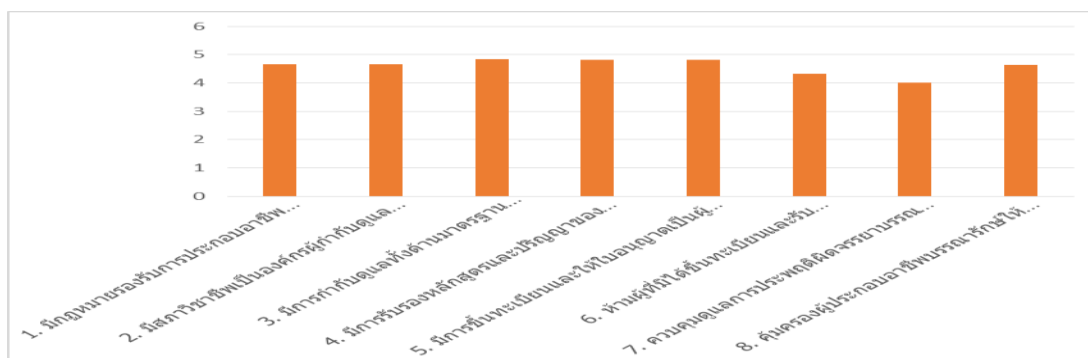
จากตารางที่ 17 และภาพที่ 16 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา ดังนี้ อันดับที่ 1 ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนา มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ (M=5.00, SD=0.00) อันดับที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพจะเป็น กรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ (M=4.67, SD=0.52) อันดับที่ 3 มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (M=4.66, SD=0.52) อันดับที่ 4 ผู้ที่จะ ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ (M=4.50, SD=0.55) อันดับที่ 5 ประเทศไทยยังไม่มี การประกาศใช้ มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ (M=4.49, SD=0.84) อันดับที่ 6 หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพ กำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ (M=4.33, SD=0.52) อันดับที่ 7 บรรณารักษ์เป็น วิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร (M=4.32, SD=0.82) อันดับที่ 8 หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว (M=4.17, SD=0.75) อันดับที่ 9 เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะ เป็นไปโดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ (M=4.00, SD=1.26) อันดับ 10 สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้ (M=3.67, SD=1.03) อันดับ 11 บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณสมบัติตรงสาขาอาชีพ (M=3.66, SD=0.52) อันดับที่ 12 บรรณารักษ์ในหน่วยงานลักษณะอื่นที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และ

อาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น (M=3.50, SD=1.22) อันดับ 13 ห้องสมุดในหน่วยงาน
ลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสาขานอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ (M=3.49, SD=1.05)

ตารางที่ 18 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/
สาขา

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง (N=6)			
	M	SD	ความ หมาย	อันดับ
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	4.67	0.52	มากที่สุด	4
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	4.65	0.52	มากที่สุด	5
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบ วิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	4.83	0.41	มากที่สุด	1
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตใน สาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	4.82	0.41	มากที่สุด	2
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	4.81	0.41	มากที่สุด	3
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	4.33	0.52	มาก	7
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	4.00	0.89	มาก	8
8. คุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจ ด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการ เปลี่ยนแปลง	4.64	0.52	มากที่สุด	6

ภาพที่ 17 ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา

จากตารางที่ 18 และภาพที่ 17 แสดงระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา ดังนี้ อันดับ 1 มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ($M=4.83, SD=0.41$) อันดับ 2 มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ($M=4.82, SD=0.41$) อันดับ 3 มีการขึ้นทะเบียนและใช้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ($M=4.81, SD=0.41$) อันดับ 4 มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ($M=4.67, SD=0.52$) อันดับ 5 มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ($M=4.65, SD=0.52$) อันดับ 6 คุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ($M=4.64, SD=0.52$) อันดับ 8 ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ($M=4.00, SD=0.89$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

ในการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 17 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ วิเคราะห์ได้ 21 ประเด็น ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 19 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ลำดับ	ประเด็น	จำนวน/คน
1	เรื่องใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ควรเร่งดำเนินการผลักดันให้เกิดสักที โดยสมาคมห้องสมุดฯ และชมรมในสังกัด ควรเป็นเจ้าภาพทำบทบาทนี้อย่างจริงจังและให้เกิดผลเป็นจริง	3

2	ควรจัดทำสมรรถนะวิชาชีพของบรรณารักษ์กลุ่มต่างๆ มีผู้เชี่ยวชาญประเมิน	2
3	มาตรฐานวิชาชีพที่จะเกิดขึ้นน่าจะเริ่มต้นตั้งแต่หลักสูตรด้านบรรณารักษ์หรือสารสนเทศศาสตร์ให้มีความน่าสนใจ เน้นศักยภาพที่โดดเด่นของวิชาชีพบรรณารักษ์ให้เข้มข้นมากขึ้นดังเช่นวิชาชีพเฉพาะทางด้านอื่นๆ	2
4	หลักสูตรระดับปริญญาตรีควรเข้มข้นและใช้มาตรฐานวิชาชีพมากำกับในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเป็นวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานของวิชาชีพนี้จริงๆ	1
5	การขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพต้องมีกระบวนการในการบริหารจัดการ อาจมีการสอบประมวลความรู้ด้วย หากเรียนจบแล้วได้รับใบอนุญาตเลยอาจไม่สามารถวัดได้ว่ามีความรู้เพียงพอหรือไม่	1
6	วิชาด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศ ไม่ควรเป็นเพียงวิชาเสริมหน่วยกิต แต่ควรเป็นคณะหรือภาควิชาหลักเพื่อส่งเสริมเป็นวิชาชีพในอนาคต	1
7	บรรณารักษ์ไปอยู่ในองค์กรที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือช่วยเหลือในการตรวจผลงาน มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นแหล่งอ้างอิงด้านผู้เชี่ยวชาญในการทำความก้าวหน้าทางวิชาชีพ	1
8	แบบสอบถามชุดนี้มีชุดความคิดบางอย่างที่ตั้งธงไว้แล้ว ข้อคำถามจึงคับแคบไม่ได้เปิดให้มีการค้นหาคำตอบใหม่ๆ ก้าวไม่พ้น Old School	1
9	ในต่างประเทศ Librarianship เป็นส่วนหนึ่งของ Information Science มุมมองต้องกว้าง ความคิดแบบ Old School ไม่ได้ช่วยให้วิชาชีพนี้อยู่รอด เมื่อ Catalog เริ่มมาจาก Publisher มากขึ้น มีระบบ AI มา Detect เนื้อหา แล้วให้ Subject แทนคน ต้องคิดให้ไกลกว่านี้	1
10	ความรู้ในวิชาบรรณารักษ์อาจเข้าไม่ถึงไม่เท่าทันกับความรู้ที่ต้องใช้ในการทำงานจริง ความรู้ด้านบรรณารักษ์ไม่ได้ยากพอที่จำเป็นต่อคนที่ไม่ได้จบด้านนี้ออกไป เหมือนหมอหรือวิศวกร วิชาชีพบรรณารักษ์เหมือนวิชาชีพครูที่หลายกรณีต้องการคนที่รู้เชิงลึกมากกว่าคนที่รู้ทั่วไป เหมือนจบครุภาษา กับอักษรภาษาต่างประเทศ ใครคือคนที่รู้ลึกกว่า	1
11	การดำเนินงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยอาจดำเนินการได้ แต่ถ้าต้องทำงานในห้องสมุดที่อยู่ตามคณะอาจต้องอาศัยสารสนเทศเฉพาะทางด้วย ซึ่งบางครั้งคุณวุฒิวิชาชีพอาจไม่สามารถตอบสนอง โจทย์นี้ได้โดยตรง เช่น ห้องสมุดคณะแพทย ห้องสมุดคณะเกษตร ฯลฯ	1
12	ปัจจุบันห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเปิดรับบุคคลที่จบสาขาอื่นๆ มาทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์/นักเอกสารสนเทศ/หรือในนิยามอื่นๆ ที่ทำงานบรรณารักษ์ ซึ่งส่วนตัวมองว่าความหลากหลายของผู้จบในสาขาต่างกันจะช่วยให้ห้องสมุดพัฒนาและอยู่รอดในกระแสความเปลี่ยนแปลง บรรณารักษ์อาจยังจำเป็นในส่วนองงาน Catalog แต่งานเช่น	1

	การทำ Metadata นั้นก็สามารถฝึกหัดผู้จบสาขาอื่นมาทำงานได้	
13	โดยส่วนตัวเองว่าบรรณารักษ์เป็นวิชาชีพ แต่ทำไมไม่ได้รับความเอาใจใส่ในส่วนนี้เท่าที่ควร หลายคนพูดไม่จบบรรณารักษ์ก็ทำได้ แล้วเราจะเปิดหลักสูตรมาเรียนเพื่ออะไร อยากให้ช่วยเป็นปากเสียงเพื่อขับเคลื่อนวิชาชีพนี้ให้คงอยู่	1
14	ปัจจุบันน่าจะเปิดกว้างให้สาขาอื่นมาทำอาชีพบรรณารักษ์	1
15	ปัจจุบันจำเป็นต้องขยายผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพบรรณารักษ์ ใช้ชื่อตำแหน่งอื่นๆ ที่สอดคล้องได้แก่ นักเอกสารสนเทศ	1
16	สายงานบรรณารักษ์ในหน่วยราชการไม่เติบโต มีแค่ระดับชำนาญการ ทั้งๆ ที่งานพัฒนาในระดับดิจิทัลสมบูรณ์แบบ อยากให้พิจารณาสายงานบรรณารักษ์ไม่ว่าจะหน่วยงานไหน ควรเติบโตได้เหมือนๆ กัน	1
17	มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ควรครอบคลุมขอบเขตหลายศาสตร์ สอดคล้องกับบริบทสังคม/เทคโนโลยี	1
18	ในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องจบสาขาบรรณารักษ์ก็สามารถทำงานในห้องสมุดได้ การปฏิบัติหน้าที่สามารถใช้การอบรมในหัวข้อที่บรรณารักษ์จำเป็นต้องใช้ การรับผู้จบสาขาวิชาชีพอื่นอาจเป็นการเปลี่ยนมุมมองและมีแนวความคิดที่หลากหลายมากขึ้น แต่สิ่งสำคัญคือควรเป็นผู้มีใจรักการบริการและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไม่ย่ออยู่กับที่ดังพระราชดำรัส ร.9	1
19	ในโลกยุคใหม่ต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายในคนเดียว และรู้จักสรรหาความรู้ใหม่ๆ มาศึกษาเพิ่มเติม เพิ่มทักษะให้ตนเองอยู่เสมอ น่าจะสำคัญกว่าการนำคนไปผูกอยู่กับมาตรฐานบางอย่างที่ตายตัว	1
20	ขอสนับสนุนแนวคิดเพื่อให้เกิดการสร้างมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์	1
21	มาตรฐานห้องสมุดควรมีการนำมาทบทวนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย	1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ และบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่างๆ และกรรมการสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย รวมทั้งการจัดประชุมกลุ่มย่อย 6 ครั้ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 46 คนสรุปประเด็นความคิดเห็นใน 3 ประเด็นหลักได้ดังตารางที่ 19-21

ตารางที่ 19 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ลำดับ	เหตุผล	จำนวน/คน
1	หลักสูตรหลากหลาย มีทั้งจุดเหมือนและจุดต่าง จะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน	4
2	เป็นหลักเกณฑ์ช่วยชี้ชัดขอบเขตของงาน	3
3	ใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติ เพื่อดำเนินงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน	3
4	ปัจจุบันวิชาชีพบรรณารักษ์ตกต่ำลงมาก ต้องยกระดับให้เหมือนวิชาชีพอื่นๆ	2
5	เรายังไม่มีมาตรฐานใช้ จึงไม่เข้มแข็งในระดับสากล	2
6	บรรณารักษ์ต้องปรับตัว ถ้ามีมาตรฐานวิชาชีพรองรับก็จะช่วยให้พัฒนาได้ดีขึ้น	2
7	เพื่อให้มีกรอบในการพัฒนาคนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง	2
8	ใช้กำหนดเกณฑ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงอย่างมีเป้าหมายทิศทาง	2
9	เพื่อให้มีความภาคภูมิใจเหมือนวิชาชีพอื่นๆ ผู้เรียนก็อยากมาเรียน	2
10	ครูบรรณารักษ์นำงานห้องสมุดไปประเมินไม่ได้	1
11	เมื่อครูบรรณารักษ์ย้ายแล้วไม่ได้ส่งมอบงาน งานจึงไม่ต่อเนื่อง	1
12	ครูบรรณารักษ์มักจบไปแล้วต้องไปสอนวิชาอื่น ไม่ได้ทำงานห้องสมุดเต็มที่	1
13	มีกรอบหลายเรื่องทำให้ถูกมองว่าล่าช้า เป็นจุดอ่อน ยึดหลักการทฤษฎีมากเกินไป	1
14	เพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพมาตรฐาน จะได้มีที่ยืนในสังคม	1
15	เป็นเกณฑ์ให้เห็นคุณค่าความน่าเชื่อถือในวิชาชีพ	1
16	บรรณารักษ์ต้องบริการสังคม จึงควรน่าเชื่อถือ	1
17	การก้าวสู่อาเซียนต้องมีมาตรฐานวิชาชีพให้ห้องสมุดต่างๆ อ้างอิงเป็นหลัก	1
18	ถ้ามีมาตรฐานกลางไม่ถูกควบคุมโดยองค์กรต้นสังกัด ห้องสมุดจะพัฒนามาก	1
19	กศน. มุ่งพัฒนาสายครูก้าวหน้ามาก แต่บรรณารักษ์ไม่มีโอกาส	1
20	ควรบรรจุเป็นบรรณารักษ์ประจำ ไม่ควรใช้การจ้างเหมา	1
21	ไม่เคยมีคนวิชาชีพนี้ไปเป็นผู้บริหารผลักดันเรื่องนี้	1
22	สถาบันหรือมหาวิทยาลัยต้องกำหนดสมรรถนะวิชาชีพ	1
23	อาชีพบรรณารักษ์ควรมีค่านิยม เพราะมีคนสาขาอื่นมาร่วมงานมากขึ้น	1
24	เป็นแนวทางทั้งการรับและพัฒนาบุคลากร	1
25	ต้องมีมาตรฐานเพื่อกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะของคนที่จะเข้าสู่อาชีพ	1
26	อยากให้มีความรู้เฉพาะบรรณารักษ์ กศน. มีเกณฑ์/ตัวชี้วัดให้ก้าวหน้าไปได้	1
27	บรรณารักษ์ กศน. ไม่ก้าวหน้า อยากให้เข้าไปแก้ปัญหาใน กศน.	1

28	กำหนดคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ให้บรรณารักษ์ประพฤติปฏิบัติตาม	1
29	สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ	1
30	เพื่อให้มีกรอบ มีไคด์ไลน์ควบคุมการทำงาน แต่ต้องไม่ให้ติดกรอบ	1
31	เพื่อไม่ให้คนจบสาขาอื่นเข้ามาประกอบอาชีพบรรณารักษ์	1
32	เพื่อให้ห้องสมุดแต่ละประเภทบริหารจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1
33	รักษาศักดิ์ศรีเกียรติภูมิทางวิชาชีพบรรณารักษ์ให้คงอยู่	1
34	เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ	1
35	เป็นกรอบกำหนดความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์และศักยภาพบรรณารักษ์	1
36	ยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ไทยสู่สากล	1
37	การมีมาตรฐานและมืองค์กรวิชาชีพดูแล จะมีค่ามากในการสมัครงาน	1

จากตารางที่ 19 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยทั้งหมด 46 ราย มีความเห็นพ้องต้องกันว่าจำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยเหตุผลอันดับแรกคือ ปัจจุบันหลักสูตรมีหลากหลาย มีทั้งจุดเหมือนและจุดต่าง การมีมาตรฐานวิชาชีพจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จำนวน 4 คน รองลงมาคือ มาตรฐานจะเป็นหลักเกณฑ์ช่วยชี้ชัดขอบเขตของงาน จำนวน 3 คน ใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติ เพื่อดำเนินงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน จำนวน 3 คน

ตารางที่ 20 รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

ลำดับ	ประเด็น	จำนวน/คน
1	มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้	19
2	กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ต้องมีคุณวุฒิด้านนี้ ไม่ใช่ใครก็ได้	17
3	กำหนดเกณฑ์สมรรถนะ ตัวชี้วัดสำหรับบรรณารักษ์ ระบุทักษะความรู้ความสามารถ	13
4	มีสภา/สมาคมบรรณารักษ์เป็นองค์กรวิชาชีพ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐาน	10
5	มาตรฐานต้องได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องและนำไปใช้ได้จริง	9
6	ในการจัดทำมาตรฐาน ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมระดมความคิด วิทยากร ประชาพิจารณ์	9
7	มีค่าตอบแทนใบประกอบวิชาชีพมี	9
8	องค์กรรับรองหลักสูตร/สถานที่ฝึกงาน โดยมหาวิทยาลัย สกอ. องค์กรวิชาชีพ ผู้ทรงคุณวุฒิ	8
9	ใช้หลักสูตรกลางทั่วประเทศ ชื่อสาขาวิชาเป็นคำมาตรฐานเพื่อประโยชน์ในการสมัครงาน	6
10	ต้องทำให้มองเห็นเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ	6
11	ไม่มีใบประกอบวิชาชีพ ใช้ มคอ. 1-2 ควบคุมหลักสูตร	5

12	สมาคมห้องสมุดฯ ควรมีบทบาทหน้าที่ที่เรื่องมาตรฐานและประกาศใช้	5
13	มีองค์กรวิชาชีพตามกฎหมาย มีบทบาทควบคุม จัดสอบมาตรฐานและออกใบอนุญาต	5
14	ใช้ข้อสอบกลาง โดยมีกรรมการจากสถาบันต่างๆ ให้สอบเพื่อรับใบประกอบวิชาชีพ	4
15	มีทางเลือกสำหรับผู้ไม่ประสงค์จะเข้ากรอบมาตรฐาน หรือผู้ไม่มีคุณสมบัติที่อยู่ในวิชาชีพ	4
16	บรรณารักษ์ต้องสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพจึงจะประกอบอาชีพได้	3
17	กพ. ต้องรับรองมาตรฐาน แก่ใครระเบียบกำหนดคุณสมบัติให้บรรณารักษ์ไปอยู่ในกลุ่มวิชาชีพ	3
18	ภาระงานเป็นไปตามกรอบมาตรฐาน ช่วยปกป้องบรรณารักษ์จากภาระงานอื่น	3
19	กำหนดเกณฑ์ ใช้ประเมินและพัฒนาบุคลากร	3
20	กำหนดนโยบายการรับผู้เรียน แผนการเรียนและการสำเร็จการศึกษา	2
21	ช่วงแรกอาจไม่บังคับให้เป็นการสมัครใจ ใครพร้อมก็ขอประเมิน จนถึงปีที่กำหนด	2
22	ควรมีมาตรฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร	2
23	มาตรฐานควรประกอบด้วยความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ การปฏิบัติงาน และปฏิบัติตน	2
24	หาจุดร่วมกันของบรรณารักษ์ทุกสังกัด แล้วทำมาตรฐานไปจนถึงจุดนั้น	2
25	ควรทำมาตรฐานของบรรณารักษ์เฉพาะกลุ่ม เพราะแตกต่างกัน	2
26	โครงสร้างหลักสูตรควรเหมือนกัน มีวิชาหลัก วิชาท้องถิ่น และวิชาที่เหมาะสมกับผู้เรียน	2
27	ให้คำนึงถึงผู้เรียนในมหาวิทยาลัยต่างจังหวัดซึ่งด้อยกว่าส่วนกลาง	2
28	มาตรฐานต้องมีความเป็นสากล	1
29	คุ้มครองให้ผู้จบสาขานี้จากทุกสถาบันมีสิทธิ์สอบเข้าทำงานบรรณารักษ์ในทุกหน่วยงานได้	1
30	รักษาฐานะทางสังคมของบรรณารักษ์ โดยกำหนดหน้าที่ ภาระงานการทำงานและอำนาจ	1
31	มหาวิทยาลัย สมาคมห้องสมุด และห้องสมุดร่วมมือกันเป็นวาระแห่งชาติ	1
32	กำหนดให้ใบประกอบวิชาชีพเป็นคุณสมบัติขั้นต้นในการเข้าสู่ตำแหน่งชำนาญการ	1
33	ส่งเสริมการศึกษา ให้ทุนการศึกษา ดูงาน ฝึกอบรมต่อเนื่องใน/ต่างประเทศ การเพิ่มวิทยฐานะ	1
34	มาตรฐานควรมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ห้องสมุด หลักสูตร และผู้ประกอบวิชาชีพ	1
35	เชื่อมโยงกับการส่งเสริมงานวิจัย พัฒนางานตามแผน พัฒนานวัตกรรม นำเสนอผลงาน	1
36	มีคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด	1
37	ประกอบด้วยสมาคมวิชาชีพ สถาบันผู้ผลิตบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต	1
38	มีมาตรฐานของคน คือความสามารถในการแข่งขัน มีขั้นสูง กลาง ต่ำ	1
39	ควรมีทักษะหลัก คือ มาตรฐานการจัดการห้องสมุด	1
40	กำหนดขอบเขตวิชาชีพสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกคนที่เกี่ยวข้อง	1

41	ใช้มาตรฐานแล้วครูจะลำบาก เพราะครูจะถูกประเมินงานสอน ไม่ใช่งานห้องสมุด	1
42	เมื่อประเมินผ่านให้ไปรับรองเป็นรายหน่วยงาน	1
43	มาตรฐานต้องทำให้มีระดับต่างๆ ไม่ควรใช้มาตรฐานเดียวสำหรับทุกคน	1
44	กำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะของบรรณารักษ์	1
45	ถ้าหลักสูตรไม่ผ่านเกณฑ์ ให้บัณฑิตไปสอบใบประกอบวิชาชีพ	1
46	ควบคุมหลักสูตรหรือให้ใบประกอบวิชาชีพ อย่างใดอย่างหนึ่ง	1
47	ถอดถอนใบประกอบวิชาชีพหากประเมินไม่ผ่าน	1

จากตารางที่ 20 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 46 ราย มีความเห็นหลากหลายเกี่ยวกับรูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ อันดับแรกคือ ให้มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพที่มีความศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ จำนวน 19 คน รองลงมาคือ กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ต้องมีคุณวุฒิด้านนี้ ไม่ใช่ใครก็ได้ จำนวน 17 คน

ตารางที่ 21 บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น

ลำดับ	ประเด็น	จำนวน/คน
1	สร้างขวัญ กำลังใจให้บรรณารักษ์มีความภูมิใจในวิชาชีพ	5
2	ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพบัณฑิต	4
3	การเข้าสู่วิชาชีพ ต้องสอบผ่านเกณฑ์ได้ใบประกอบวิชาชีพจึงจะทำงานได้	3
4	กำกับดูแล คุ้มครองช่วยเหลือทั้งผู้มีวุฒิและไม่มีวุฒิ	3
5	ให้บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับทัดเทียมวิชาชีพอื่น	3
6	ควบคุมการทำงานให้ถูกต้อง กำหนดระดับความผิดพลาดของการทำงานและบทลงโทษ	2
7	พัฒนาคนไปสู่มาตรฐาน ให้มีค่านิยมหลักและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์	2
8	เรียกร้องให้ ศษ. เปิดสอบอัตราครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนทุกแห่ง	2
9	แก้ไขระเบียบ กพ. ให้กำหนดคุณวุฒิของอัตราบรรณารักษ์	1
10	นำไปใช้จริงกับโรงเรียนทุกแห่ง จะได้คนจบตรงสาขาไปทำงาน ห้องสมุดก็จะเจริญขึ้น	1
11	ร่างกรอบไคด์ไลน์ แสดงผลงาน จัดหลักสูตร เพิ่มศักยภาพผู้สอน วิจัยร่วมกับต่างประเทศ	1
12	หลักสูตรและบัณฑิตมีมาตรฐาน	1
13	พัฒนาเกณฑ์ประเมินมาตรฐานห้องสมุดและบรรณารักษ์	1
14	เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่ห้องสมุด	1
15	นำวิชาชีพไปสู่นานาชาติที่มีมาตรฐานแล้ว	1
16	ควบคุมให้มีจรรยาบรรณควบคู่ไปกับมาตรฐาน	1

17	สมาคมวิชาชีพต้องเชื่อมโยงกับ กพ. สกอ. กระทรวงศึกษาธิการ	1
18	สร้างความเข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของงานบรรณารักษ์	1
19	ชื่อวิชาชีพหรือชื่อหลักสูตรทำให้ดูไกล่ไกลขึ้น แต่ความขลังของวิชายังคงอยู่	1
20	สามารถใช้เป็นข้อต่อรองกับผู้บริหารห้องสมุดได้	1
21	รักษาคำศักดิ์ศรีเกียรติภูมิทางวิชาชีพบรรณารักษ์ให้คงอยู่	1
22	ป้องกันการแอบแฝงเข้ามาประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ของผู้ที่ไม่มีคุณวุฒิ	1
23	บัณฑิตภาคภูมิใจในวิชาชีพของตน เพราะมีมาตรฐานกำกับดูแลโดยองค์กรทางวิชาชีพ	1
24	กำหนดเกณฑ์/เงื่อนไขสำหรับผู้จบสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาอยู่ในวิชาชีพ	1
25	ประเมินค่าหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมจากทั่วโลก	1
26	กำหนดลำดับตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถและประสบการณ์	1
27	พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบรรณารักษ์	1
28	กำกับดูแลคุ้มครองช่วยเหลือผู้ประกอบการวิชาชีพบรรณารักษ์	1
29	นำเกณฑ์มาบังคับใช้จริงจัง ใช้งานเป็นปกติวิสัย	1
30	มาตรฐานควรเข้าไปช่วยปลดแอกบรรณารักษ์จากงานสอน	1
31	บรรณารักษ์ต้องการสิทธิประโยชน์ เด็ด โดดก้าวหน้า ทำงานอย่างมีความสุข	1
32	บรรณารักษ์มีสมรรถนะในการทำงานที่ดี มีมาตรฐานเดียวกัน	1
33	แก้ปัญหาการจัดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมของผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในสังกัดต่างๆ	1
34	ช่วยยกระดับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนที่ยังมีสภาพด้อยอยู่ให้พัฒนาขึ้น	1
35	ช่วยให้การทำงานไม่ขาดตอนกรณีบรรณารักษ์ย้ายงาน	1

จากตารางที่ 21 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 46 ราย มีความคาดหวังหลากหลายเกี่ยวกับในบทบาทมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น อันดับแรกคือ มาตรฐานวิชาชีพจะสร้างขวัญกำลังใจให้บรรณารักษ์มีความภูมิใจในวิชาชีพ จำนวน 5 คน รองลงมาคือ ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพบัณฑิต จำนวน 4 คน

บทที่ 5

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย

ในการวิจัยนี้ ได้เก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนผู้ประกอบอาชีพ บรรณารักษ์และคณาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาทุกภูมิภาค รวมจำนวน 46 ราย เพื่อขอความคิดเห็นในประเด็นหลัก 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ
2. รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย
3. บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น

ข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ ได้เรียบเรียงเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์ นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ฟิลิปปินส์ เป็นชาติเดียวในเอเชียที่บรรณารักษ์มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ปัจจุบันมาทำงานในไทย จำนวนหนึ่ง เช่น ในโรงเรียนนานาชาติ และไปได้ทั่วโลกเพราะมีทักษะภาษาอังกฤษและใบประกอบวิชาชีพ คนไทยสอบใบอนุญาตที่นั่นไม่ผ่านเพราะอ่อนภาษาอังกฤษ

เราจะทำมาตรฐานอะไร บรรณารักษ์ห้องสมุดกลุ่มไหน ครูผู้สอนด้วยหรือไม่ เคยทำมาตรฐานห้องสมุดประชาชน พอประกาศใช้เกิดปฏิกิริยาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะทำให้เขาตกประเมิน เส้นทางเรื่องมาตรฐานมีปัญหาตลอดเพราะหน่วยงานไม่ร่วมมือด้วย ถ้าจะทำมาตรฐานควรทำ เป็นกลุ่มๆ ใช้กระบวนการวิจัยหาคำตอบ ชมรมผู้สอนเองก็ต้องการมาตรฐานเพื่อไปผลิตบัณฑิต ควรจับกลุ่มครูบรรณารักษ์ก่อน ควรตั้งสภาวิชาชีพโดยมีคณะผู้ก่อการขึ้นมาก่อน ทำโครงสร้างสภาแล้วนำเสนอสมาคมฯ การทำสภาวิชาชีพต้องตราเป็นพรบ. เริ่มจากการศึกษาความเป็นไปได้ของการตั้งสภาวิชาชีพบรรณารักษ์

2. รองศาสตราจารย์ สิปาน ทรัพย์ทอง ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็น เพื่อให้บุคลากรสารสนเทศสามารถใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติ เพื่อเป็นแบบอย่างนำไปสู่การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และยังใช้กำหนดเกณฑ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย ควรมีเกณฑ์ด้านต่างๆ ดังนี้

1. เกณฑ์กำหนดบทบาท เช่น

1. บทบาทในการให้บริการสารสนเทศดิจิทัล ตลอดจนการชี้แนะแหล่งสารสนเทศดิจิทัลต่างๆ ซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์
2. บทบาทของผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการจัดบริการตามความต้องการของผู้ใช้ เป็นบทบาทในการให้บริการที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญแก่ผู้ใช้โดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง
3. บทบาทของผู้ที่ต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. เกณฑ์กำหนดความสามารถในการจัดบริการสารสนเทศ เช่น

1. ความสามารถในการจัดบริการสารสนเทศที่มีประโยชน์และคุ้มค่าสอดคล้องกับประเภทของห้องสมุดและผู้ใช้
2. ความสามารถในการศึกษาวิจัยพฤติกรรมสารสนเทศของผู้ใช้
3. ความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์สารสนเทศ

3. เกณฑ์กำหนดความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศแหล่งสารสนเทศและผลิตภัณฑ์สารสนเทศ เช่น

1. ความรู้เรื่องวงจรของสารสนเทศ
2. ความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมทางวิชาการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4. เกณฑ์กำหนดความรู้ในการให้บริการสารสนเทศ เช่น

1. สามารถจัดบริการและส่งเสริมให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างเสรี
2. มีความรู้ มีหลักการ มีเทคนิคในการให้บริการสารสนเทศประเภทต่างๆ แก่ผู้ใช้ที่มีความ

หลากหลาย

3. เกณฑ์กำหนดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น รู้เท่าทันเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพัฒนาปรับปรุงบริการสารสนเทศให้เหมาะสมกับยุคสมัย

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น

ควรเป็นมาตรฐานซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้จนเป็นปกติวิสัย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. อาจารย์นงลักษณ์ ยุทธศิลป์เสวี ประธานสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และรองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมีเพื่อเป็นไกด์ไลน์ แต่ถ้ามีเพื่อใช้บังคับอาจไม่เหมาะกับนักเรียนสาขานี้ในสถาบันต่างจังหวัด และไม่เหมาะกับโรงเรียนในต่างจังหวัดที่ไม่มีบรรณารักษ์วุฒิตรง หากจะมีมาตรฐานวิชาชีพต้องคำนึงถึงผู้ที่ไม่มีวุฒิด้วย

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมี พรบ. มาตรฐานวิชาชีพกำกับ หากไม่มี คนก็ไม่เชื่อมั่นในบทบาทขององค์กรวิชาชีพว่าจะดูแลคนในวิชาชีพได้

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ควรให้ครอบคลุมทั้งผู้มีวุฒิและไม่มีวุฒิ ให้เป็นประกาศกำหนดสมรรถนะวิชาชีพที่บัณฑิตควรมี แม้จะมีมาตรฐานหลักสูตร แต่สรุปไม่ได้ว่าบัณฑิตจบแล้วจะมีมาตรฐาน บัณฑิตต่างจังหวัดจำนวนมากไม่เข้าสู่วิชาชีพ เพราะอยากทำงานในพื้นที่

4. รองศาสตราจารย์ ดร.นัยนา อรรถนัทธ ประธานสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมี แต่ถ้าเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ มหาวิทยาลัยต่างจังหวัดจะลำบาก เด็กที่มาเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏไม่ใช่เด็กเก่ง ส่วนใหญ่จะอยู่ลำดับที่ 3 ถ้าไปสอบแข่งขันจะสู้เด็กจากมหาวิทยาลัยใหญ่ไม่ได้ ปัจจุบันจำนวนผู้เรียนลดน้อยลงตามลำดับ หลายสถาบันมีแนวโน้มจะถูกยุบสาขา

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม

ควรมีข้อสอบกลาง กรรมการออกข้อสอบควรไปจากมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วย สอบผ่านก็ได้รับใบประกอบวิชาชีพ เด็กอ่อนก็จะถูกคัดออก ผู้รับรองหลักสูตรนอกจากสภามหาวิทยาลัยและสกอ. แล้ว ควรเพิ่มองค์กรวิชาชีพด้วย และถ้าเป็นอย่างนั้นหลักสูตรของกิมมหาวิทยาลัยราชภัฏจะไปไม่ถึง หลักสูตรแข็ง เด็กอ่อนก็จะเรียนไม่ได้ เมื่อไม่มีเด็กเรียนหลักสูตรก็จะถูกยุบไป

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ใช้คัดคนที่เข้าสู่วิชาชีพ เริ่มจากคัดคนเข้าเรียน (Input) เด็กต้องมาสอบที่ส่วนกลาง เด็กด้อยโอกาสจะเข้ามาไม่ได้เลย เด็กท้องถิ่นก็จะไม่มีที่เรียน ถ้าเริ่มจาก Output เด็กต้องมาสอบที่ส่วนกลาง เด็กต่างจังหวัดก็จะไม่ผ่านอีก คนจบแล้วต้องได้ทำงานตามวิชาชีพ อยากให้สมาคมต่อสู้เพื่ออัตราตำแหน่ง ผลักดันให้เปิดสอบบรรจุครูบรรณารักษ์มากๆ

5. อาจารย์ปาริชาติ แสงระษฏ รักษาราชการหัวหน้าศูนย์วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมี ถ้ามีใบประกอบวิชาชีพก็จะช่วยยกระดับวิชาชีพ อาจไม่ต้องถึงขนาดมาตรฐานวิชาชีพครู แต่ควรมีประเด็นเรื่องไอทีด้วย เพราะ มคอ. 2 ต้องใช้ข้อมูลของทางไอทีที่กำหนด ครูบรรณารักษ์มักจบไปแล้วต้องไปสอนวิชาอื่นไม่ได้ทำงานห้องสมุดเต็มที่ งานห้องสมุดนำไปประเมินไม่ได้ ปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนที่พบบ่อยคือการย้ายงานของครูบรรณารักษ์แล้วไม่ได้ส่งมอบงาน งานจึงไม่ต่อเนื่อง

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม เสนอเป็น 2 แนวทาง

1. มีใบประกอบวิชาชีพ ซึ่งต้องมี พรบ. วิชาชีพกำกับ
2. ไม่มีใบประกอบวิชาชีพ แต่ใช้ มคอ. 1/2 ควบคุมหลักสูตร

ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยรับนักศึกษาปีเว้นปี จบแล้วไปสอบคัดเลือกเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนและห้องสมุดโรงเรียนในท้องถิ่น ได้งานไม่ยาก อยากรับหลักสูตรเป็นครูบรรณารักษ์โดยร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ จะได้เด็กมีคุณภาพสูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง ใช้แบบนี้ไปก่อน ถ้ามีใบประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ เด็กมหาวิทยาลัยราชภัฏจะลำบาก

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ความฝันที่อยากให้ใบประกอบวิชาชีพอาจยังยาวไกล ถ้าเป็นจริง ถ้าผู้อำนวยการโรงเรียนนำไปใช้จริงกับโรงเรียนทุกแห่ง จะได้คนจบตรงสาขาไปทำงาน ห้องสมุดก็จะเจริญขึ้น คนที่ไม่มีวุฒิให้มาสอบมาตรฐานห้องสมุดแต่ละแห่งต้องมีบรรณารักษ์ที่จบตามวุฒิจริงๆ และต้องผ่านมาตรฐานหลักสูตร

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนู บุญญานวัตร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้มาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็น เพราะ

1. มาตรฐานวิชาชีพเป็นตัวกำหนดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน จำเป็นต้องมีในทุกอาชีพ โดยเฉพาะในงานทางด้านบริการ ที่ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังต่อ ความรู้ ความสามารถของบุคลากรในอาชีพนั้น วิชาชีพบรรณารักษ์จัดอยู่ในกลุ่มงานบริการ ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะ เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้มีความสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกจากมีความรู้ความสามารถในระดับที่ให้บริการที่ดีแล้ว ยังจำเป็นต้องมีจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วย
2. มาตรฐานวิชาชีพเป็นแนวทางให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบอาชีพ
3. มาตรฐานวิชาชีพเป็นหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานอื่นนำไปใช้อ้างอิงได้เช่น กพ. ครุสภา เป็นต้น การ

กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน โดยบุคลากรที่มีอาชีพทางด้านบรรณารักษ์โดยตรง จะช่วยให้ได้เกณฑ์มาตรฐานครอบคลุมขอบเขตการปฏิบัติงานมากขึ้น

4. มาตรฐานวิชาชีพ เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพที่สถาบันการศึกษานำไปใช้เป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการ

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม

ด้านการดำเนินการ

1. มีองค์กรที่รับผิดชอบด้านมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ โดยเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย
2. มีการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพและออกใบอนุญาตในด้านต่อไปนี้

2.1 มาตรฐานความรู้ ควรมีความรู้เกี่ยวกับ 1) การจัดการความรู้ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) นิเทศศาสตร์ 4) ภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 5) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กม.ทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ ฯลฯ)

2.2 มาตรฐานความสามารถ ควรมีความสามารถเกี่ยวกับ 1) การจัดการความรู้ (ค้นหา รวบรวม ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประยุกต์ใช้ความรู้) 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 4) การประชาสัมพันธ์

3. มาตรฐานด้านจรรยาบรรณจำแนกเป็น จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ต่อผู้ใช้บริการ และต่อสังคม

บทบาทที่ควรจะเป็นของมาตรฐานวิชาชีพ

ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ต้องสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพจึงจะประกอบอาชีพได้

7. รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขภิญโญ อาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ชื่อหลักสูตรของเราหลากหลาย มีทั้ง การจัดการสารสนเทศ วรรณกรรม บรรณารักษ์ สารสนเทศ วิชาหลักเหมือนกัน ต่างที่จุดเน้น เรามีกรอบหลายเรื่องทำให้ดูมองว่าล้าหลัง เป็นจุดอ่อน ยึดหลักการทฤษฎีมากเกินไป บางอย่างในระดับมหาวิทยาลัยไม่เป็นไร แต่ในระดับ มรภ. ไม่ใช่ ถ้ามีมาตรฐานวิชาชีพสถาบันทุกแห่งจะต้องเข้าสู่ข้อกำหนด มาตรฐานจะทำให้เห็นว่าคนที่ประกอบอาชีพนี้ไม่ใช่ใครก็ได้ และจะภูมิใจให้คนมาเรียนในวิชาเอกนี้มากขึ้น

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

อาชีพของเราไม่วิกฤติมากขนาดแพทย์ วิศวกร แต่ต้องทำให้คนเห็นว่าถ้าไม่มีบรรณารักษ์แล้วทำอะไรไม่ได้ เช่น ต้องให้ครูพาเด็กมาหาบรรณารักษ์อย่างน้อย 1 ชม./สัปดาห์ ควรมีพระราชบัญญัติบังคับ การสอบใบ

ประกอบโดยใช้ข้อสอบกลาง ช่วงแรกอาจไม่บังคับให้เป็นการสมัครใจจนถึงปีที่กำหนด หรือตำแหน่งนี้ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ เป็นต้น บรรณารักษ์ที่ไม่เก่งอาจให้เลขหมู่ผิด หัวเรื่องผิด หรือนำผู้ไปผิดทาง

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ต้องมีองค์กรวิชาชีพเป็นหลักในการในการดำเนินงานตามมาตรฐานนี้โดยมีนักการเมืองผลักดันอยู่เบื้องหลัง บรรณารักษ์ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งชำนาญการ เชี่ยวชาญ ต้องมีใบประกอบวิชาชีพนี้เป็นคุณสมบัติขั้นต้นต่อไปงานเทคโนโลยีสารสนเทศกับบรรณารักษ์จะต้องสลายตัวเข้าเป็นงานเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน แต่ตอนนี้บุคลากรด้านไอทียังมีน้อย เราจะต้องพึ่งพาเขาอยู่ ระเบียบ กพ. ที่กำหนดว่าบรรณารักษ์จบวิชาเอกอะไรก็ได้จะต้องแก้ไข

8. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษติดา ท้วมสุข

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็นต้องมี เพื่อให้บัณฑิตของเรามีคุณภาพมาตรฐาน เราจะได้มีที่ยืน

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

ไม่ซับซ้อนมัดตัวเกินไป แต่มีแก่น ตกลงกันว่าอะไรพึงมี ผู้ทรงคุณวุฒิก็มองหลักสูตรไม่เหมือนกัน เราจะให้ถึงฟิลิปปินส์ไหม หลักสูตรดั้งเดิมมาก จะให้มีการสอบใบประกอบวิชาชีพทุกกี่ปี อาจไม่จำเป็นเท่าอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงตายของมนุษย์ เราผลิตใครให้กับใคร แค่นี้เด็กคนเดียวไปสอบเข้าไม่ได้ไม่ต้องถึงกับเปลี่ยนหลักสูตร เพราะอีก 99 คนไม่มีปัญหา หลักสูตรแบบนี้สร้างคนแบบนี้ เราจะเอาแบบไหน มาตรฐานคุณวุฒิ สิ่งที่พึงมี หลักสูตรต้องการสร้างจุดเด่นอะไร สะท้อนสมรรถนะหลัก ปรัชญา วัตถุประสงค์ สิ่งที่พึงมี ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การจัดการ วิจัย ฝึกงาน การแก้ปัญหา ความร่วมมือในการจัดการศึกษา โรงเรียนนานาชาติ เอาโรงเรียนในอังกฤษ ยุโรป อเมริการวมกัน เวทีวิชาการย่านเอเชียแปซิฟิก เราควรไปปรากฏตัวหาเพื่อน ร่วมมือกันทำวิจัย แลกเปลี่ยนนักศึกษาฝึกงาน ส่วนเวทีในประเทศไทย ควรมีบทบาทร่างกรอบ ใกล้เคียงแสดงผลงาน จัดหลักสูตร เพิ่มศักยภาพผู้สอน วิจัยร่วมกัน

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

มาตรฐานวิชาชีพของฟิลิปปินส์ เป็นเพียงสอบใบอนุญาตและใช้ข้อสอบกลาง ให้เป็นกรอบเพื่อไม่ให้ใครก็ได้เข้ามาทำ ของเราก็ทำแบบนี้ได้ ให้ปรากฏในหลักสูตร อาจประกาศโดยสมาคมห้องสมุดเช่นเดียวกับมาตรฐานห้องสมุด เป็นแนวทางในการประเมิน คนบริหารห้องสมุดก็เอาไปใช้อ้างอิงได้

9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหลักสูตร ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ทุกวิชาชีพจำเป็นต้องมี เพราะเป็นวิชาชีพ แต่การสอบใบอนุญาตแบบฟิลิปปินส์ต้องมองอีกด้าน เราไม่เหมือนแพทย์ที่ต้องมีข้อสอบกลาง แต่หลายเสียงอยากมี มันยากตรงกระบวนการเพราะหลักสูตรไม่เหมือนกัน ถ้าจะต้องประสานสถาบันผู้ผลิตว่าให้ใช้วิชาหลักเดียวกัน ขณะนี้แต่ละแห่งรับผิดชอบตัวเอง สกอ. ไม่ดูรายละเอียด สถาบันเอง อย่างจุฬาฯ ไม่ยอมต่ำกว่าเกณฑ์ ต้องได้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ สกอ. กำหนด ไม่เช่นนั้นจะถูกปิด ใบประกอบวิชาชีพถ้าจะต้องมี Core กลางๆ ที่พร้อมจะประกอบอาชีพนี้ได้ จุดเน้นต่างกัน ความไม่เท่ากันจึงมี ใครจะมาเป็นกรรมการใบประกอบ ยาก อาจไม่เป็นที่ยอมรับอย่างที่ฟิลิปปินส์ เป็นกรรมการที่ยอมรับระดับชาติใน Committee มีสอบใบประกาศแต่ยังไม่เปิดปริญญาเอก ถ้าจะทำใบประกอบวิชาชีพ ต้องดูว่าทำอะไร อะไร ข้อสอบ กรรมการ เป็นอย่างไร ควรทำเป็นมาตรฐานวิชาชีพมากกว่ามาตรฐานอาชีพ เพราะจบการศึกษาชั้นสูงระดับมหาวิทยาลัย ที่อเมริกาต้องจบ ป.โท ที่นั่นจบป.ตรีนับเป็นกึ่งวิชาชีพ (Paraprofessional) หมอจะเข้ามาเป็นผู้อำนวยการห้องสมุดแพทย์ยังต้องไปเรียนบรรณารักษ์วิชาชีพ คำที่ใช้เรียกชื่อสาขาก็จำเป็นต้องเป็นคำมาตรฐานเพื่อให้บัณฑิตไปสมัครงานได้

ALA แรงมาก ยุคหนึ่งจะเอาบรรณารักษ์ออก ในที่สุดตลาดแรงงานต้องการ บรรณารักษ์จึงต้องกลับมา ถ้าไม่มีบรรณารักษ์อาจต้องไปหาดตลาดแรงงานใหม่ที่ไม่ใช่ห้องสมุด เรายังผลิตคนให้ห้องสมุดอยู่ไหม ผลิตใคร ผู้บริหาร นักวิชาการ ที่อเมริกา ใช้ Information ใดๆ ไม่เป็น Science Study แบบไทยที่เป็นสหสาขาวิชาแบบผสมผสาน

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

มาตรฐาน ที่ไหนๆ ก็จะใช้คำว่า Guideline มัน Soft ลง มาตรฐานมันแข็ง เหมือนนับจำนวน Guideline จะมีเรื่องคุณภาพและการยึดหยุ่นเข้ามา พอมาเป็นคำไทยใช้คำว่าแนวทางก็ยิ่งสื่อความหมายได้ไม่เท่า น่าจะทำแบบนี้ มีตัวชี้วัด มี Core แล้วจะวัดได้อย่างไร เน้น Indicator ต้องระบุว่าต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ทางใดทำอะไรได้ ตามตัวชี้วัด วันนี้เน้นคุณภาพของคน Competency มาตรฐานไม่เห็นสมรรถนะ หลักสูตรต้องเน้น Competencybased

ตัวมาตรฐานต้องเป็นที่ยอมรับ หน่วยงานที่จะรับคนจะต้องยอมรับ ผู้ผลิตก็ต้องดูมาตรฐาน เป็นตัวนำหลักสูตร ออกแบบ พัฒนา รวมทั้งการศึกษาในระบบ+สมาคมวิชาชีพควรทำอย่างไรให้เป็นไปตามกำหนด ถ้ามีองค์กรที่รับคนจะรู้และวางแผน Career Path กำหนดสมรรถนะขั้นต่ำ เขาจะได้ไปพัฒนาตนหรือคนได้ มาตรฐานจะช่วยให้มองเส้นทางความก้าวหน้าของบุคลากร ตัวเองจะมองเห็นว่าจะอยู่ตรงไหน เห็นความก้าวหน้า ต้องกำหนดคำจำกัดความว่าวิชาชีพสารสนเทศครอบคลุมใครบ้าง มีใครบ้างอยู่ในองค์กรสารสนเทศ ต้องกว้างไว้

รองรับคนอื่นด้วย มาตรฐานวิชาชีพจะต้องครอบคลุม ในต่างประเทศ รวมหอศิลป์ จดหมายเหตุ ภัณฑารักษ์ ย้ำว่าต้องมี จะเรียกอะไรก็ได้ เพื่ออะไร ให้เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ/วิชาชีพ วงวิชาการจะต้องผลิตคนออกมาเพื่อให้เข้าสู่วิชาชีพให้ได้ ไม่ใช่ให้ใครก็ได้มาทำ ต้องให้คนที่มีความรู้ ทักษะที่จะทำได้ ถ้ามีมาตรฐานขึ้นมา อย่างน้อยก็มีหลักฐานเอาไปยืนยัน

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ฟิลิปปินส์มีใบประกอบวิชาชีพ มีข้อสอบกลางซึ่งออกยากมาก เพราะแต่ละสถาบันมีจุดเน้นองค์ประกอบ โครงสร้างต่างกัน จะให้เขาผ่านอะไร การจะมีมาตรฐานจึงเป็นเรื่องยาก เวลาจะทำหลักสูตรต้องดูผู้จ้างงาน เขาต้องการคนที่ทำอะไรได้ ถ้าผู้จ้างหลักคือองค์กรสารสนเทศควรทำรอบให้ออกนอกจากนี้บ้าง คุณความต้องการของผู้จ้าง จบแล้วทำอะไรได้ เราได้สร้างอะไรให้แก่วิชาชีพ เราผลิตนักวิชาชีพ จึงต้องเน้นทักษะความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะ ทักษะการจัดการเอกสาร การรู้สารสนเทศ ภาวะผู้นำ ซึ่งมี 2 อย่าง คือสร้างขึ้นและเป็นพรสวรรค์

อาจารย์ผู้สอน เน้นคุณสมบัติ สมรรถนะ และการพัฒนาคุณาจารย์ นักศึกษา กำหนดนโยบายการรับเข้า แผนการเรียน การสำเร็จการศึกษา ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร เช่นมีบทความตีพิมพ์ สอบผ่านการวัดระดับภาษา มีทรัพยากรอะไรบ้าง เช่น ห้องเรียน ห้องแล็บ สัมฤทธิผลดูได้จากอะไร=ผลผลิต /ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด การประเมินมีตัวชี้วัด ตัวอย่าง ต่างประเทศที่รับรองมาตรฐานหลักสูตร

10. ดร.นิรันดร์ กุลทานันท์ อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

และ **11. ดร.กิงแก้ว ปะติตังโฆ** อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ประชุมกลุ่มย่อย)

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็น โดยต้องกำหนดขอบเขตความสามารถว่าจะต้องผ่านวิชาอะไรมาบ้างในหลักสูตร ให้หลักสูตรมีมาตรฐานไปในทิศทางเดียวกัน ให้สถาบันต่างๆ นำไปปรับใช้ นอกจากนั้นยังควรกำหนดมาตรฐานแหล่งฝึกงาน มาตรฐานทรัพยากรการเรียนรู้ที่เพียงพอ มาตรฐานภาษาที่ใช้ในวิชาชีพ เช่น ภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ในวิชาชีพ ถ้าจะศึกษาต่อก็ไปได้ไกล มาตรฐานวิชาชีพระดับสูงสุดคือมีใบประกอบวิชาชีพ มีสภาวิชาชีพควบคุมระดับรองลงมามีสภาวิชาชีพกำกับดูแลอนุมัติหลักสูตร เช่น พยาบาล ระดับถัดลงมาอีกต้องมีสภา/สมาคมวิชาชีพ ที่คนจะเข้าไปเรียกร้องได้ เช่น ครูสภา วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย แต่วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์มีสมาคมแต่ยังไม่เห็นบทบาทหน้าที่ตรงนั้น ถ้ามีก็จะช่วยยกฐานะวิชาชีพให้ได้รับการยอมรับทัดเทียมกับวิชาชีพอื่นๆ การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการก็ง่ายขึ้น รวมไปถึงคำตอบแทน ทำให้เจริญรุ่งเรือง

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

ขั้นต้น จะต้องมีสภาบรรณารักษ์แห่งประเทศไทยขึ้นมาก่อน ให้ไปศึกษาวิธีตั้งสภา เช่นวิศวกรรมสถาน เป็นแนวทาง ให้สภากำหนดเรื่องต่างๆ และต่อรองพิทักษ์ผลประโยชน์ เน้นสวัสดิการ รับรองหลักสูตรควบคุมมาตรฐาน มีกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของสภา มีการประเมินคุณภาพภายในและประเมินหลักสูตร จัดทะเบียนในรูปแบบมูลนิธิกับกระทรวงมหาดไทย เมื่อจัดตั้งถูกต้องเรียบร้อยแล้วทำกิจกรรมได้ ในแต่ละจังหวัดก็รวมกันเป็นชมรม สภาควรมีตัวแทนจากทุกภาคส่วน ทุกประเภทห้องสมุดและทุกจังหวัด มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนายกสภา

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

หลักสูตรระดับปริญญาของทุกสถาบันนอกจากจะให้สภามหาวิทยาลัยรับรองหลักสูตรแล้ว สภาวิชาชีพก็ต้องรับรองด้วย รวมทั้งรับรองสถานที่ฝึกงาน จึงต้องมีกฎหมายรองรับ สภาต้องศักดิ์สิทธิ์ เช่น ครูสภา มีบทบาทสูงมาก ทำใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รับรองหลักสูตร เกี่ยวโยงไปถึงการสอบคัดเลือกบรรจุครู รวมกลุ่มกันร้องเรียนพิทักษ์สิทธิครู

บรรณารักษ์อาจยังไม่ถึงขั้นมีใบประกอบวิชาชีพก็ได้ แลรับรองหลักสูตร ต้องให้รัฐบาลยอมรับและสั่งการ ต้องไปผลักดันระดับพรรคการเมืองให้สนับสนุนและพัฒนาการศึกษาด้านบรรณารักษ์ให้ดี ให้ทุนการศึกษาฝึกอบรมต่อเนื่อง ไปจนถึงการเพิ่มวิทยฐานะ ปัจจุบันมีอัตราชำนาญการแต่ไม่มีค่าตอบแทน มหาวิทยาลัยราชภัฏยังด้อยเรื่องจำนวนบรรณารักษ์ กรอบอัตราและค่าตอบแทน บรรณารักษ์ในสังกัดอื่นๆ ต้องรวมตัวกันเป็นชมรมเรียกร้องต่อสภาวิชาชีพ บรรณารักษ์ต้องเป็นสมาชิกทั้งสภาและสมาคม การมีหลายองค์กรจะได้เข้มแข็งขึ้น ครูสภา สภานายความ มีข้อกำหนดทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลด้วย

12. นางทัศนีย์ เทพไชย ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรีเฉลิมพระเกียรติ

ความจำเป็นที่จะต้องมีความมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมี เพราะเป็นเกณฑ์ให้เห็นคุณค่าความน่าเชื่อถือในวิชาชีพ ไม่เช่นนั้นใครก็เป็นบรรณารักษ์ได้ อย่างนักโบราณคดียังมีมาตรฐานงาน ต่อไปอาจต้องพิจารณาว่าบรรณารักษ์ต้องเรียนบรรณารักษ์หรือไม่ เช่น นักสารสนเทศอาจไม่ต้องเรียนวิชาการจัดหมวดหมู่และทำรายการ แต่ทำงานได้ จัดการห้องสมุดได้ โรงเรียนประถมศึกษาแม้มีกิจกรรมประกวดห้องสมุด ต้องพึ่งพาบรรณารักษ์ จึงควรมีความน่าเชื่อถือ

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

ควรเริ่มที่มาตรฐานหลักสูตร จบแล้วต้องทำงานได้ อาจยังไม่ถึงกับต้องมีข้อสอบกลาง กระบวนการเรียนการสอนต้องทำให้บัณฑิตมีมาตรฐาน ผู้เรียนทุกวันนี้ไม่ค่อยรู้สารสนเทศ ไม่มุ่งมั่น อาจทำให้ได้บรรณารักษ์ที่อ่อนแอ ทำให้คนมองว่าอาชีพบรรณารักษ์ใครก็ทำได้

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมีบทบาทในการประเมินมาตรฐานห้องสมุด ประเมินบรรณารักษ์ พัฒนาเกณฑ์ เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่ห้องสมุดด้านส่งเสริมการอ่าน นำวิชาชีพไปสู่นานาชาติที่มีมาตรฐานแล้ว

12. นางภควรรณ คุณากรวงศ์ บรรณารักษ์ชำนาญการ หอสมุดแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรีเฉลิมพระเกียรติ ความจำเป็นที่จะต้องมีการมีมาตรฐานวิชาชีพ

เคยได้ยินเรื่องมาตรฐานวิชาชีพ แต่ยังไม่ชัดเจน ต่างประเทศเช่นฟิลิปปินส์มีมาตรฐานวิชาชีพแล้ว มาตรฐานวิชาชีพควรประกอบด้วยทักษะความรู้ตามที่เรียนมา วิสัยทัศน์ที่จะปรับปรุงตนเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ในยุคที่ต้องก้าวสู่อาเซียนเราต้องมีมาตรฐานวิชาชีพให้ห้องสมุดต่างๆ อ้างอิงเป็นหลัก ถ้ามีมาตรฐานกลาง ห้องสมุดไม่ถูกควบคุมด้วยองค์กรต้นสังกัด จะพัฒนามาก

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

1) ความรู้ทางวิชาการ จบแล้วให้สอบใบประกอบวิชาชีพ 2) ผลการศึกษา คือเกรด ถ้าเกรดไม่ถึงเกณฑ์ก็อาจต้องพิจารณาความโดดเด่นด้านอื่น 3) คุณลักษณะเฉพาะต้องเป็นอย่างอื่นด้วย ทำงานในองค์กรได้ ทำงานกับเครือข่ายได้

บทบาทหน้าที่ของมาตรฐานวิชาชีพ

บรรณารักษ์ที่สังกัดอยู่ในองค์กรต่างๆ ทุกคนต้องเป็นสมาชิกสมาคม จะได้บริหารจัดการให้ได้ มาตรฐานควรคุ้มครองคนในอาชีพที่ไม่จบวุฒินี้ด้วย ต้องเก็บเขาไว้ในวิชาชีพ ควบคุมให้มีจรรยาบรรณควบคุมไป กับมาตรฐาน

13. นางพัชร์อริญ ศรีสุวรรณ บรรณารักษ์อัตราจ้าง ห้องสมุดประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรี

จบการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ พบประกาศรับสมัครที่ป้ายประกาศหน้าอำเภอ รับสมัครบรรณารักษ์ วุฒิปริญญาตรีไม่จำกัดสาขา ก่อนนั้นเคยประกาศโดยระบวุฒิบรรณารักษ์ศาสตร์แต่ไม่มีผู้มาสมัคร จึงประกาศใหม่โดยไม่จำกัดวุฒิ สมัครเพียงคนเดียว ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีสัมภาษณ์ เป็นอัตราจ้างลักษณะจ้างเหมาบริการ ต่อสัญญาปีต่อปี เงินเดือนเท่าเดิมไม่ปรับขึ้น คือ 15,000บาท ทำงานมา 7 ปีแล้ว ทำงานพื้นฐานได้โดยถ่ายทอดเรียนรู้จากหัวหน้างาน บางงานที่ต้องใช้ความรู้ระดับลึกก็ไม่เข้าใจบ้าง แต่ทั่วไปก็มีแต่งงานพื้นฐาน เช่น จัด

หมวดหมู่ระบบคิวอี จัดหนังสือขึ้นชั้น ให้บริการยืมคืน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านง่ายๆ ออกมามีวุฒิทางบรรณารักษ์บ้างเพื่อความก้าวหน้ามั่นคง หน่วยงานต้นสังกัดเคยมีหนังสือเวียนมาสำรวจผู้ที่ยังไม่มีวุฒิ แสดงว่าอาจมีนโยบายให้เพิ่มพูนวุฒิเพื่อปรับเข้าสู่วิชาชีพ

14. นางสาวนัยิกา สุพงษ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอเมืองศรีสะเกษ

และคุณอุทัย ตางาม เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ห้องสมุดประชาชนอำเภอเมืองศรีสะเกษ (การประชุมกลุ่มย่อย)

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

เคยได้ยินเรื่องมาตรฐานวิชาชีพนานแล้ว แต่มาไม่ถึงบรรณารักษ์ เพราะ กศน.มุ่งพัฒนาครู มองข้ามบรรณารักษ์ แทนที่จะบรรจุเป็นบรรณารักษ์ประจำก็ใช้เป็นการจ้างเหมา มีทั้งวุฒิตรงและไม่ตรง การนำคนเข้าสู่ตำแหน่งก็มีวิธีต่างๆ กันไป

ถ้ามีมาตรฐานแล้วจะได้อะไร เวลาไปอบรมที่สมาคมห้องสมุดฯ จัด ควรให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพด้วย สายครูก้าวหน้ามาก แต่บรรณารักษ์ไม่มีโอกาส เช่นเรื่องแท่งเงินเดือน ชำนาญการ เชี่ยวชาญ ถ้าจะมีมาตรฐานก็ควรทำเพื่อความก้าวหน้าของคนในวิชาชีพ

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

ถ้าต้องเป็นกฎหมาย อยากให้มีใบประกอบวิชาชีพ มีการกำหนดความก้าวหน้าของตำแหน่ง เลื่อนไปสู่ตำแหน่งอื่นได้ด้วย ปัจจุบันใช้เกณฑ์ของ กพ. ไม่ใช่ กค. แต่ถ้ามีใบประกอบวิชาชีพแล้วต้องสอน คนก็อาจหนีหมด ไม่เหมือนครู เพราะครูมีความก้าวหน้า กศน. ขาดความเป็นธรรมในการดูแลบุคลากรในห้องสมุดประชาชน มาตั้งแต่ พ.ศ. 2489 ดังนั้น ใบประกอบวิชาชีพต้องศักดิ์สิทธิ์ ได้มาแล้วต้องทำอะไรได้ จึงต้องทำความก้าวหน้าในตำแหน่งไปพร้อมๆ กัน เราไม่เคยมีคนวิชาชีพนี้ไปเป็นผู้บริหารที่จะผลักดันเรื่องนี้

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

มีใบประกอบวิชาชีพแล้วสามารถทำงานอะไรได้บ้าง เช่น ไปสอน ไปเป็นวิทยากร สอนเป็นผู้บริหารได้ไหม ฐานเงินเดือนปรับขึ้นหรือไม่ ควรทำกฎหมายลูกแยกจาก พรบ.ครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2542 เป็นเฉพาะส่วนการศึกษาตามอัยยาศัย ที่ผ่านมาดูแลเฉพาะสายครู ส่วนบรรณารักษ์ เจ้าพนักงานห้องสมุดใช้กฎ กพ. เหตุใดจึงไม่ใช้กฎ กค. หรือเสนอให้ กพ. ปรับให้เหมือน กค. คนทำงานจะได้ก้าวหน้าเหมือนครู ทุกวันนี้ห้องสมุดประชาชนทำงานหนักมาก ต้องงานเชิงรุกเข้าหาผู้ใช้ แต่ไม่มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

15. นางสิริพร ชูสิงห์ รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ถ้าเป็นสมัยก่อนจำเป็นที่จะต้องอาศัยกฎเกณฑ์หลายอย่างเช่น บรรณารักษ์ที่จะขึ้นเป็นผู้บริหารต้องมีตำแหน่งชำนาญการ สมัยนี้ผู้อำนวยการหอสมุดมาจากสาขาอื่นหลายสมัยความคิดจึงเปลี่ยนไป เรื่องใหญ่ๆ ที่ต้องมีกรรมการจะช้าเพราะไปคิดที่กรรมการ แต่ที่จำเป็นคือสมรรถนะวิชาชีพ ที่สถาบันหรือมหาวิทยาลัยต้องกำหนด อาจต้องหารือกันหลายๆ ครั้ง ควรคุยกันว่าจะกำหนดให้มีอะไรบ้าง เพราะสมรรถนะที่จำเป็นเปลี่ยนไปได้เรื่อยๆ แต่ถ้ากำหนดเป็นมาตรฐานวิชาชีพอาจต้องสอบ มีคำถามว่า บรรณารักษ์รุ่นเก่าลาออกแล้วมาสอบใหม่ได้ไหม ถ้าสอบไม่ได้แล้วจะทำอย่างไรต่อ ถ้าไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานทำงานได้หรือไม่ หรือมาตรฐานเป็นข้อมูลพื้นฐาน วิศวกรทำงาน สมรรถนะจะส่งเสริม HRD สอบด้วยวิธีประเมิน วัดสมรรถนะจากผลสัมฤทธิ์ของงานว่าทำได้หรือไม่ แต่หลักความรู้อาจไม่เข้มแข็งเพราะไม่ได้วัด รูปแบบที่ควรจะเป็นของสมรรถนะคือ หลักทฤษฎี บวก ทักษะและประสบการณ์ เช่น เขียนจดหมายภาษาอังกฤษ ต้องรู้หลักและปฏิบัติเป็น

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม

ควรมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ มาตรฐานห้องสมุด มาตรฐานหลักสูตร และมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ มาตรฐานต้องเข้มข้น เป็นกรอบที่ค่อนข้างแน่นหนา ทำยาก ต้องมีคนมาวัด ภูมิภาคต่างๆ อาจออกแบบวัดต่างกัน ตามบริบท มาตรฐานเป็นกรอบที่ใหญ่กว่า แต่สมรรถนะจะเป็นส่วนเสริมมาตรฐาน ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นเน้นผลสัมฤทธิ์ ถ้าบรรณารักษ์ทำงานได้ไม่ดี แต่คนอื่นทำได้ดีกว่าในความยั่งยืนความเชื่อมั่นและความแข็งแกร่งในวิชาชีพ ถ้ามีมาตรฐานคงจะดีกว่า

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

จะต้องพัฒนาคนไปสู่มาตรฐาน วิชาชีพแพทย์ วิศวกร ที่มีมาตรฐานวิชาชีพเพราะต้องวัดเรื่องที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัย แต่มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ถ้าเรามีได้ก็นับว่าเป็นเลิศ คือคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ แต่ลักษณะงานต่างกันไม่ใช่รับผิดชอบต่อสังคมเหมือนแพทย์ วิศวกร ถ้ามีมาตรฐาน ตั้งแต่หลักสูตรผู้ผลิตก็จะมีทิศทางชัดเจน มุ่งเน้นการประกันคุณภาพ มาตรฐานจะทำให้วิชาชีพเราเข้มแข็งขึ้น ดอกย้าว่าไม่ใช่ใครก็ทำได้ ถ้าไม่มีมาตรฐานวิชาชีพ คนที่มีทักษะก็เข้ามาได้ เช่น คนที่มีความรู้ทางไอที

การคัดคนเข้าสู่วิชาชีพ ให้เหมือนการสอบเข้ารับราชการ มีภาค ก, ข มีหมวดองค์ความรู้ กฎหมาย ทัศนคติการมองเรื่องต่างๆ การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ การวัดบรรทัดฐาน ส่วนมหาวิทยาลัยของเราอาจต้องมีการทำงานต่างๆ บวกความรู้ หลักวิชา หากมีมาตรฐานวิชาชีพ คนที่สอบผ่านมาตรฐานแล้วหน่วยงานไหนต้องการก็รับไป วิชาชีพจะนำเราไปสู่ยุคดิจิทัล การจัดการข้อมูลท้องถิ่นมากขึ้น ทำงานจากที่บ้านได้

มาตรฐานวิชาชีพ นิยามคืออะไร วัตถุประสงค์ของห้องสมุดแต่ละแห่งต่างกัน หลายแห่งสอบคัดเลือกมีวิชาภาษาอังกฤษด้วย ส่วนมาตรฐานห้องสมุดของเราเก่ามากจนห้องสมุดไปไกลกว่านั้นแล้ว

16. นางเพ็ญสุวรรณต์ นาคะปรีชา อธิบดีบรรณารักษ์ ผู้อำนวยการหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้จัดการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้มาตรฐานวิชาชีพ

ควรมี เพราะปัจจุบันวิชาชีพตกต่ำลงมาก อาชีพบรรณารักษ์ควรมีค่านิยม เพราะมีคนสาขาอื่นมาทำงานร่วมกับบรรณารักษ์มากขึ้น เราจะยกระดับวิชาชีพอย่างไร อยากให้เหมือนวิชาชีพอื่นๆ เช่น พยาบาลการยกทรง มาตรฐานวิชาชีพ ควรศึกษากรอบการทำงานของสภาการพยาบาลและสภาวิชาชีพอื่นๆ

17. นางสาววรลักษณ์ พัฒนเกียรติพงศ์ ผู้อำนวยการหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ความจำเป็นที่ต้องมีความรู้มาตรฐานวิชาชีพ

มาตรฐานวิชาชีพเป็นเรื่องจำเป็นต้องมี เพราะจะช่วยยกระดับบรรณารักษ์จากกลุ่มวิชาชีพทั่วไปสู่วิชาชีพเฉพาะ มีผลต่อค่าตอบแทน มาตรฐานจะเชื่อมโยงกับเรื่องอื่นๆ เป็นแนวทางทั้งการรับและพัฒนานุคลากร วิชาชีพของเราอยู่กับมาตรฐานต่างๆ มาตลอด จึงได้รับการหล่อหลอมให้มีทักษะพิเศษ ทำงานได้หลากหลาย จัดนิทรรศการได้ เป็นบรรณารักษ์ได้ เขียนหนังสืออ่านได้รู้เรื่อง ตามแบบแผน เป็นนักสืบค้น ตรวจสอบได้ รู้แหล่งตรวจสอบข้อมูล คุณความเชื่อมโยงของ Context มีทักษะทางภาษา การสื่อสาร จิตวิทยา และเทคโนโลยีสารสนเทศ

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม

มาตรฐานต้องมีความเป็นสากล พัฒนานุคลากรให้มีค่านิยมหลัก ได้แก่ 1) การปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ตลอดเวลาและแบ่งปันแก่ผู้อื่น 2) รักในวิชาชีพ ต้องจริงใจและภูมิใจในความเป็นผู้ให้ มีจิตบริการที่จะทำสิ่งดีที่สุดในเมื่ออาชีพ ต้องเข้าใจเรื่องมาตรฐาน แพลตฟอร์ม ช่องทางในการทำงาน จากยุคของสิ่งพิมพ์สู่ดิจิทัล การสงวนรักษาด้วยการสร้างเนื้อหาดิจิทัลและเผยแพร่ ต้องพัฒนานุคลากรให้มีค่านิยมหลัก และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เมื่ออายุงานถึงต้องทำผลงานเข้าสู่ตำแหน่งชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชื่อมโยงกับการส่งเสริมงานวิจัย พัฒนางานตามแผน พัฒนานวัตกรรม มีผู้ช่วยพิจารณาคัดเลือกผลงานไปเผยแพร่นำเสนอในเวทีวิชาการต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาทักษะภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สนับสนุนให้อ่านและแปล จูงใจให้ไปต่างประเทศเพื่อให้ได้ประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโลกกว้าง ส่งไปฝึกภาษา สอบผ่านให้รางวัล เป็นต้น

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

บทบาทของมาตรฐานคือสมาคมวิชาชีพ สมาคมฯ ต้องเชื่อมโยงกับ กพ. สกอ. กระทรวงศึกษาธิการ บทบาทต้องถูกนำมาใช้ ฝ่ายงานต้องมีส่วนร่วม ภาควิชาบรรณารักษ์ต้องเข้าไปเชื่อมโยง TQF ในการผลิตบัณฑิต ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษ์ฯ ควรเข้าไปช่วยด้วยมาตรฐานควรปรับปรุงอยู่เสมอโดยมีสมาคมฯ และเครือข่าย เป็นแรงผลักดัน การประชุมจัดทำมาตรฐานควรมีผู้ใช้บัณฑิตร่วมด้วย ควรใช้การประชุมทางไกลอาจทำให้มีผู้อาสาสมัครมากขึ้นกิจกรรมที่ควรเกิดขึ้นคือให้มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมระดมความคิดเพื่อวิพากษ์ร่าง มาตรฐานนำมาตรฐานไปใช้จริง ปรับปรุงตามความเปลี่ยนแปลง กพ. รับรองมาตรฐานโดยจัดให้บรรณารักษ์ไป อยู่ในกลุ่มวิชาชีพ งานวิจัยนี้ เมื่อสำเร็จแล้วควรให้สมาคมห้องสมุดฯ ดำเนินการต่อ

18. นางสาวปทุมทิพย์ ลิ้มพงสานุรักษ์ บรรณารักษ์หอสมุดป๋วย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็นต้องมี จะได้มีกรอบในการพัฒนาคนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง อาจไม่ใช่อาชีพที่มีความเสี่ยง อาชีพครูมีมาตรฐานวิชาชีพ แต่อาจารย์มหาวิทยาลัยไม่มี มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์น่าจะมีนานแล้วแต่ทำไม ไม่มี ที่นี้เคยเปิดรับบรรณารักษ์ไม่จำกัดวุฒิ ก็ได้คนสาขาต่างๆ เข้ามา แต่เราต้องการความเชี่ยวชาญ จึงต้องกลับมา รับบรรณารักษ์ ไม่ใช่ใครก็ได้ คิดว่าฝึกฝนได้แต่ไม่ใช่ ตอนนี้ก็ยังอยู่ ทำงานที่ห้องสมุดสาขาซึ่งมีแผนงานบริการ การรู้สารสนเทศและงานอื่นๆ ก็ทำได้ดี แต่งานอื่นๆ เช่นงานเทคนิคมองไม่ออก อีกคนจบรัฐศาสตร์ มีไอเดียดี เมื่อมีมาตรฐานวิชาชีพก็ต้องคิดถึงคนกลุ่มนี้ด้วย

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

สมาคมห้องสมุดฯ ควรมีบทบาท มาตรฐานควรแบ่งตามประเภทของห้องสมุด บางอย่างเหมือน บางอย่างก็แตกต่าง ควรมีทักษะอะไรบ้าง Competency สำหรับงานต่างๆ ก็แตกต่างกันไปตามความรับผิดชอบ ควรเน้นการจัดการห้องสมุด สำหรับผู้บริหารอาจต้องเทรนหรือสอบ บรรณารักษ์ที่มีทักษะภาษาจีนจะถูก ห้องสมุดเฉพาะจ้างต่อให้ไปจัดหมวดหมู่หนังสือภาษาจีน ถ้าเป็นกฎหมายอาจกระทบผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่น ควร เปิดกว้าง แต่ถ้ามีก็จะเป็นการกระตุ้น

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ทุกคนต้องทำตาม พัฒนาตาม มาตรฐานต้องสนับสนุนวิชาชีพ สมาคมควรสนับสนุนให้มีการ ฝึกอบรม หน่วยงานต้องพัฒนาคนตามนี้ให้คนมีทักษะ แต่ให้เปิดกว้างสำหรับคนอื่นด้วย ยุคนี้คนมีหลายทักษะ

หลักสูตรต้องมีวิชาการจัดการพื้นที่ ผู้ใช้ต้องการพื้นที่ที่เงียบและทำงานร่วมกัน การใช้หนังสือน้อยมาก หนังสือเก่าจะถูกคัดออกไปเร็วมาก บรรณารักษ์ทุกวันนี้ต้องมีทักษะการคิดเอง ไม่ใช่หัวหน้าคิดให้

19. นางลำพิ่ง บัวจันอัฐ 20. นางนภภัช วงศ์เศษ 21. นายวัฒนสุวรรณ พิรมรัมย์ 22. นางสาวเริงใจ เขียวอ่อน
สถาบันวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (การประชุมกลุ่มย่อย)

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมีมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อพัฒนาบรรณารักษ์ เป็นกรอบ/แนวคิด/ระบบ ให้เดินไปโดยมีทิศทางที่ชัดเจน มีความภาคภูมิใจเหมือนวิชาชีพอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐาน

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

กำหนดคุณวุฒิ ประสบการณ์ เช่น การจบการศึกษา การฝึกงาน เพิ่มทักษะทางไอที ภาษาอังกฤษ ไปจนถึงให้มีใบประกอบวิชาชีพ วิชานี้เด็กต่างจังหวัดไม่อยากจะเรียนอยู่แล้ว อีกรูปแบบหนึ่งคือไม่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ แต่ต้องปรับหลักสูตร มีมาตรฐานการฝึกงานให้เหมือนอาชีพครู พัฒนาเกณฑ์ให้ได้คุณภาพ ที่นี้ กำลังผลักดันให้สภามหาวิทยาลัยเปิดกรอบอัตราชำนาญการ-เชี่ยวชาญ สำหรับบรรณารักษ์

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพบัณฑิต สร้างขวัญ กำลังใจให้บรรณารักษ์มีความภูมิใจในวิชาชีพ ดูแลเรื่องความก้าวหน้า ค่าตอบแทน ความมั่นคง

23. นางสาวประไพพัทธ์ แทนแก้ว ห้องสมุดประชาชนชุมชน

ความจำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ต้องมีมาตรฐานเพื่อกำหนดคุณวุฒิและคุณลักษณะของคนที่เข้าสู่อาชีพ ไม่ใช่ใครจะเข้ามาก็ได้ บรรณารักษ์ กศน. ใช้ระเบียบในแท่ง กพ. บุคลากรทางการศึกษา มาตรา 38 ค วรรค 2 อยากให้มีมาตรฐานเฉพาะ มีเกณฑ์/ตัวชี้วัดให้ก้าวหน้าไปได้ กศน. จะดูขนาดอำเภอด้วย ใหญ่พิเศษ ใหญ่ กลาง เล็ก ตามจำนวนประชากร ถ้าขนาดใหญ่ ก็จะให้อัตราชำนาญการพิเศษ ถ้าขนาดเล็กก็ให้แค่ชำนาญการ บรรณารักษ์ กศน. จึงหนีไปเป็นครูกันหมด แล้วไปเติบโตในสายงานครู กศน. ซึ่งคิดว่าครูในระบบโรงเรียน ส่วนบรรณารักษ์มีหน้าที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ จัดหา/ทำสื่อ ออกพื้นที่ บูรณาการการอ่านกับอาชีพ

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ

ให้คนที่จบวุฒิบรรณารักษ์โดยตรง ทำงานบรรณารักษ์ อาจต้องไปถึงมีใบประกอบวิชาชีพ มีนโยบายเรื่องการอ่านในชุมชน เช่น มีบ้านหนังสือชุมชน อบรมการจัดการการอ่านในชุมชน ให้คนในชุมชนดูแลบ้านหนังสือเอง

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

อยากให้เข้าไปแก้ปัญหาใน กศน. ปัจจุบันตำแหน่งบรรณารักษ์แต่ทำงานทุกอย่าง อยากให้มีตำแหน่งเฉพาะเพื่อทำงานพวกนั้น บรรณารักษ์จะได้ทำงานห้องสมุดได้เต็มที่ อยากให้ผลักดันความเข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของงานบรรณารักษ์ ให้เห็นว่าบรรณารักษ์เป็นผู้จัดการความรู้ ต้องคอยส่งองค์ความรู้ให้แก่ครู เช่น อบรมการทำคลิป บรรณารักษ์ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ผลิตสื่อ ภาพลักษณ์สำคัญที่ตัวบรรณารักษ์เองด้วยอีกส่วนหนึ่งที่จะนำเสนอตัวเอง เวลาหน่วยงานประชุมก็จะให้ความสำคัญแก่ครู แต่ไม่มองคนทำงานเรื่องการอ่าน ทั้งที่ ห้องสมุด กศน. ยังเป็นงานที่เด่นกว่าส่วนอื่น บรรณารักษ์ถูกมองข้าม เป็นภาพที่เลือนลาง ถึงขนาดแต่ก่อนให้ใครก็ได้เข้ามาทำงาน ต่อมา มีระเบียบพัสดุ-จ้างเหมาบริการก็เข้ามา ช่วยกำหนดคุณสมบัติจนได้คนจบ บรรณารักษ์ งานธุรการ สารบรรณ คนจบบรรณารักษ์ก็ทำได้ มีอีกหลายวิชาชีพที่เปิดให้วุฒิบรรณารักษ์เข้าไปทำงาน เมื่อมีงานมากขึ้นเด็กก็จะนิยมเรียนมากขึ้น ควรมีชื่อวิชาชีพหรือชื่อหลักสูตรที่ทำให้เราดูใจใสขึ้น แต่ความขลังของวิชายังคงอยู่ อยากให้นำองค์ความรู้ด้านการจัดทำสื่อเพื่อไปจัดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งปันกันในหมู่บรรณารักษ์ เพราะจะให้จัดอบรมนั้นทำได้ยาก

24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีสุภา นาคชน ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย

จะได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ต้องประพฤติปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ แม้ว่า ไม่ได้เป็นวิชาชีพที่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและทรัพย์สินของผู้รับบริการ หรือผู้มีส่วนได้เสียเหมือนหลายๆ อาชีพก็ตาม แต่การประกอบอาชีพบรรณารักษ์ก็ต้องใช้ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ เพื่อการให้ผู้รับบริการสารสนเทศที่ทันกับการใช้งานและสร้างให้คนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ไม่ใช่ อาชีพที่เพียงต้องนั่งเฝ้าห้องสมุด และดูแลรักษาหนังสือ-ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดไม่ให้สูญหาย

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสม

ควรทำออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยหน่วยงานที่มีบทบาทที่เป็นศูนย์กลางของวิชาชีพโดยตรง ซึ่งในความคิดเห็นก็น่าจะเป็นสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดยการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้นมากร่างเกณฑ์มาตรฐาน มีตัวแทนจากห้องสมุดทุกประเภทมีส่วนร่วม หลังจากนั้นทำประชาพิจารณ์จนได้ข้อมูลที่ตกผลึก

เพื่อใช้เป็นข้อกำหนดสำหรับมาตรฐานวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละประเภทซึ่งอาจมีข้อปลีกย่อยที่แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่อย่างน้อยควรประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ พร้อมทั้งจะประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ได้

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่ามีความรู้ความสามารถ และความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นก็คือการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อบริการตามระยะเวลาที่เห็นสมควรร่วมกัน

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทาง และข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรม ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ หากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น จนได้รับการร้องเรียนถึงสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ผู้นั้นอาจถูกคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพวินิจฉัยชี้ขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งควรร่วมกันพิจารณาและกำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานด้วย เช่น ตักเตือน ภาคทัณฑ์ ฯลฯ

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

อยากให้มีเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถใช้เป็นข้อต่อรองกับผู้บริหารห้องสมุด (หน่วยงานที่ให้บริการด้านสารสนเทศ) สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และเพื่อให้สำหรับประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่เหมาะสม และมีความสามารถที่จะปฏิบัติได้ ให้เป็นไปตามหลักการวิชาชีพ

25. คุณจิราภรณ์ ศิริธร ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็น เพื่อให้มีกรอบในการทำงาน มีไคต์ไลน์ควบคุมการทำงาน ให้รู้ว่าเราเดินไปถึงไหนแล้ว ขึ้นอยู่กับว่าจะตั้งมาตรฐานระดับไหน เช่นมาตรฐานระดับสูงสุดหรือระดับสากล ประเด็นสำคัญคือใครจะเป็นผู้กำหนด ใช้อะไรเป็นกรอบ ถ้าไม่เหมาะสมจะทำให้คุณภาพงานบิดเบี้ยวได้ แต่ต้องไม่ให้ติดกรอบ

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

ต้องเป็นหน่วยงานที่มีความชอบธรรมและคนมีคุณภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย สมาคมวิชาชีพ สถาบันผู้ผลิตบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมีอำนาจ แต่บุคลากรที่จะดำเนินการมีศักยภาพที่จะทำได้ไหม ออกมาแล้วคนจะเชื่อถือไหม ไม่ใช่เพียงมีกฎหมายรับรองแต่คนต้องเชื่อถือด้วย ตอนนี้องค์กรฯ มีมาตรฐานห้องสมุด แต่ใครนำไปใช้บ้าง ใครตรวจสอบว่าเป็นมาตรฐานที่ดีหรือไม่ ทุกวันนี้คนที่นำไปใช้คือห้องสมุดที่กำลังจะส่งเข้าประกวด

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

มาตรฐานนี้ควรได้รับการนำไปใช้ทั่วไป ที่ศูนย์การเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้มาตรฐานของ ALA สถาบันผู้ผลิตบัณฑิตคงทำได้ยากเพราะเกี่ยวข้องกับการยอมรับ สถาบันไหนจะเป็นผู้ออก ใครจะยอมรับ มาตรฐานแม้จะไม่ถึงระดับโลกแต่ต้องเป็น Best Practice ในออสเตรเลีย หอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทำมาตรฐานในงานของตนเองใช้ หน่วยงานราชการ กระทรวง กรมที่เกี่ยวข้อง อาจออกมาตรฐานเองหรืออยู่ในรูปของคณะทำงาน ใครจะทำ ผ่านใคร เพื่อผลักดัน เสนอ ประกาศใช้ การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพคือการประกันความเสี่ยง แต่ส่วนตัวแล้วไม่ได้ให้ความสำคัญ แค่มีใบปริญญาก็พอ แต่อยากให้มีมาตรฐานในการทำงานมากกว่า เช่นมีความรู้อะไร ผ่านอะไรมาบ้าง มาตรฐานของคน คือความสามารถในการแข่งขัน มีขั้นสูง กลาง ต่ำ ควรมี Functional Competency ใช้ในการสรรหาคน จะวัดและพัฒนาเขาอย่างไร ต้องผ่านอะไรมาบ้าง การโอนย้ายคนมาควรมีกรอบเพื่อการรับและพัฒนา งานนี้ต้องการความรู้อะไรบ้าง เช่น ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทักษะในวิชาชีพที่จะแข่งขันได้ ต้องผ่านวิชาหลักๆ มีทักษะในการจัดการและการสื่อสาร ความเป็นวิชาชีพเป็นหน้าที่ของสถาบัน แต่ Functional Competency ควรมีทักษะหลัก คือ มาตรฐานการจัดการห้องสมุด

26. นายยุทธนา เสมอจิตร บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็น โดยต้องมีองค์กรวิชาชีพบรรณารักษ์ดูแลการวัดมาตรฐานห้องสมุดทุกประเภท ป้องกันการแอบแฝงเข้ามาประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์/ผู้ดำเนินการจัดการห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดโรงเรียนที่ใช้ครูจบสาขา

อื่นมาดูแลห้องสมุด เพื่อรักษามาตรฐานห้องสมุดแต่ละประเภทให้บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับเดียวกัน ศึกษาศักดิ์ศรีเกียรติภูมิทางวิชาชีพบรรณารักษ์ให้คงอยู่ผู้เรียนจบบรรณารักษ์จะภาคภูมิใจในวิชาชีพของตน เพราะวิชาชีพมีมาตรฐานกำกับดูแลโดยองค์กรทางวิชาชีพ และห้องสมุดก็จะเป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ได้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

องค์กรทางวิชาชีพบรรณารักษ์ จัดหลักสูตรกลางในสถาบันอุดมศึกษา ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ กำกับดูแลมาตรฐานห้องสมุดทุกประเภท ให้มีบรรณารักษ์ที่ได้รับรองคุณสมบัติตามเกณฑ์การวัดความรู้มาตรฐานทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

องค์กรทางวิชาชีพ ควรออกระเบียบ ข้อบังคับ ในการจัดสอบวัดมาตรฐานความรู้ทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ การจัดการสารสนเทศ ให้แก่ผู้มีคุณวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อใช้ในการประกอบสมัครงาน เพื่อระบุคุณสมบัติ ความพร้อมในการปฏิบัติงานตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุด

27. นางสาวมัทนา รามศิริ 28. นางสาวสังเวียน จินดา 29. นางสาววิณา ทองปะะ บรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ความจำเป็น

จำเป็น เพราะทุกวันนี้บรรณารักษ์ได้รับมอบหมายงานหลายอย่างมากกว่างานบรรณารักษ์ เช่น งานเอกสาร ชุกรการ ประสานงาน กว่าครึ่งของเวลาจนแทบจะไม่เหลือเวลาได้ทำงานวิชาชีพ และมักเร่งด่วนจนต้องวางงานวิชาชีพไว้ก่อน เพราะกำลังคนน้อยจึงจำเป็นต้องทำ ถ้ามีมาตรฐานจะเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีที่จะช่วยชี้ชัดขอบเขตของงาน และช่วยปกป้องบรรณารักษ์จากภาระงานอื่นได้

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น

ให้มีช่องทางสำหรับผู้ประกอบอาชีพอยู่แล้ว ผู้ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษ์แต่ทำงานบรรณารักษ์อยู่ มีความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ มีจิตวิญญาณบรรณารักษ์ รักในงานที่ทำและรักองค์กร จะทำอย่างไรให้เป็นทางเลือกว่าจะเข้าหรือไม่เข้าสู่มาตรฐาน ผู้ที่เข้ามีค่าตอบแทนประกอบวิชาชีพมีภาระงานเป็นไปตามกรอบมาตรฐาน ผู้ไม่ประสงค์จะเข้าก็เลือกได้ ผู้บริหารมักจะมองอีกมุม คือต้องการให้บรรณารักษ์เข้าสู่สมรรถนะหลักด้านผู้เรียน ถ้ารู้ว่าจบแล้วต้องสอบประกอบวิชาชีพก็อาจไม่ยอมเรียน อยากเรียนสาขาที่ไม่มีเงื่อนไข

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ก่อนจะประกาศใช้มาตรฐานให้จัดทำร่างแล้วทำประชาพิจารณเพื่อให้ความเห็นร่วมกัน ให้มาตรฐานมีบทบาทควบคุมการทำงานให้ถูกต้อง กำหนดระดับความผิดพลาดของการทำงานและกำหนด บทลงโทษ เข้าไปดูแลการทำงานที่ผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงานปัจจุบันใช้ประกาศของหน่วยงานรับรองการทำงาน ของบรรณารักษ์ ถ้ามีกฎหมายสูงสุดก็จะทำให้เรามั่นใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น การออกกฎใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับ วิชาชีพในหน่วยงาน ควรให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมด้วย

30. นางสาวนิสาชล กาญจนพิชิต ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการสารสนเทศ และ **31. นางวงเดือน เจริญ** หัวหน้าฝ่ายบริการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

เพราะผู้ใช้เปลี่ยนไป บรรณารักษ์ต้องปรับตัว ถ้ามีมาตรฐานวิชาชีพรองรับก็จะช่วยให้พัฒนาได้ดีขึ้น มาตรฐานควรมีความยืดหยุ่นแต่ส่งเสริมการพัฒนา เรายังไม่มีมาตรฐานใช้ คว้าไม่เข้มแข็งในระดับสากลเมื่อ เทียบกับต่างประเทศที่เขามีแล้วและเข้มแข็ง ถ้าหากเราทำได้ในระดับมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพก็จะทำให้ มั่นคงเข้มแข็งยิ่งขึ้น

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

ควรทำควบคู่กันไปทั้งการรับรองหลักสูตรและใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยหาจุดร่วมกันของ บรรณารักษ์ทุกสังกัด แล้วค่อยทำไปจนถึงจุดนั้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรรณารักษ์ก็ต้องไปให้ถึงจุดนั้น โดยมี สมาคมห้องสมุดนำทางไป บรรณารักษ์ยินดีสนับสนุนทุกอย่าง จะทำให้เด็กๆ อยากรเรียนสาขานี้ เมื่อทำเป็น เอกสารมาตรฐานแล้วควรทำประชาพิจารณ์

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ต้องใช้ได้จริงเพื่อให้เกิดการพัฒนา ปัจจุบันมีเรื่องไอทีเข้ามาในห้องสมุด แต่บรรณารักษ์บางส่วนยังไม่ยอมรับไอที ในมาตรฐานต้องกำหนดเรื่องไอทีไว้ ต้องไม่ให้ใครก็ได้มาทำงานบรรณารักษ์ ถ้าจัดทำมาตรฐาน วิชาชีพเฉพาะกลุ่มห้องสมุดก็จะเป็นไปได้มากขึ้น มาตรฐานของบรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละประเภทต้องต่างกัน มี การตรวจสอบและพัฒนาอยู่เสมอ บรรณารักษ์จบหลักสูตรเหมือนกันได้ไหม แม้จะไปทำงานในห้องสมุดต่าง ประเภทกันแต่โครงสร้างหลักสูตรควรเหมือนกัน มีวิชาหลัก วิชาท้องถิ่น และวิชาที่เหมาะสมกับผู้เรียน

32. นางสุภาพร สมจิตต์ บรรณารักษ์อาวุโส ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ กรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

เป็นกรอบกำหนดความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพ และศักยภาพ ของบรรณารักษ์เป็นการยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ไทยสู่สากล ให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติเป็นการเปิดตลาดแรงงาน

รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย

ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานหลักสูตรการเรียนการสอนบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ระดับปริญญาตรี รายวิชา จำนวนหน่วยกิต เช่น 4 ปี แล้วสามารถใช้ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ เข้าสู่วิชาชีพได้เลยหรือไม่ หรือต้องมีเงื่อนไขอื่นๆ อีก เช่น เป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ประเภทตลอดชีพ รายปี ต้องมาสอบกับสมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์เพื่อให้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจึงจะสามารถสมัครทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้

2. กำหนดเกณฑ์/เงื่อนไขที่สามารถรับสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาอยู่ในวิชาชีพนี้ชัดเจน เช่น ต้องเรียนรายวิชาใดบ้าง อย่างน้อยกี่หน่วยกิต การเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ ประสิทธิภาพและความสนใจที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้ามาปฏิบัติงานวิชาชีพนี้ ด้านปริมาณงานและเวลาที่ใช้ในการสะสมประสบการณ์

3. กำหนดเกณฑ์/เงื่อนไข กรณีที่มีคุณวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ในและต่างประเทศ รวมถึงการประเมินคุณค่าหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมจากทั่วโลก

4. กำหนดลำดับตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพ เช่น บรรณารักษ์ บรรณารักษ์อาวุโส บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ บรรณารักษ์ชำนาญการ เป็นต้น เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงสร้างหน่วยงาน อัตราเงินเดือน รายได้ และสวัสดิการอื่นๆ ที่พึงได้จากหน่วยงานต้นสังกัด

5. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการ วิชาชีพบรรณารักษ์ ทำหน้าที่สร้างหลักสูตรฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการที่ส่งเสริมความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ ติดตามความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในบริบทของเทคโนโลยี สถานการณ์ปัจจุบันในสังคม ชุมชน ให้แก่บรรณารักษ์และห้องสมุดทุกประเภท ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง สนับสนุนทุนการศึกษาอบรมดูงานในหน่วยงานวิชาชีพระดับสากล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้แก่บรรณารักษ์ไทยทุกระดับ ทุกประเภท เป็นผู้ประสานงานการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานและสถาบันที่มีชื่อเสียงน่าสนใจ มีผลงานที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพ บรรณารักษ์ และภาพลักษณ์ของห้องสมุด เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

มีสมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย มีอำนาจกำกับดูแลคุ้มครองช่วยเหลือผู้ประกอบการวิชาชีพบรรณารักษ์ ทั้งในด้านหน้าที่การงาน การพัฒนาศักยภาพตนเอง และสวัสดิการอื่นๆ ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพนี้พึงมีพึงได้ มีการประกาศใช้มาตรฐานทุกเรื่องอย่างเป็นทางการ มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย สามารถจัดทำได้ทันเวลา และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการออกเอกสารรับรองจากสมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ยอมรับแก่ทุกหน่วยงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับทัดเทียมวิชาชีพสาขาอื่นๆ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร ครู และตัวบรรณารักษ์เองเห็นอนาคตของความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ สามารถวางแผน สร้างแนวทางการพัฒนาตนเองและงานที่รับผิดชอบอย่างสร้างสรรค์

33. นางอังสนา เกิดบุญส่ง ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนวัดมหารธรรมพาราม ประชานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็นต้องมีมาตรฐาน เพราะการบริหารงานห้องสมุดนั้น ไม่ใช่ทำตามที่เรียนมาหรือตามความรู้สึก บรรณารักษ์บรรจุใหม่จะไม่รู้อะไรถ้าไม่ศึกษาค้นคว้า ถ้ามี Job Description ก็จะรู้งาน ถ้ากำหนดออกมาเป็นเกณฑ์ ก็จะดีต่อบรรณารักษ์ แต่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจำนวนมาก ไม่มีข้อมูลเรื่องเกณฑ์ จะเห็นเกณฑ์ก็ต่อเมื่อจะส่งห้องสมุดประกวด สฟฐ. ได้กำหนดเกณฑ์ออกมา เป็นเกณฑ์ที่ดี แต่ไม่เหมาะกับโรงเรียนบางขนาด เกณฑ์ค่อนข้างสูง หากจะทำให้ได้ตามนั้นคงต้องการค่าจ้างนะ แต่ตอนนี้ไม่มีศึกษานิเทศก์ จึงไม่มีผู้กำกับดูแล เริ่มมีการสอบศึกษานิเทศก์ แต่ก็ไม่ใช่คนที่จบทางบรรณารักษ์

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

มาตรฐานของครูเพื่อคงวิทยฐานะ จะต้องสอนไม่ต่ำกว่า 15 ชั่วโมง ทำงานห้องสมุด 1 ชั่วโมง มีภาระงานมาก ถ้าเอามาตรฐานไปจับ ครูคงอยู่ไม่ได้ คือจำเป็นต้องมีมาตรฐาน แต่ใช้แล้วครูจะลำบาก เพราะเวลาประเมินครูจะถูกประเมินงานสอน ไม่ใช่งานห้องสมุด แต่โรงเรียนเอกชนให้บรรณารักษ์ทำงานห้องสมุดอย่างเดียวไม่ต้องสอน ครูมีงานฝากต่างๆ มากมาย เมื่อบรรจุเข้ามาแล้วต้องสอนถึงจะอยู่ได้ ถ้าอยู่ในโรงเรียนต้องอยู่ภายใต้ความเป็นครู

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

อยากให้มียุทธศาสตร์มาก แต่ถ้าเอามาตรฐานไปใช้ ห้องสมุดโรงเรียนจะมีปัญหา เพราะมีการะงานสอนหนักอยู่แล้วจะไปสร้างภาระให้เขาอีก ถ้ามาตรฐานมีบทบาทเข้าไปช่วยปลดแอกเขาได้โดยไม่ต้องสอนจะดีมาก เขาอยากทำงานห้องสมุดให้ได้อยู่แล้ว ไม่อยากสอน มาตรฐานวิชาชีพเป็นเรื่องดี ให้กรอบการทำงานที่ดี เวลา

ทำมาตรฐานต้องทำให้มีระดับต่างๆ อย่าใช้มาตรฐานเดียวสำหรับทุกคน การประเมินต้องใช้ทั้งมาตรฐานและสภาพจริง ถ้าเราไม่ได้ทำงานตามเกณฑ์เราจะไม่รู้ เช่น การส่งเสริมการอ่านได้ 10 คะแนน แต่ลงทะเบียนหนังสือซ่อมหนังสือไม่มีคะแนน ทำให้เนื้อหาของห้องสมุดแท้ๆ ไม่ครบ บรรณารักษ์ไม่ทำงานที่ไม่มีคะแนน เกณฑ์ยังสำคัญแต่อยากให้การครบทุกงาน มีคะแนนเท่ากันทุกงาน

34. นายยุทธนา ไอยราพรต บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุดรดิศต์ ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็นมาก เพื่อเป็นแนวทางการทำงานไม่เฉพาะบรรณารักษ์เท่านั้น แต่รวมถึงผู้บริหารที่ไม่เข้าใจงานห้องสมุดด้วยด้วย ทุกวันนี้ปัญหาคือให้ใครก็ได้มาเป็นบรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยในจังหวัดอุดรธานีมีบรรณารักษ์ที่จบบรรณารักษ์มากที่สุด จังหวัดอื่นมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นวุฒิอื่น มาตรฐานวิชาชีพกับมาตรฐานห้องสมุดต้องมิกู้กันไป

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

คุ้มครองให้ผู้จบสาขาบรรณารักษ์สามารถสอบบรรจุเข้าทำงานใน กศน. ได้ เวลาสอบ กคศ. เป็นผู้กำหนดวุฒิ ไม่ใช่ กศน. แต่เวลาประเมินเลื่อนขั้น/ตำแหน่ง/เงินเดือนใช้ระเบียบ กพ. ผิดวินัยใช้กฎหมายครูเปลี่ยนแปลงทุกอย่างต้องแจ้ง กคศ. เพื่อรับรอง บางวุฒิ กคศ. ไม่ยอมรับ เช่น วุฒิ มสธ. หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี เพราะจำนวนหน่วยกิตไม่ถึง 144 หน่วย อยากให้มีหน่วยงานที่ประสานแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้ มีเอกสารแจ้งว่าวุฒิไหน กคศ. รับรองให้สอบบรรจุเข้ารับราชการได้ กำหนดค่าตอบแทนให้มากขึ้น

ห้องสมุด กศน. มีบุคลากรหลายสถานะ ที่เป็นข้าราชการได้แก่บรรณารักษ์และเจ้าพนักงานห้องสมุด กลุ่มเจ้าพนักงานขณะนี้ทั่วประเทศเหลืออยู่ 20 คน จะเพิ่มวุฒิ ปรับตำแหน่งอะไรก็ได้ กรมจะรอให้เกษียณจนหมดไป มีพนักงานราชการซึ่งใช้เกณฑ์ประเมินแตกต่างกัน มีพนักงานจ้างเหมาบริการ ทุกสถานะมีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมทั้งรายได้และโอกาสความก้าวหน้า บรรณารักษ์ไม่สนใจที่จะศึกษาต่อเพราะได้วุฒิไปก็ใช้ปรับเพื่อความก้าวหน้าไม่ได้ เพียงช่วยกระชับเวลาให้เข้าสู่ตำแหน่งเร็วขึ้นเท่านั้น บรรณารักษ์สายปฏิบัติการจะมีเพียงตำแหน่งชำนาญการและชำนาญการพิเศษ ดังนั้นใครมีวุฒิศูก็จะหาโอกาสย้ายไปสายครูกันหมด ผู้มีวุฒิต่างครูเท่านั้นที่จะข้ามสายไปเป็นผู้บริหารได้ เหล่านี้คือปัญหาของบรรณารักษ์ กศน. มาตรฐานวิชาชีพควรออกมาเพื่อแก้ปัญหาให้บุคลากรเหล่านี้

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

คาดหวังให้มาตรฐานเป็นตัวกำหนดดูแลความก้าวหน้าและรายได้ ขณะนี้ไม่มีใครดูแล กศน. เปิดโอกาสให้บรรณารักษ์ที่มีวุฒิครูข้ามสายไปเป็นครูได้ปีละ 10 อัตรา และมีโอกาสไปสู่อำนาจผู้บริหารได้ แต่ดูแลคุณภาพน้อย อัตรากำลังก็น้อย แต่ละศูนย์มีผู้อำนวยการ 1 คน ครู 1 คน ทำงานทุกอย่าง

ความต้องการของข้าราชการบรรณารักษ์ กศน. คือ ต้องการขยายวิทยฐานะถึงผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเจ้าพนักงานห้องสมุดต้องการวิธีการเปลี่ยนให้เขาไปสู่อำนาจที่สูงขึ้นให้ได้ ฐานเงินเดือนก็น้อยอยู่แล้วต้องให้เขาเติบโตไม่ใช่อยู่แค่นั้นรอเกษียณ กลุ่มพนักงานราชการบรรจุที่ 18,000 บาท ก็อยากเปลี่ยนสถานะเป็นข้าราชการ ควรเปิดสอบให้ผู้มีประสบการณ์เข้าสอบได้ กลุ่มพนักงานจ้างเหมาบริการ รับค่าจ้าง 15,000 บาทตลอดชีวิต มีทั้งผู้มีวุฒิทางบรรณารักษ์และไม่มีวุฒิ กลุ่มนี้เกณฑ์เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งไม่เอื้อเขาเลย หากต้องการความก้าวหน้าต้องแสวงหาโอกาสเอง เช่น ไปเรียนเพิ่มทางครู

ผู้บริหารต้องใช้มาตรฐานวิชาชีพนี้มาบริหารจัดการตั้งแต่ระดับกระทรวงลงมา ให้มีความศักดิ์สิทธิ์ บรรณารักษ์ต้องการสิทธิประโยชน์ เติบโต ก้าวหน้า ทำงานอย่างมีความสุข เพื่อให้เนื้องานออกมาดี ประชาชนพอใจ

35. ดร.นฤมล รื่นไวย์ ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

มีความจำเป็นมาก บทบาทของบรรณารักษ์มี 2 บริบท คือภายในวิชาชีพกับภายนอก ภายในเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เคยได้พบบรรณารักษ์ที่ดีที่ช่วยเหลือผู้ใช้ ทั้งสร้างความรู้และช่วยให้เข้าถึงความรู้ สร้างภูมิปัญญาแก่ผู้คน ส่วนภายนอก ช่วยชี้แนะให้คนรู้จักแหล่งความรู้ จึงต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ เพราะเป็นอาชีพที่สร้างคุณค่าแก่สังคม บริบทเปลี่ยนไปตามยุคสมัย บรรณารักษ์ต้องปรับตัวให้ทันจึงจะออกทะเลได้คลื่นได้ มาตรฐานวิชาชีพจะทำให้บรรณารักษ์เข้มแข็งไปได้ไกล

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

ควรมีมหาวิทยาลัย สมาคมห้องสมุด และหอสมุดมาร่วมมือกันเป็นวาระแห่งชาติ ถ้าจะใช้แบบอเมริกาคงยากเพราะมหาวิทยาลัยก็ใหญ่ รูปแบบของไทยควรเริ่มจากมหาวิทยาลัย ถ้าเข้าไปรับรองหลักสูตรไม่ได้ก็ร่วมกันกับมหาวิทยาลัยทำเอกสารมาตรฐาน โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อออกไปรับรองเข้าไปประเมินบรรณารักษ์ในแต่ละหน่วยงานเป็นรอบๆ ว่ายังมีคุณภาพไหม ผู้ที่ผ่านช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้ผู้ไม่ผ่านเมื่อผ่านให้ไปรับรองเป็นรายหน่วยงาน ถ้าประเมินกันเองเกณฑ์อาจจะอ่อน ตัวชี้วัดต้องเป็นเชิงคุณภาพ วัดที่การทำงานของบรรณารักษ์ วัดมาตรฐานความรู้ที่บรรณารักษ์มี วัดตรงหลักสูตรว่าสอนวิชาอะไรบ้าง ทำทั้งสองทาง

การขอประเมินมาตรฐานให้เป็นทางเลือก ใครพร้อมก็ประเมิน หรือออกไปเชิญชวนกระตุ้นให้พัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน ใครได้มาตรฐานก็จะมีหน้ามีตามาก อาจดีกว่าบรรณารักษ์ดีเด่นด้วยซ้ำไป ถ้าทำให้เป็นเรื่องสำคัญย่อมมีคนสนับสนุนให้พัฒนามาตรฐานขึ้นมา ต้องมีก้าวแรกไม่อย่างนั้นก็ไม่ได้เกิดสักที

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

1. เน้นให้บรรณารักษ์มีสมรรถนะในการทำงานที่ดี มีมาตรฐานเดียวกัน
2. บรรณารักษ์ต้องสร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำงานตามกิจวัตร ต้องเรียนรู้การทำงานตลอดชีวิต มีผลงานที่

แสดงถึงการพัฒนาตนเอง มีผลงานวิจัยไปนำเสนอ เข้าร่วมเครือข่ายแบ่งปันความรู้ เช่น ชมรมห้องสมุดต่างๆ

มาตรฐานวิชาชีพ ถ้าทำให้เป็นเรื่องสำคัญย่อมจะมีผู้สนับสนุน ต้องมีก้าวแรก ไม่อย่างนั้นก็ไม่ได้เกิดสักที

36. นางนภลัย ทองปั้น บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ ฝ่ายบริการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรรมการบริหาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็นมาก ซ้ำเกินไปด้วยซ้ำสำหรับประเทศไทย ขณะนี้สมาคมห้องสมุดฯ ได้ตั้งกรรมการแก้ไข

ปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุด จึงควรทำมาตรฐานวิชาชีพควบคู่กันไป บัณฑิตที่จบสาขานี้จากสถาบันต่างๆ ไม่อาจคาดหวังได้ว่าแตกต่างกันอย่างไร หลักสูตรได้ปรับปรุงหรือไม่ตามที่ควรจะเป็น บางแห่งเปลี่ยนเป็นสารสนเทศ คือให้บรรณารักษ์เก่งไอที แนวโน้มอาชีพจะเป็นอย่างไร อาชีพนี้จะยังอยู่หรือไม่ ถ้าต้องการให้อาชีพเข้มแข็งต้องคัดกรองคน วิชาการแบบเดิมจะด้อยลง สารสนเทศจะเข้ามามากขึ้น อาชีพเรามีบทบาทสูงมากที่จะช่วยให้คนเข้าถึงสารสนเทศที่หลากหลาย ถ้าขาดการคัดกรอง ผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ ผู้ให้บริการขาดทักษะ จัดหาทรัพยากรเข้ามาไม่ดี คุณภาพการให้บริการไม่ดี ผู้ใช้ก็จะเสียประโยชน์ ถ้าบรรณารักษ์ดีผู้ใช้จะได้รับประโยชน์มาก เข้าถึงสารสนเทศได้มาก สมรรถนะของบรรณารักษ์เป็นเรื่องสำคัญ

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

มีองค์กรหลักเป็นผู้ร่วมกับสภามหาวิทยาลัย มีผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานี้มาตรวจสอบและรับรองหลักสูตร ให้ใบประกอบวิชาชีพหลังจากจบแล้ว ถ้าหลักสูตรไม่พร้อมก็ปิดไป ถ้าจะอาศัย สกอ. ก็จะไม่เชิญชาวลีกในหลักสูตร หรืออีกรูปแบบหนึ่ง ถ้าหลักสูตรไม่ผ่านเกณฑ์ ให้บัณฑิตไปสอบใบประกอบวิชาชีพ

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

1. เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะของบรรณารักษ์ และคุณสมบัตินี้เป็นต้นแบบกำหนดหลักสูตร บัณฑิตที่จบหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจะหางานได้ง่าย หรือในระดับนานาชาติก็จะได้รับการยอมรับทำงานอื่นได้ หลักสูตรอาจแยกสาขาย่อยๆ ออกไปเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

2. กำหนดเกณฑ์ในการประเมินบรรณารักษ์ทั้งด้านความรู้ สมรรถนะ จริยธรรม เพื่อพัฒนาให้รักษา มาตรฐาน ถ้ารักษาไว้ได้ก็ทำงานต่อ ถ้าไม่ได้ก็ถอนใบประกอบวิชาชีพ

3. ต้องตรวจสอบหลักสูตรสม่ำเสมอ ให้ปรับหลักสูตรให้ทันสมัย ถ้าไม่ปรับก็ไม่ผ่าน

37. นางสาวพิณทิมา เลิศสมบุรณ์ รองประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จำเป็นมาก มาตรฐานวิชาชีพจะทำให้บรรณารักษ์มีคุณค่ามากกว่าคนเฝ้าหนังสือตามที่คนอื่นมอง ผู้ใช้จะเห็นว่าบรรณารักษ์ช่วยค้นคว้าได้ ใช้อิทธิเป็น เข้าถึงแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้ มาตรฐานจะ ช่วยกำหนดว่าใครจะทำได้ จบแล้วอาจทำไม่ได้ทันทีทุกคน ต้องผ่านข้อกำหนดสมรรถนะ

รูปแบบของมาตรฐานวิชาชีพ

คุณภาพบัณฑิตจากโรงเรียนบรรณารักษ์ยังไม่เท่ากัน การจะไปควบคุมหลักสูตรจึงยาก ก่อปัญหาให้ ผู้เรียน หลักสูตรอาจต้องปิดไป เรียนจบมาอาจสอบไม่ผ่านมาตรฐาน ถ้าไปทำงานในโรงเรียนอาจต้องสอนด้วย เราจะเป็นแบบไหน จะควบคุมที่หลักสูตรหรือให้ใบประกอบวิชาชีพที่ต้องให้สอบ 3 ภาค ก ข ค เหมือนสอบเข้ารับราชการ ถ้าสอบไม่ผ่านอาจต้องไปทำอย่างอื่น

บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

บรรณารักษ์ที่สอบผ่านมาตรฐานควรได้ค่าตอบแทนวิชาชีพ ต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้ตก มาตรฐาน และช่วยยกระดับมาตรฐานห้องสมุด โรงเรียนที่ยังมีสภาพด้อยอยู่ให้พัฒนาขึ้น

38. นายทศพร อินทรบำรุง บรรณารักษ์ชาวไทย ประจำห้องสมุดวิทยาลัยชุมชน Ruxberry เมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา

มาตรฐานวิชาชีพในสหรัฐอเมริกา

หลักสูตร สมาคมห้องสมุดแห่งสหรัฐอเมริกา (ALA) มีบทบาทรับรองหลักสูตรของโรงเรียนบรรณารักษ์ ทุกแห่ง (Accredited) เพื่อให้ผู้จบการศึกษามีมาตรฐานเดียวกัน เป็นการเพิ่มค่าแก่ผู้จบการศึกษาแต่ไม่ได้มีการ สอบรับใบอนุญาตเหมือนบางอาชีพ

คุณสมบัติของบรรณารักษ์ จบ Master of Library & Information Science ไม่ใช่ Information Technology ซึ่งไม่สามารถทำงานอาชีพบรรณารักษ์ได้ บรรณารักษ์ต้องมีความสามารถด้านการจัดหมวดหมู่และ ทำรายการ การอ้างอิง การบริการ การเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด มีประสบการณ์ฝึกงาน/ทำงานในสาขาของ

ห้องสมุดนั้น เช่น ห้องสมุดเด็กและเยาวชน ต้องเรียนวิชาวรรณกรรมเด็ก การเล่านิทาน ห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาล ต้องสอบใบประกอบวิชาชีพครูไปทีละขั้นจนถึงขั้นสูงสุด (Full licence)

การศึกษาของบรรณารักษ์ ไม่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาบรรณารักษ์ มีเฉพาะปริญญาโท เมื่ออยากเป็นบรรณารักษ์ต้องคิดไว้ก่อนว่าจะไปเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดด้านไหน เช่น ถ้าจะทำงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ต้องจบ ป.โทบรรณารักษ์ และ ป.โทหรือเอก สาขาเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลอ้างอิงในระดับวิจัย ได้ ติดตามความก้าวหน้างานวิจัยในสาขานั้น วิเคราะห์ข้อมูล เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลเฉพาะทางได้ เป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ห้องสมุด

มาตรฐานห้องสมุด ห้องสมุดสาขาต่างๆมีมาตรฐานของตนเอง แต่ก็อิงมาตรฐานของสมาคมฯ ALA มีบทบาททางการเมืองระดับประเทศ รู้ทิศทางการเมือง เพราะมีผลต่อเรื่องงบประมาณห้องสมุดทางการศึกษา จะได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ

สถานภาพบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงาน ถ้ามีการเลิกจ้างงาน บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจะเป็นกลุ่มแรกที่จะถูกเลิกจ้าง จึงได้ร่วมกันร่างมาตรฐานสำหรับห้องสมุดโรงเรียน โดยจัดทีมขึ้นมาเพื่อควบคุมตรวจสอบมาตรฐาน ให้บรรณารักษ์มีมาตรฐานในการศึกษา ให้มีคุณค่าทางสังคม ห้องสมุดทางการศึกษาจะได้รับการสนับสนุนทุนจากรัฐ

บทบาทของบรรณารักษ์ ในทางสังคม บรรณารักษ์ต้องมีอิสรภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยไม่มี การปิดกั้นหรือห้าม (Intellectual Freedom) บรรณารักษ์ต้องคอยสนับสนุนผู้อ่าน เช่น มีหนังสือต้องห้าม บรรณารักษ์ต้องคัดค้านและสนับสนุนให้ผู้ใช้ได้อ่านหนังสือที่สร้างสะพานเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ควบคุมมาตรฐาน กำหนดแนวทางพัฒนาบรรณารักษ์โดยจัดหลักสูตรอบรม สนับสนุนทุนศึกษา ต่อและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง

รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย

1. กำหนดหน้าที่ (Function) โดยพิจารณาว่าสังคมต้องการอะไรก็ทำหน้าที่นั้น ในกรอบงานห้องสมุด เช่น การส่งเสริมการอ่าน รับผิดชอบด้านการอ่านของประชาชน มีการประเมินบรรณารักษ์โดยสมาคมวิชาชีพ
2. กระบวนการทำงาน ต้องจัดหาบุคลากรและงบประมาณ ดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น หน้าเก็บเกี่ยว ห้องสมุดชุมชนก็หาช่องทาง/กิจกรรมเข้าไปมีส่วนร่วม ถ้าไม่มีบุคลากรก็รับอาสาสมัคร
3. อำนาจ อย่าให้สูญเสียอำนาจการตัดสินใจของความเป็นบรรณารักษ์วิชาชีพ

เมื่อมี 3 หลักนี้ เราจะมีฐานะทางสังคม คนเรียนบรรณารักษ์จะเป็นทางเลือกสุดท้ายของการเรียน เราต้อง โชว์ศักยภาพ เชิดหน้าชูตา มั่นใจ ไม่หอง กล้าโต้แย้งกับนักวิชาการ เรามีแหล่งข้อมูลมากกว่านักวิจัยเฉพาะ

ทาง บรรณารักษ์ต้องไปรู้ หาความรู้อยู่เสมอ บรรณารักษ์ห้องสมุดชุมชนมีบทบาทเป็นนักสังคมสงเคราะห์ด้วย เช่น ให้บริการคนไร้บ้าน ให้เขารู้สึกดีที่ได้มาห้องสมุด คนพิการทางสายตาก็ต้องมีสื่ออักษรเบรลล์ ผู้สูงอายุก็ต้องมีหนังสืออักษรตัวโต ทำให้คนทุกกลุ่มรู้สึกเสมอภาคที่จะเข้าถึงข้อมูล คนตกงาน ทำอย่างไรจะช่วยให้เขาหางานได้ เช่น แนะนำการเขียนเรซูเม่ จัดอบรมปฏิบัติการให้ บรรณารักษ์ต้องเสนอบริการที่ดีที่สุดให้

เงินเดือนบรรณารักษ์ชาวอเมริกัน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน เริ่มต้น 5 หมื่นเหรียญขึ้นไป ในทางจิตวิทยา ถ้าไม่มีความรู้ว่าจะสังคมเคลื่อนไหวอะไรก็จะไม่มั่นใจ บรรณารักษ์ชาวอเมริกันจะไปรู้ มีอิสระทางวิชาการคือจุดยึดมั่นในวิชาชีพ ในประเทศไทย พอไอทีเข้ามา คูดี ทันสมัย แต่ความเป็นบรรณารักษ์ก็จะน้อยลง ในสหรัฐมีสมาคมห้องสมุดแพทย์ บรรณารักษ์ในสังกัดนี้มีระบบเรียนคอร์สบางอย่างแล้วได้เงินเดือนเพิ่ม ข้อมูลทางแพทย์ต้องทันสมัยทัดเทียมบุคลากรทางการแพทย์ ค่าสมาชิกแพงมาก

วิทยาลัยต่างๆ เปิด Join Program คือปริญญาโทบรรณารักษ์และวิชาโทเฉพาะทาง ส่วนมากจบแล้วจะได้งานตรงสาขา บรรณารักษ์เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วมีพ่อแม่มานั่งฟังด้วย มีคุณค่ามาก ห้องสมุดต้องตอบสนองชุมชน การระดมทุนเข้าห้องสมุด ทำกล่องรับบริจาคเงินสนับสนุนกิจการห้องสมุด มีคนบริจาคตามสมควร มีค่าปรับ แต่ไม่เก็บค่าสมาชิกห้องสมุด

การทำ Fogusgroup ในการสัมมนาวิชาการประจำปี สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

จำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ มีองค์กรวิชาชีพดูแล จะมีค่ามากในการสมัครงาน ปัจจุบันครูบรรณารักษ์ขาดแคลนมาก ตามโรงเรียนต่างๆ พบว่าครูบรรณารักษ์เป็นครูอื่นที่ผู้บริหารมอบหมาย ถึงเวลาที่ย้ายไป ถ้ามีมาตรฐานวิชาชีพงานก็จะต่อเนื่องไม่ขาดตอน อยากให้ทุกโรงเรียนกำหนดตำแหน่งครูบรรณารักษ์ มาตรฐานนี้จะทำให้เกิดอะไร แพทย์ พยาบาลคือความเลื่องของชีวิต ทำไมสาขาครูต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ถ้าองค์กรวิชาชีพเห็นว่าควรมีมาตรฐานวิชาชีพ กำหนดสมรรถนะให้ทำได้ก็จะเป็นการดี แต่ปัจจุบันสมาคมห้องสมุดฯ ก็ไม่ได้ผลักดันเรื่องนี้ ตลาดงานกำหนดคุณวุฒิชู้อยู่แล้ว แต่หน่วยงานองค์กรต่างๆ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาชีพนี้ หลักสูตรในโรงเรียนก็มีส่วนทำให้ไม่เห็นความสำคัญของบรรณารักษ์ โอกาสที่บรรณารักษ์จะมีงานทำในโรงเรียนก็มีน้อย บรรณารักษ์ควรต้องจบต้องบรรณารักษ์เท่านั้น ถ้าไม่ใช่จะมีความเสี่ยงสูง ที่เวียดนามมีผู้จบสาขานี้บ่อย ใช้วิธีฝึกอบรม 1-2 ปีก็ทำงานได้ ถ้าจะมีมาตรฐานวิชาชีพก็ต้องเอาคนที่จบและไม่จบมาเทียบกัน อยากให้ทำมาตรฐานอาชีพและสมรรถนะหลักในวิชาชีพ แล้วเอาไปกำหนดเป็นมาตรฐาน ถ้าเราผลักดันมาตรฐานอาชีพได้จะได้อย่างไร ถ้ามีสถาบันมารับรองคุณวุฒิของเราจะเกิดจากกระบวนการอย่างไร จะจัดการเรียนและสอบอย่างไร

มาตรฐานวิชาชีพอาจเป็นเพียงการันตี เราเชื่อมั่นสถาบันที่ผลิต เพียงทักษะส่วนบุคคลเท่านั้นที่เราต้องการ ถ้ามีมาตรฐานวิชาชีพต้องคิดถึงตำแหน่งอื่นที่ทำอยู่ใกล้เคียง เช่น นักจดหมายเหตุ ภัณฑารักษ์ เมื่อมีมาตรฐานแล้ว จะปิดกั้นโอกาสสำหรับคนอื่นที่จะมาช่วยงานหรือไม่ ในความเป็นจริงทำงานทดแทนกันได้ แต่ถ้าต้องการให้เห็นคุณค่าอาชีพก็มีได้ เห็นด้วยว่าควรกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ แต่ควรดูสมรรถนะ ความสามารถ ความรู้ ดูว่ามีอะไรเฉพาะเจาะจงหรือไม่ อีกด้านที่ไม่เห็นด้วยคือบางงานมีคนอาชีพอื่นที่มาสำรองและทำแทนกันได้ มาตรฐานวิชาชีพเป็นเรื่องใหญ่ต้องมืองค์กรรองรับด้วย น่าจะใช้แค่คำว่ามาตรฐานอาชีพก็พอ ลักษณะงานไม่แตกต่างจากงานไอที ที่มีมาตรฐานแล้ว

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย มีข้อสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ได้สรุปและอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็น คือความจำเป็นและความคาดหวัง ดังนี้

1. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นด้วยว่าจำเป็นที่จะต้องพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ ทั้งนี้ เนื่องจากเห็นว่าบรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร และมาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (วิชาชีพควบคุมทางการศึกษา, ม.ป.ป., หน้า 1)

นอกจากนี้ บรรณารักษ์จำนวนมากปฏิบัติหน้าที่อยู่ในแวดวงทางการศึกษา ได้พบว่าวิชาชีพครูซึ่งอยู่ในแวดวงอาชีพเดียวกันได้พัฒนาเป็นวิชาชีพที่มีพระราชบัญญัติควบคุมและมีใบประกอบวิชาชีพแล้ว มีความเจริญก้าวหน้าในงานอาชีพ ได้รับการยอมรับจากสังคม ดังที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 3) กล่าวว่าผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง และมีผลกระทบต่อผู้รับบริการและสาธารณชน ทำให้ต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อผู้รับบริการและสาธารณชน และสอดคล้องกับความเห็นของ เมจินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์ (2554, หน้า 1) ที่กล่าวว่าในต่างประเทศได้พัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว เช่น ในประเทศฟิลิปปินส์ บรรณารักษ์ที่จะประกอบวิชาชีพได้ต้องมีใบอนุญาตเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตแต่มาทำงานบรรณารักษ์ถือว่าผิดกฎหมาย นอกจากนี้ ชาวต่างชาติที่จะเข้าไปเป็นบรรณารักษ์ในฟิลิปปินส์ ในบทบัญญัติกำหนดว่าต้องสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเช่นกัน สำหรับคนที่ไม่ได้เรียนบรรณารักษ์แต่อยากเป็นบรรณารักษ์ที่ฟิลิปปินส์ต้องไปเรียนหรือเข้าคอร์สตามมหาวิทยาลัยที่รับรองมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งจะมีประกาศออกมาทุกปี เหตุผลหลักๆ ที่ปฏิบัติกันมาเช่นนี้เพราะต้องการรักษามาตรฐานความเป็นวิชาชีพบรรณารักษ์

เมื่อพิจารณาประเด็นความจำเป็นในกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่างๆ พบว่า กลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะและบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีวะ/เกษตร มีความเห็นตรงกับภาพรวมคือ จำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้ในระดับมากที่สุด เพราะบรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตรและหลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับแล้ว เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ

ส่วนกลุ่มครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียน ห้องสมุดประชาชนและหอสมุดแห่งชาติ/สาขา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ เพราะบรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร ความเห็นนี้อาจเนื่องมาจากครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนปัจจุบันส่วนใหญ่จบการศึกษาในสาขาอื่น ไม่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมศรี เสนารัตน์ และชลลดา พงศ์พัฒน โยธิน (2559) ที่พบว่าคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบันต่ำกว่าคุณลักษณะและทักษะพื้นฐานที่พึงประสงค์ในด้านวุฒิการศึกษา ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านบริการและกิจกรรม ผลที่เกิดขึ้นเป็นดังความเห็นของ ปกฉวีวิษ เอี่ยมคง (2554) ที่กล่าวว่าปัจจุบัน โรงเรียนขาดแคลนครูบรรณารักษ์อย่างมาก ต้องใช้ครูที่จบสาขาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งทำได้ไม่เต็มที่เพราะไม่ได้จบสาขานี้มาโดยตรง ภาพสะท้อนของปัญหานี้คือเด็กนักเรียนอ่านหนังสือน้อยลงเพราะขาดแคลนครูบรรณารักษ์มาทำหน้าที่ส่งเสริมการอ่านแก่เด็กๆ ข้อเท็จจริงนี้เกิดขึ้นในห้องสมุดประชาชนเช่นเดียวกัน ดังที่ พัชรอรวิญ ศรีสุวรรณ (2561) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า ตนเองจบสาขาอื่น เมื่อต้องมาทำงานบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนก็ทำได้เพียงงานพื้นฐานโดยถ่ายถอดเรียนรู้จากหัวหน้างาน บางงานที่ต้องใช้ความรู้ระดับลึกก็ไม่เข้าใจและทำไม่ได้ รวมทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัย ปทุมทิพย์ ลิมพศานุรักษ์ (2561) ให้สัมภาษณ์ว่าเคยรับบรรณารักษ์ไม่จำกัดวุฒิ พบว่า สามารถทำงานบริการ การรู้สารสนเทศและงานอื่นๆ ได้ดี แต่งานอื่นๆ เช่นงานเทคนิคที่ต้องใช้ความรู้วิชาชีพมองไม่ออก ทำไม่ได้

นอกจากนี้ ในกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนยังมีความเห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ ยุทธนา ไอยราพรต (2561, สัมภาษณ์) ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ปัจจุบันบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนใช้เกณฑ์ประเมินแตกต่างกันสำหรับข้าราชการ พนักงานราชการ และพนักงานจ้างเหมาบริการ ทุกสถานะมีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมทั้งรายได้และโอกาสความก้าวหน้า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจึงต้องการกรอบสมรรถนะที่ชัดเจนเพื่อการประเมิน สอดคล้องกับความเห็นของ พิมพรัไพ เปรมสมิทธิ (2554) ที่กล่าวถึงสมรรถนะว่าเป็นรากฐานและ

ความเจริญของวิชาชีพ และเป็นเกณฑ์วัดประสิทธิผลการปฏิบัติงาน มีกรอบมาตรฐานในการวัดศักยภาพของทักษะ ความรู้ความสามารถที่พึงประสงค์ขององค์กร ได้อย่างชัดเจน

ส่วนกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีความเห็นว่า จำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ เพราะหลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับแล้ว เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับบทความของ *วิชาชีพควบคุมทางการศึกษา* (ม.ป.ป.) เนื่องจากบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ เป็นความก้าวหน้าของวิชาชีพ และเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อผู้รับบริการที่จะได้รับการบริการอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้วิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม ในประเด็นนี้ พิณทิมา เลิศสมบุรณ์ รองประธานชมรมห้องสมุดโรงเรียน (2561, สัมภาษณ์) มีความเห็นว่า การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้นอย่างหนึ่งคือบรรณารักษ์ที่สอบผ่านมาตรฐานควรได้ค่าตอบแทนวิชาชีพ

2. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมพบว่า บรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังว่า มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิต รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการรวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม กำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสอดคล้องกับภารกิจของสมาคมห้องสมุดอเมริกันที่ทำหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ด้วยการก่อตั้งและให้การรับรองมาตรฐานสถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ วางหลักสูตรและการศึกษาในต่างประเทศทั้งในญี่ปุ่น อินเดียและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ในขณะเดียวกันยังให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้บริการแก่สมาชิกด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ รับผิดชอบดำเนินการอย่างชัดเจน พร้อมกับจัดตั้งหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ (Continuing Education Section, Office of the Library Education) ขึ้นมาดูแลโดยเฉพาะ (กนกวรรณ บัวงาม, 2558, หน้า 69)

เมื่อพิจารณาประเด็นความคาดหวังในกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่างๆ พบว่า กลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน มีความเห็นสอดคล้องกับภาพรวม คือ คาดหวังว่ามาตรฐานวิชาชีพจะ

ช่วยคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติในวิชาชีพ อาจมีความรู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพและไม่มั่นใจในการปฏิบัติงาน และกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีภารกิจในการบริการการอ่านและบริการสังคมเป็นหลัก จึงคาดหวังว่ามาตรฐานวิชาชีพจะช่วยคุ้มครองให้มั่นใจในสถานภาพและการปฏิบัติภารกิจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกลิมศรี เสนารัตน์ และชลลดา พงศ์พัฒน์ โยธิน (2559) และ ปกนิวิช เอี่ยมคง (2554) ดังกล่าวแล้ว

ส่วนกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ คาดหวังว่าจะมีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพไว้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ และมีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม ความคิดเห็นนี้ สอดคล้องกับ ชุตินา สัจจามันท์ (2559, สัมภาษณ์) ที่ได้ให้แนวทางว่า มาตรฐานวิชาชีพควรเริ่มจากการจัดตั้งสภาวิชาชีพขึ้นมาก่อน โดยต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ และปกนิวิช เอี่ยมคง (2554) ได้ให้แนวคิดเรื่อง “บรรณารักษ์สภา” ว่า หากมีสถาบันนี้ทำหน้าที่รับรองวิชาชีพบรรณารักษ์ จะทำให้การแก้ปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือหรือการรับรู้สารสนเทศของคนในชาติทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นฤมล รื่นไวย (2561, สัมภาษณ์) ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ ที่กล่าวว่า รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพของไทยควรเริ่มจากการรับรองหลักสูตร โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องได้แก่ มหาวิทยาลัย สมาคมห้องสมุด และห้องสมุดเข้ามามีส่วนร่วม และ มลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ (2551) ที่กล่าวถึงสมาคมห้องสมุดแห่งอเมริกันว่า มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งหลักสูตรการศึกษาและให้การรับรองมาตรฐานสถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

กลุ่มบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ/สาขา และห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีววะ/เกษตร มีความคาดหวัง สอดคล้องกันว่า มาตรฐานวิชาชีพจะกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด ความคาดหวังนี้สอดคล้องกับ สิริพร ชูวสิงห์ (2561, สัมภาษณ์) ที่ให้ความเห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพควรมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ มาตรฐานห้องสมุด มาตรฐานหลักสูตร และมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ และ ปกนิวิช เอี่ยมคง (2554) ที่กล่าวถึงหน้าที่ของบรรณารักษ์สภา 5 ประการ ครอบคลุมทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพ

จากผลสรุปนี้ในภาพรวม บรรณารักษ์ห้องสมุดทั้ง 5 กลุ่ม ได้เห็นความจำเป็นของการมีมาตรฐานวิชาชีพ มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแล และคาดหวังว่ามาตรฐานวิชาชีพจะช่วยพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า โดยมีบทบาทในการคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพ กำหนดสมรรถนะเพื่อการประเมินทั้งห้องสมุด บรรณารักษ์ และรับรองหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์

การอภิปรายผลจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย

1. ความจำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

จากตารางที่ 19 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 46 ราย มีความเห็นพ้องต้องกันว่า จำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยเหตุผลอันดับแรกคือ ปัจจุบันหลักสูตรมีหลากหลาย มีทั้งจุดเหมือนและจุดต่าง การมีมาตรฐานวิชาชีพจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จำนวน 4 คน สอดคล้องกับที่ กนกวรรณ บัวงาม (2558, หน้า 70-71) กล่าวว่า ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ บรรณารักษ์ในฐานะเป็นผู้ผลิตบรรณารักษ์มืออาชีพ ขณะเดียวกันห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาควรประสานความร่วมมือกับภาค/สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์อย่างใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการฝึกงานนักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ การทำงานวิจัยร่วมกัน รวมไปถึงการผลักดันหลักสูตรและตำราในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แม้ในต่างประเทศก็ยังกล่าวถึงประเด็นมาตรฐานหลักสูตร ดังที่ รุจเรขา วิทยาวุฒิกุล (2556) กล่าวว่า จุดสนใจของหลักสูตร LIS ในขณะนี้สนใจไปทาง iSchools ซึ่งเน้นเทคโนโลยีเป็นหลัก และมีความกังวลในเรื่องต่างๆ เช่น การมุ่งเน้นงานวิจัยหรือการปฏิบัติงานจริง การขาดแคลนทฤษฎีหลักของสาขาวิชา และการเจือจางลงของหลักสูตร มหาวิทยาลัยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรอย่างรวดเร็ว ทำให้หลักสูตรขาดความเป็นอิสระ ความสนใจในการร่วมมือกันระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงขาดมาตรฐานของหลักสูตรที่ใช้ร่วมกันทั่วโลก

ประเด็นรองรองลงมาคือ มาตรฐานจะเป็นหลักเกณฑ์ช่วยชี้ชัดขอบเขตของงาน จำนวน 3 คน และใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติ เพื่อดำเนินงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน จำนวน 3 คน เท่ากัน ทั้ง 2 ประเด็นนี้อภิปรายโดยรวมได้ว่า สำนักงาน กพ. กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์ และ มาตรฐานด้านครูบรรณารักษ์ของกระทรวงศึกษาธิการขึ้นมาใช้แล้ว (รายละเอียดดังภาคผนวก 1) แต่อาจขาดมาตรการกำกับดูแลและบังคับใช้อย่างเป็นระบบ ผู้ให้สัมภาษณ์จึงหวังว่ามาตรฐานวิชาชีพจะก่อให้เกิดความเป็นระบบมากขึ้น

2. รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย

จากตารางที่ 20 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 46 ราย มีความเห็นหลากหลายเกี่ยวกับรูปแบบมาตรฐานวิชาชีพ อันดับแรกคือ ให้มีพระราชบัญญัติวิชาชีพ มีใบประกอบวิชาชีพที่มีความศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ จำนวน 19 คน ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับ ปกิณวิช เอี่ยมคง (2554) ที่เสนอแนะให้บรรณารักษ์สภาดำเนินการเรื่องใบประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์ เชิดชูวิชาชีพนี้ให้มีหน้ามีตาทางสังคม กล่าวคือ ต้องกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพรวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ในประเด็นนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์ (2559, สัมภาษณ์) ได้ให้แนวทางว่า ถ้าจะทำมาตรฐานวิชาชีพ ควรทำเป็นกลุ่มๆ บรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละประเภท ใช้กระบวนการวิจัยหาคำตอบ ควรจับกลุ่มครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนก่อน ควรตั้งสภาวิชาชีพโดยมีคณะผู้ก่อการขึ้นมาก่อน ทำโครงสร้างสภาแล้วนำเสนอสมาคมฯ การทำสภาวิชาชีพต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ เริ่มจากการศึกษาความเป็นไปได้ของการตั้งสภาวิชาชีพบรรณารักษ์

ความคิดเห็นรองลงมาอีกประเด็นหนึ่งคือ กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ต้องมีคุณวุฒิด้านนี้ ไม่ใช่ใครก็ได้ จำนวน 17 คน สอดคล้องกับ ฉัฐวุฒิ ฉัตรเลิศพิพัฒน์ (2539, หน้า 11) ที่ได้อธิบายว่า สาขาวิชาที่จะเรียกว่าเป็นวิชาชีพได้นั้นต้องมีกฎหมายรองรับการเป็นสาขาวิชาชีพที่จำเป็นไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งบุคคลอื่นที่ไม่คุณวุฒิในสาขาวิชานั้นจะเข้าไปประกอบวิชาชีพดังกล่าวไม่ได้

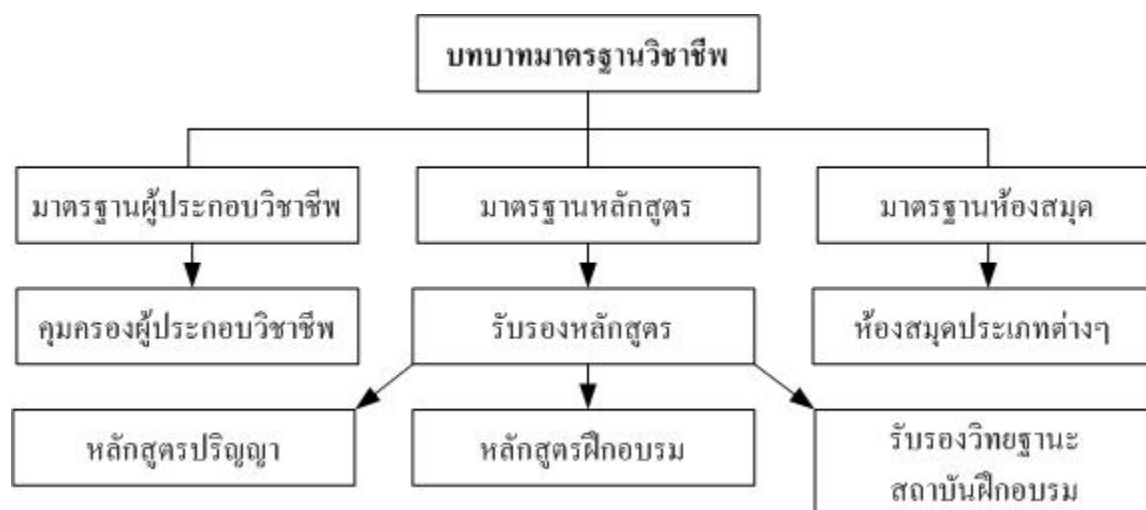
แนวคิดนี้สอดคล้องกับในประเทศฟิลิปปินส์เช่นกัน บรรณารักษ์ที่จะประกอบวิชาชีพได้ต้องมีใบอนุญาตเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตแต่มาทำงานบรรณารักษ์ถือว่าผิดกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย “เอาใครก็ได้มาเป็นบรรณารักษ์” นอกจากนี้ ชาวต่างชาติที่จะเข้าไปเป็นบรรณารักษ์ในฟิลิปปินส์ ในบทบัญญัติกำหนดว่าต้องสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเช่นกัน สำหรับคนที่ไม่ได้เรียนบรรณารักษ์แต่อยากเป็นบรรณารักษ์ที่ฟิลิปปินส์ต้องไปเรียนหรือเข้าคอร์สตามมหาวิทยาลัยที่รับรองมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งจะมีประกาศออกมาทุกปี เหตุผลหลักๆ ที่เขาปฏิบัติกันมาเช่นนี้เพราะเขาต้องการรักษามาตรฐานความเป็นวิชาชีพบรรณารักษ์นั่นเอง

กฎหมายวิชาชีพบรรณารักษ์ของฟิลิปปินส์ มาตรา 31 มีสาระสำคัญว่า การจ้างงานของบรรณารักษ์เฉพาะบรรณารักษ์ที่มีคุณสมบัติและได้รับใบอนุญาตเท่านั้นที่จะได้รับการว่าจ้างให้เป็นบรรณารักษ์ในห้องสมุดของรัฐบาลทั้งหมด หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นจะได้รับระยะเวลา 3 ปีนับแต่วันที่ได้รับอนุมัติจากกฎหมายนี้ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้ (เมฆินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์, 2554, หน้า 1)

แม้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้จัดทำมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงาน บรรณารักษ์เพื่อใช้ในการบริหารบุคลากร แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้ว กำหนดไว้เพียงหน้าที่ความรับผิดชอบ และลักษณะงานที่ปฏิบัติเท่านั้น ส่วนคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งไม่ได้กำหนดคุณสมบัติว่าต้องจบสาขาวิชาใด จึงเป็นช่องโหว่ให้หน่วยงานที่ไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพนี้ นำบุคลากรผู้จบสาขาอื่นเข้ามาทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ อีกทั้งมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์นี้ยังใช้อยู่ในวงแคบเฉพาะข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน กพ., 2553, หน้า 1) รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดมาตรฐานด้านครูบรรณารักษ์ไว้ 5 ด้านเพื่อการบริหารงานบุคลากร แต่มิได้กำหนดคุณสมบัติและใบประกอบวิชาชีพเช่นกัน (พินิจนันท์ แสงอรุณ, (ม.ป.ป., หน้า 1) ดังนั้น จึงเป็นช่องทางให้ผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาในสาขามหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์สารสนเทศศาสตร์เข้ามาทำงานในตำแหน่งนี้ โดยได้พบว่าผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในหน่วยราชการต่างๆ ส่วนหนึ่งมาจากผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น โดยเฉพาะบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

3. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทมาตรฐานวิชาชีพ

จากตารางที่ 5 เรื่องที่ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังมากที่สุดเกี่ยวกับบทบาทของมาตรฐานวิชาชีพคือ กลุ่มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคม ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง รองลงมาเป็นการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด โดยมีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแล เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ และควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณ โดยสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 18 ความคาดหวังในบพปทมาตรฐานวิชาชีพ

ในประเด็นเดียวกันนี้ จากตารางที่ 21 ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย มีความคาดหวังเกี่ยวกับบพปทมาตรฐานวิชาชีพอันดับแรกคือ มาตรฐานวิชาชีพจะสร้างขวัญกำลังใจให้บรรณารักษ์มีความภูมิใจในวิชาชีพ รองลงมาคือ ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพบัณฑิต ทั้ง 2 ประเด็นนี้ สอดคล้องกับที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 3) ให้ความหมายว่า วิชาชีพ เป็นกิจกรรมให้บริการแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นการเฉพาะและมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผ่านการฝึกฝน อบรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ ดังนั้น วิชาชีพจึงได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะผู้ประกอบวิชาชีพต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง และมีผลกระทบต่อผู้รับบริการและสาธารณชน ทำให้ต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อผู้รับบริการและสาธารณชน

ในประเด็นนี้สอดคล้องกับ *วิชาชีพควบคุมทางการศึกษา* (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่าการกำหนดให้วิชาชีพใดเป็นวิชาชีพควบคุมนับเป็นความก้าวหน้าของวิชาชีพ และเป็นยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อผู้รับบริการที่จะได้รับบริการอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้นด้วยซึ่งจะทำให้วิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. สมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ ควรจัดทำมาตรฐานวิชาชีพพร้อมกำหนดมาตรการบังคับใช้ แม้จะยังไม่ถึงขั้นมีกฎหมายควบคุมและมีใบประกอบวิชาชีพ ในเบื้องต้นอาจเริ่มที่การกำหนดสมรรถนะหลักขึ้นมา ประกาศใช้ควบคู่ไปกับมาตรฐานห้องสมุดและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้บรรณารักษ์มีกรอบเกณฑ์ในการดำเนินงานห้องสมุด แล้วค่อยยกระดับพัฒนาไปจนถึงมาตรฐานวิชาชีพที่มีพระราชบัญญัติควบคุมในที่สุด
2. สมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ ควรแสดงบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพ เพื่อผลักดันรัฐบาลให้เห็นความสำคัญของวิชาชีพบรรณารักษ์ให้เทียบเท่าวิชาชีพครู การกำหนดกรอบอัตรากำลังด้านบรรณารักษ์เพื่อรองรับผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เช่น ประสานกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดกรอบอัตราครูบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
3. สถาบันการศึกษาทางบรรณารักษ์ ควรดำเนินการด้านมาตรฐานหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ชื่อหลักสูตรไม่แตกต่างกัน สร้างความเข้าใจที่ชัดเจนต่อตลาดงานผู้ใช้บัณฑิต เพื่อประโยชน์ของบัณฑิตและเตรียมพร้อมที่จะเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ
4. หน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต ควรรับบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ ตามหลักการ “Put the right man on the right job” และส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรห้องสมุดให้พัฒนาตนเองเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ

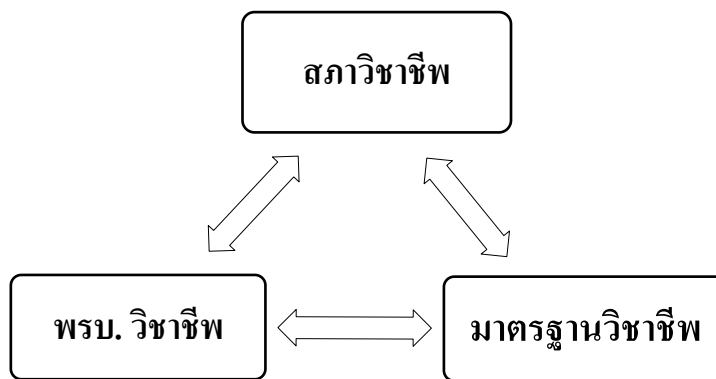
ต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพเฉพาะกลุ่ม เพราะบรรณารักษ์แต่ละสังกัดห้องสมุดประเภทต่างๆ มีบริบทที่แตกต่างกันแทบทุกด้าน
2. ควรศึกษาโครงสร้างที่เหมาะสมของบรรณารักษสภาหรือสภาวิชาชีพ โดยอ้างอิงแนวทางของวิชาชีพอื่นที่มีกฎหมายควบคุมและมีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว
3. ควรศึกษาแนวทางปรับเปลี่ยนสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ให้เป็นสภาวิชาชีพ หรือรูปแบบขององค์กรวิชาชีพที่จะมีบทบาทคู่ขนานไปกับสภาวิชาชีพ
4. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนามาตรฐานหลักสูตรเพื่อการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ

ผลผลิต (Out put)

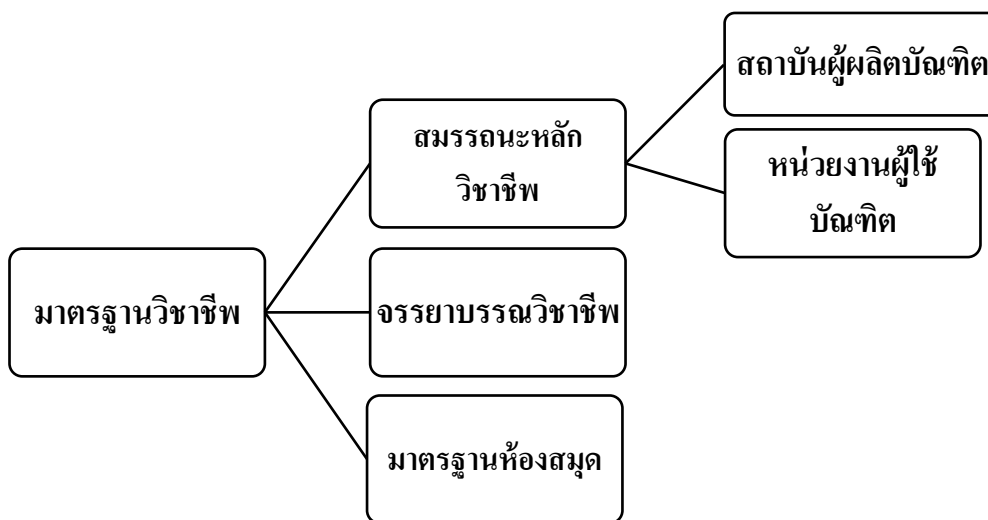
1. รายงานผลการวิจัย 1 เล่ม
2. บทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 บทความที่จะเขียนต่อไป
3. ตัวแบบ (Model) เพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สรุปเป็นรูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย ได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 19 ตัวแบบเพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 1 มาตรฐานวิชาชีพเริ่มต้นให้มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรสูงสุด ผลักดันให้มีพระราชบัญญัติวิชาชีพเพื่อให้เป็นวิชาชีพควบคุม จ.กำหนดมาตรฐานด้านต่างๆ ของผู้ประกอบการวิชาชีพ

ภาพที่ 20 ตัวแบบเพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพเริ่มที่การกำหนดสมรรถนะหลักในวิชาชีพขึ้นมาก่อนด้วยความร่วมมือของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตและหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต ประกาศใช้สมรรถนะหลักควบคู่ไปกับมาตรฐานห้องสมุดและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ประกาศใช้โดยสมาคมห้องสมุดฯ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้มีกรอบสมรรถนะของบรรณารักษ์และมีเกณฑ์ในการดำเนินงานห้องสมุด แล้วค่อยยกระดับพัฒนาไปจนถึงระดับที่มีพระราชบัญญัติควบคุมในที่สุด รูปแบบนี้จะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

ผู้วิจัยจะนำเสนองานวิจัยนี้ต่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเพื่อพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยมีคำตอบชัดเจนว่าผู้ประกอบการวิชาชีพต้องการให้มีมาตรฐานวิชาชีพ ถึงเวลาแล้วหรือยังที่สมาคมวิชาชีพจะพิจารณาดำเนินการในเรื่องนี้

2. ตัวแบบใดที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

2. ประโยชน์ในทางประยุกต์ของผลการวิจัยที่ได้

1. เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทยให้มีมาตรฐานวิชาชีพที่ชัดเจนมั่นคง ยกกระดับวิชาชีพให้ทัดเทียมอาชีพอื่นๆ

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ให้มีมาตรฐาน สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ บัวงาม. (2558). นานาทัศนะ-การพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 8(1), หน้า 67-74.
- กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์ และเชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล. (2557). จริยธรรมวิชาชีพ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ปทุมธานี*, 6(1), 203-208.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2554). *มาตรฐานอาชีพและมาตรฐานวิชาชีพผู้จัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 30 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/200833>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). เป็นมืออาชีพ อย่าเป็นเพียงอาชีพ. *งานวันนี้*, 16(698), หน้า 1-2.
- ข้าราชการมืออาชีพ. (2547). *ข่าวประกันคุณภาพการศึกษา พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 82(ปีกษ์หลัง), หน้า 1.
- จอห์น เบอริรี่. (2551). *หากว่าโลกของห้องสมุดจะไม่มีบรรณารักษ์*, พิมล เมฆสวัสดิ์, แปล. วันที่ค้นข้อมูล 31 สิงหาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://librarianmagazine.com/VOL1NO6/vanishing_Librarian.html.
- เฉลิมศรี เสนารัตน์. (2558). คุณลักษณะและทักษะพื้นฐานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรังสิตสารสนเทศ*, 21(1), หน้า 57-81.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2558). ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 8(2), 1-19.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2558). บุคลากรและองค์การทางวิชาชีพ ใน *สารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น เล่ม 1 หน่วยที่ 8 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. นนทบุรี, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชาศิลปศาสตร์.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2559). สมาคมห้องสมุดบูรไน ดารุซซาลัม : สามสิบปีแห่งการพัฒนาห้องสมุดและบุคลากรวิชาชีพบรรณารักษ์ประเทศบูรไน. *วารสารห้องสมุด*, 60(2), 45-54.
- ณัฐฉานี ฉัตรเลิศพัฒน์. (2539). *ความรับผิดชอบแห่งของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์, ชุติมา สัจจานันท์, จันทิมา เจียวแก้ว และพิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทซ์. (2559). การพัฒนามาตรฐานและสมรรถนะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวารสารศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*. 9(1), หน้า 55-68.

- ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ และเดชณัย จุ้ยชุม. (2559). สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์: การสร้างความพร้อมเพื่อการเป็นบรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบรรณ
ศาสตร์ มศว.*, 9(2), 87-97.
- ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ และอรุณจันท์ บัณฑิตย์. (2557). การวิเคราะห์คุณสมบัติงานบรรณารักษ์และสารสนเทศ :
กรณีศึกษาการโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์รับสมัครงาน ปี พ.ศ. 2553-2555. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*,
32(3), 36-49.
- ทรงพล หนูบ้านเกาะ. (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์
มหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชั้นยัชชก อากรปฐ และรัตนา ณ ลำพูน. (2560). สมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพสารสนเทศของห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(2), 129-150.
- ชั้นยัชชก อากรปฐ และคนอื่นๆ. (ม.ป.ป.) *ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อวิชาชีพบรรณารักษ์*.
วันที่ค้นข้อมูล 31 สิงหาคม 2559, เข้าถึงได้จาก [http://www.slideshare.net/
ppreaww/121120-15419635](http://www.slideshare.net/ppreaww/121120-15419635)
- ปภินวิช เอี่ยมคง. (2554). *เมื่อไหร่บรรณารักษ์จะมีใบประกอบวิชาชีพ*. วันที่ค้นข้อมูล 31 สิงหาคม 2557,
เข้าถึงได้จาก <http://www.voicetv.co.th/blog/233.html>
- ปภินวิช เอี่ยมคง. (2554). *ทำไมครูบรรณารักษ์เป็นยากจังครับ*. วันที่ค้นข้อมูล 31 สิงหาคม 2557,
เข้าถึงได้จาก <http://www.voicetv.co.th/blog/233.html>
- ปภินวิช เอี่ยมคง. (2554). *ความเป็นไปได้ของ “บรรณารักษ์สภา”*. วันที่ค้นข้อมูล 31 สิงหาคม 2557,
เข้าถึงได้จาก <http://www.voicetv.co.th/blog/233.html>
- ปภินวิช เอี่ยมคง. (2553). *เส้นทางสายอาชีพบรรณารักษ์*. วันที่ค้นข้อมูล 31 สิงหาคม 2559, เข้าถึงได้จาก
<http://ptulibraryblog.wordpress.com>
- ประภาวดี สืบสนธิ์. (2543). *สารสนเทศในบริบทสังคม*. กรุงเทพฯ, สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2535). *หลักวิชาชีพนักกฎหมายในยุโรป*, ใน *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพกฎหมาย* โดย
แสวง บุญเฉลิมวิภาส (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยสุดา ดันเลิศ และกุลธิดา ท้วมสุข. (2554). บทบาทของห้องสมุดและนักวิชาชีพสารสนเทศสำหรับห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2553-2562. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์*, 17(4), หน้า 607-623.

- พระครูสังฆรักษ์กิตติพงษ์ สิริวฑฒโน. (2553). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา : ความรู้ ประสบการณ์วิชาชีพ การปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตน*. สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจนันท์ แสงอรุณ. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานด้านครูบรรณารักษ์*. วันที่ค้นข้อมูล 2 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/349035>
- พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธี. (2554). *สมรรถนะของบรรณารักษ์ยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภัทรรัตน์ วายบุตร. (2558). คุณลักษณะของบรรณารักษ์งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 4(1), 13-25.
- ณิรัตน์ ฉัตรอุทัย. (2551). การศึกษากรอบสมรรถนะและความต้องการในการพัฒนา สมรรถนะของผู้ให้บริการห้องสมุดของสำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. *วารสารพระจอมเกล้าลาดกระบัง*, 16(1), 33-43.
- มลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ. (2552). บันทึกการเข้าร่วมประชุมและเสนอโปสเตอร์ ในการสัมมนาประจำปี 2008 ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ตอนที่ 1. *รังสิตสารสนเทศ*, 15(1), 84-97.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2542). เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ สารนิเทศศาสตร์ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มัทนา บุญประเสริฐ. (2558). การเสวนาเรื่อง “การเคลื่อนย้ายภาคแรงงาน: สิ่งที่ยุทธศาสตร์ในประเทศไทยควรรู้”. วันที่ค้นข้อมูล 13 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก https://lib.swu.ac.th/th/images/aboutus/specific_lib110915.pdf
- มาตรฐานของความเป็นเลิศระดับมืออาชีพสำหรับครูบรรณารักษ์*. (2014). วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.alia.org.au/about-alia/policies-standards-and-guidelines/> (มาตรฐานมืออาชีพเป็นเลิศ-ครูบรรณารักษ์)
- มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. (ม.ป.ป.). วันที่ค้นข้อมูล 10 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://education.dusit.ac.th/QA/articles/doc02.pdf>
- มืออาชีพ. (2551). *จุดสารประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร*. 11(13), หน้า 1.

เมฆินทร์ ลิขิตบุญฤทธิ์. (2554). *ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์*. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2560,

เข้าถึงได้จาก <http://www.libraryhub.in.th/2011/04/12/librarians-licensure/>

รุจเรขา วิทยาวุฒิกุล. (2556). *หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ของประเทศออสเตรเลีย*. วันที่

ค้นข้อมูล 12 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://ruchareka.wordpress.com/2013/>

วิชาชีพควบคุมทางการศึกษา (ม.ป.ป.). วันที่ค้นข้อมูล 26 มีนาคม 2562, เข้าถึงได้จาก

<https://education.dusit.ac.th/QA/articles/doc02.pdf>

วิภา ศุภจรรย์รักษ์ และสุรัชณี เปี่ยมญาติ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบรรณารักษ์/นักสารสนเทศใน

การปฏิบัติงานห้องสมุดเฉพาะ/ศูนย์สารสนเทศสังกัดหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การ

มหาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย*

อลงกรณ์, 9(1), หน้า 134-149.

ศิริพร แซ่อึ้ง. (2560). การพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.

วารสารรังสิตสารสนเทศ, 23(2), 21-34.

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ*. วันที่ค้นข้อมูล 30 มกราคม 2560, เข้าถึงได้

จาก <https://www.tpqi.go.th/home.php>

สำนักงาน กพ. (2553). *บรรณารักษ์*. วันที่ค้นข้อมูล, 10 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก

<https://www.ocsc.go.th/job/>

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖*. กรุงเทพฯ

โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว, 2550.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.*

2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สุนิษา ชันนุ้ย, น้ำทิพย์ วิกาวิน และธาดาศักดิ์ วัชรปรีชาพงษ์. (2557). การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบรรณารักษ์

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 28(87), 195-211.

เส้นทางสายอาชีพบรรณารักษ์. (2553). วันที่ค้นข้อมูล 10 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก

<https://ptulibraryblog.wordpress.com/2010/08/19>

- อัมรินทร์ แก้วกองทัพ, ชุตติมา สัจจนันท์ และจันทิมา เขียวแก้ว. (2559). การพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.* 9(1), 1-13.
- อุไร ไปสุยัน. (2553). *ความรู้และทักษะที่บรรณารักษ์จำเป็นต้องมี ตอน 2 : การจัดแบ่งกลุ่มความรู้และทักษะ.* วันที่ค้นข้อมูล 15 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก <http://share.psu.ac.th/blog/competency/15800?locale=th>
- John N. Berry. (1976). The Vanishing Librarians. *Library Journal* 133,(3), p.10-15.
- Totanes, V. R. .(2018). *Only qualified and licensed librarians shall be employed as librarians in all government libraries.* , Retrieved January, 9, 2018, From, <http://filipinibrarian.blogspot.com/search/label/Licensed%20Librarians>.
- Canadian Association of Research Libraries. (2010). *Core competencies for 21st century CARL librarians.* Retrieved January, 9, 2018, from www.carl-abrc.ca
- Chu, F. T. (2003). The future of librarianship. In *Expectations of librarians in the 21st century*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Jobi, V. (2010). *Unlicensed Librarians and A.R. 9246.* Retrieved 31 Aug. 2014, from <http://filipinibrarian.blogspot.com/2010/02/unlicensed-librarians-and-ra-9246.html>

ภาคผนวก ก

ข้อมูลมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. มาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ (พินิจนันท์ แสงอรุณ. (ม.ป.ป., หน้า 1)

มาตรฐานที่ 1 ครูบรรณารักษ์มีความสามารถในการดำเนินงานห้องสมุด มี 7 ตัวบ่งชี้

1.1 ครูบรรณารักษ์มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจการพัฒนางานห้องสมุดโรงเรียน

1.2 ครูบรรณารักษ์มีการจัดทำแผนงาน /โครงการพัฒนาห้องสมุดที่มีการกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ชัดเจน

1.3 ครูบรรณารักษ์มีการจัดทำแผนงาน /โครงการห้องสมุดที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน

1.4 ครูบรรณารักษ์มีการจัดทำโครงสร้างการปฏิบัติงาน (งานบริหารจัดการห้องสมุด งานประชาสัมพันธ์ งานเทคนิค งานบริการ และงานกิจกรรมอย่างครบถ้วน)

1.5 ครูบรรณารักษ์มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

1.6 ครูบรรณารักษ์มีการประเมินผลการดำเนินงาน

1.7 ครูบรรณารักษ์มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด

มาตรฐานที่ 2 ครูบรรณารักษ์มีความสามารถในการปฏิบัติงานเทคนิค มี 7 ตัวบ่งชี้

2.1 ครูบรรณารักษ์จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.2 ครูบรรณารักษ์จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ

2.3 ครูบรรณารักษ์จัดหมวดหมู่ และทำบัตรรายการหรือทำรายการ (ด้วยฐานข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์) ของทรัพยากรสารสนเทศ

2.4 ครูบรรณารักษ์ปฏิบัติงานเทคนิคเพื่อเตรียมให้บริการ

2.5 ครูบรรณารักษ์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศอย่างเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

2.6 ครูบรรณารักษ์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศได้สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้บริการ

2.7 ครูบรรณารักษ์สำรวจและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้

มาตรฐานที่ 3 ครูบรรณารักษ์มีความสามารถในการให้บริการ มี 8 ตัวบ่งชี้

- 3.1 ครูบรรณารักษ์จัดทำระเบียบการใช้ห้องสมุดโรงเรียน
- 3.2 ครูบรรณารักษ์จัดทำตารางการใช้ห้องสมุดที่ชัดเจน
- 3.3 ครูบรรณารักษ์มีการจัดการแนะนำการใช้ห้องสมุด
- 3.4 ครูบรรณารักษ์จัดบริการการอ่าน และการศึกษาค้นคว้า
- 3.5 ครูบรรณารักษ์จัดบริการยืม- คืน
- 3.6 ครูบรรณารักษ์จัดบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า
- 3.7 ครูบรรณารักษ์จัดบริการเชิงรุกอย่างหลากหลาย
- 3.8 ครูบรรณารักษ์จัดบริการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และทางอินเทอร์เน็ต

มาตรฐานที่ 4 ครูบรรณารักษ์มีความสามารถในการจัดกิจกรรม มี 3 ตัวบ่งชี้

4.1 ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

- 4.2 ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างหลากหลาย
- 4.3 ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 ครูบรรณารักษ์มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 5 ตัวบ่งชี้

- 5.1 ครูบรรณารักษ์ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีนิสัยรักการอ่าน
- 5.2 ครูบรรณารักษ์เข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน อย่างต่อเนื่อง
- 5.3 ครูบรรณารักษ์เป็นสมาชิกสมาคมและหรือชมรมวิชาชีพ ที่เกี่ยวกับห้องสมุด

5.4 ครูบรรณารักษ์สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด

2. มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานบรรณารักษ์ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) (สำนักงาน กพ, 2553, หน้า 1)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ม.ป.ป.) ได้มีมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สายงานบรรณารักษ์ คลุมถึงตำแหน่งต่างๆ ที่ปฏิบัติงานบรรณารักษ์ ดังนี้

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 3

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานบรรณารักษ์ที่ยากพอสมควร โดยมีคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำสั่งอย่างกว้างๆ และอยู่ภายใต้การกำกับตรวจสอบเฉพาะกรณีที่เป็น และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ยากพอสมควรเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น พิจารณาจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด ให้เลขหมู่หนังสือ ทำดรรชนี บรรณานุกรม สารบัญแบบ กฤตภาค เก็บรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุด ให้คำแนะนำปรึกษา และบริการในการค้นหาหนังสือแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และผู้สนใจอื่นๆ เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับงานสอน งานวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

1. มีความรู้ความสามารถในงานบรรณารักษ์อย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

2. มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับอื่นที่ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่

3. มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศไทย

4. มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาและคอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

5. มีความสามารถในการศึกษาและจัดการข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและสรุปเหตุผล

6. มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 4

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานบรรณารักษ์ที่ยาก โดยมีคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำสั่งอย่างกว้างๆ และอยู่ภายใต้การกำกับตรวจสอบเฉพาะกรณีที่เป็น และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ยากเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น พิจารณาจัดหาและคัดเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด ให้เลขหมู่หนังสือ ทำครรชนี บรรณานุกรม สารสังเขป กฤตภาค เก็บรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุด ให้คำแนะนำปรึกษา และบริการในการค้นหาหนังสือแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และผู้สนใจอื่นๆ เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับงานสอน งานวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จัดทำคู่มือเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าหนังสือในห้องสมุด เป็นต้น ให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ระดับรองลงมาและแก่นักศึกษาที่มาฝึกปฏิบัติงาน ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 และได้ดำรงตำแหน่งในระดับ 3 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ

2. ได้รับปริญญาโทหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ ๓ แล้ว จะต้อง

1. มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแผนงานด้านต่างๆ ของหน่วยงานที่สังกัด

2. มีความสามารถในการจัดทำแผนงาน ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะวิธีการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 5

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานบรรณารักษ์ที่ค่อนข้างยากมาก โดยใช้ความคิดริเริ่มบ้าง มีคู่มือ แนวปฏิบัติ หรือคำสั่งในบางกรณีและอยู่ภายใต้การกำกับตรวจสอบน้อยมาก และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ค่อนข้างยากมากเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น พิจารณาจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด ให้เลขหมู่หนังสือ ทำบรรณานุกรม สารบัญแบบกฤตภาค เก็บรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุด ศึกษาค้นคว้า วิธีการเทคนิคใหม่ๆ ทางด้านบรรณารักษ์เพื่อปรับปรุงห้องสมุด ให้คำแนะนำปรึกษา และบริการในการค้นหาหนังสือแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และผู้สนใจอื่นๆ เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับงานสอน งานวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์หรือสังเคราะห์งาน ทางด้านบรรณารักษ์ เผยแพร่ผลงานทางด้านบรรณารักษ์ ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์หรือสังเคราะห์งานทางด้านบรรณารักษ์ เผยแพร่ผลงานทางด้านบรรณารักษ์ ฝึกอบรมและให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ระดับรองลงมาและแก่นักศึกษาที่มาฝึกปฏิบัติงาน ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 และได้ดำรงตำแหน่งในระดับ 4 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 ได้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 3 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
3. ได้รับปริญญาเอกหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 4 แล้ว จะต้อง

1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงานบุคคล
2. มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 6

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานบรรณารักษ์ที่ยากมาก โดยต้องใช้ความคิดริเริ่มในงานที่มีแนวปฏิบัติ น้อยมาก และอยู่ภายใต้การกำกับตรวจสอบน้อยมาก และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย หรือปฏิบัติงานในฐานะผู้อำนวยการในงานบรรณารักษ์ โดยงานที่ปฏิบัติต้องใช้ความรู้ความสามารถ ความชำนาญงานและประสบการณ์สูง ต้องคิดริเริ่มกำหนดแนวทางการทำงาน แก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานและประสบการณ์ทางด้านบรรณารักษ์ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น วิเคราะห์จัดหมวดหมู่หนังสือ ให้บริการค้นหาหนังสือทั่วไป และศึกษา ค้นคว้าหนังสือทางด้านวิชาการแขนงต่างๆ จัดทำบรรณานุกรม วรรณคดี บริการตอบคำถาม เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดโดยศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมจากหนังสือต่างๆ หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งพิมพ์

หรือหนังสือตัวเขียน และคำจารึกต่างๆ ที่มีอยู่ในหอสมุด วิเคราะห์เพื่อการให้เลขหมู่หนังสือ ขยายเลขหมู่หนังสือ และทำบัตรรายการให้ได้มาตรฐานสากล และเหมาะสมกับลักษณะและประเภทของหนังสือที่มีอยู่ พิจารณาในการใช้วิธีการและเทคนิคใหม่ทางด้านบรรณารักษ์ ให้การฝึกอบรมการปฏิบัติงานของห้องสมุด ดำเนินการและแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ ศึกษาวิจัยต่างๆ ทางด้านบรรณารักษ์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์หรือสังเคราะห์ หรือวิจัยงานทางด้าน บรรณารักษ์ เผยแพร่ผลงานทางด้านบรรณารักษ์ ทำความเห็น สรุปรายงาน เสนอแนะและดำเนินการเกี่ยวกับ งานบรรณารักษ์ จัดทำเอกสารวิชาการ คู่มือเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์สังเคราะห์ หรือวิจัยงานด้านบรรณารักษ์ เป็นต้น เผยแพร่ผลงานทางด้านบรรณารักษ์ ทำความเห็น สรุปรายงาน เสนอแนะ และดำเนินการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ จัดทำเอกสารวิชาการ คู่มือเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ ฝึกอบรม และให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ระดับรองลงมาและแก่นักศึกษาที่มาฝึกปฏิบัติงาน ตอบ ปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง เข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่สังกัด และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ ดำรงตำแหน่งในระดับ 5 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 4 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงาน บรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 5 แล้ว จะต้องมีความสามารถในการริเริ่ม ปรับปรุงนโยบายและแผนงาน หรือมีความชำนาญงานในหน้าที่และมีประสบการณ์

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 7

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน ควบคุมการปฏิบัติงานบรรณารักษ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาของงาน หลากหลาย และมีขั้นตอนการทำงานที่ยุ่ยากซับซ้อนค่อนข้างมาก โดยต้องกำหนดแนวทางการทำงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ กำกับ ตรวจสอบ ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย หรือปฏิบัติงานในฐานะผู้อำนวยการในงานบรรณารักษ์ โดยงานที่ปฏิบัติต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานและประสบการณ์สูงมาก โดยต้องคิดริเริ่มปรับเปลี่ยนแนวทางให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ และแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานและประสบการณ์ทางด้านบรรณารักษ์สูงมาก โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ปฏิบัติงานวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางวิธีการในงานบรรณารักษ์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์หรือสังเคราะห์ หรือวิจัยเพื่อกำหนดลักษณะและมาตรฐานในการปฏิบัติงานบรรณารักษ์ ทำความเห็น เสนอรายงาน เสนอแนะและดำเนินการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ ศึกษา ค้นคว้า หาวิธีการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงานงานบรรณารักษ์ เป็นต้น พัฒนาเอกสารวิชาการ คู่มือเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ เข้าร่วมประชุมและชี้แจงรายละเอียดต่อคณะกรรมการต่างๆ ฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการของงานในความรับผิดชอบ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง เข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่สังกัด และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน นอกจากอาจปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังทำหน้าที่กำหนดแผนงาน มอบหมาย ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ติดตามประเมินผล และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งงานบรรณารักษ์ 3 หรืองานบรรณารักษ์ 4 หรืองานบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่งในระดับ 6 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ

2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งงานบรรณารักษ์ 3 หรืองานบรรณารักษ์ 4 หรืองานบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 5 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 6 แล้ว จะต้องมีความสามารถในการบริหารและจัดระบบงาน หรือมีความชำนาญงานในหน้าที่และมีประสบการณ์สูงมาก ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายการบริหารงานของรัฐบาล และปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 8

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุม กำกับ หน่วยงานด้านบรรณารักษ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาของงานหลากหลายและมีขั้นตอนการทำงานยุ่งยากซับซ้อนมาก โดยต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ แก้ไขปัญหาในงาน ตลอดจนกำกับ ตรวจสอบผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย หรือ

ปฏิบัติงานในฐานะผู้ชำนาญการในงานบรรณารักษ์ โดยงานที่ปฏิบัติต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงมากเป็นพิเศษ โดยต้องคิดริเริ่มพัฒนาแนวทางให้เหมาะสมเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานและประสบการณ์ทางด้านบรรณารักษ์สูงมากเป็นพิเศษ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ปฏิบัติงานวิจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเทคนิควิธีการในงานบรรณารักษ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือวิจัยเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดลักษณะและมาตรฐานในการปฏิบัติงานบรรณารักษ์ ควบคุมตรวจสอบ

การปฏิบัติงานบรรณารักษ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ทำความเห็น สรุปรายงาน ให้คำปรึกษา เสนอแนะ การดำเนินการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ ศึกษา ค้นคว้าหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ เป็นต้น พัฒนาเอกสารวิชาการ คู่มือเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ เข้าร่วมประชุมและชี้แจงรายละเอียดต่อ คณะกรรมการต่างๆ ฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการของงานในความรับผิดชอบ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง เข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่สังกัด และปฏิบัติหน้าที่ อื่นที่เกี่ยวข้อง

ในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน นอกจากอาจปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังทำหน้าที่กำหนดนโยบาย การปฏิบัติงาน ติดตามประสานงาน วางแผน มอบหมาย ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ติดตามประเมินผล และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ ดำรงตำแหน่งในระดับ 7 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ

2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 6 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงาน บรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 7 แล้ว จะต้องมีความชำนาญงานในหน้าที่ และมีประสบการณ์สูงมากเป็นพิเศษ

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 9

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุม กำกับหน่วยงาน ด้านบรรณารักษ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาของงานหลากหลายและมีขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อนมากเป็นพิเศษ

ตลอดจนกำกับ ตรวจสอบผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย หรือ

ปฏิบัติงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญในงานบรรณารักษ์ โดยงานที่ปฏิบัติต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูง และมีผลงานที่แสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับ โดยต้องคิดริเริ่ม ชกเลิกหรือกำหนดขั้นตอนและตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่จะนำมาใช้เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ตลอดจนเสนอแนะและประเมินผลแผนงาน โครงการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงทางด้านบรรณารักษ์ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ริเริ่มการดำเนินงานวิจัยต่างๆ ในงานบรรณารักษ์ปฏิบัติงานวิจัยที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่หรือเทคนิควิธีการใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่องานบรรณารักษ์ ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อวางหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ วิจัย ประเมินผลรวมทั้งกำหนดวิธีการและระเบียบปฏิบัติทางด้านบรรณารักษ์ ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อพัฒนาระบบหรือมาตรฐานในการปฏิบัติงาน บรรณารักษ์ศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่มีความยุ่งยากมากและมีขอบเขตกว้างขวางทางด้านบรรณารักษ์ และแนวทางแก้ไขปัญหา ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการด้านบรรณารักษ์ และในด้านที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานของหน่วยงาน เป็นที่ปรึกษาในโครงการวิจัยทางด้านบรรณารักษ์ ให้การบริการและเผยแพร่ความรู้ทางด้านบรรณารักษ์ ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง เข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่สังกัด เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัย/สถาบันหรือของรัฐบาลในการเข้าร่วมประชุมหรือเจรจาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ทั้งในและต่างประเทศ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน นอกจากอาจปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังทำหน้าที่กำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน ติดต่อประสานงาน วางแผน มอบหมาย ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ติดตามประเมินผล และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่ง ในระดับ 8 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ

2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 7 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 8 แล้วจะต้อง

1. ในฐานะผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูง โดยมีผลงานที่แสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับ และมีความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านงานบรรณารักษ์ แก่หน่วยงานที่สังกัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

2. ในฐานะหัวหน้าหน่วยงานจะต้องมีความรู้และประสบการณ์เป็นพิเศษ และมีความสามารถในการ

ให้ปรึกษาแนะนำด้านงานบรรณารักษ์ แก่หน่วยงานที่สังกัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ชื่อตำแหน่ง บรรณารักษ์ 10

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญพิเศษในงานบรรณารักษ์ โดยงานที่ปฏิบัติต้องใช้ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงมาก และมีผลงานที่แสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพ และ/หรือเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการบรรณารักษ์ โดยต้องกำกับ ดูแลงานที่เป็นหน้าที่หลักหรืองานที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงาน ต้องพัฒนาทบทวนและกำหนดแนวทาง แผนงาน โครงการระยะยาว ตลอดจนพิจารณาความต้องการทรัพยากร และจัดสรรทรัพยากรสำหรับโครงการเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ติดตามประเมินผล ประสานงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญพิเศษและประสบการณ์สูงมากทางด้านบรรณารักษ์ โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ริเริ่มและวางแผนดำเนินงานวิจัยต่างๆ ในงานบรรณารักษ์ กำกับ ตรวจสอบ ดูแลโครงการวิจัย ปฏิบัติงานวิจัยที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่หรือเทคนิควิธีการใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่องานบรรณารักษ์ เป็นอย่างมาก ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อวางหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ วิจัย ประเมินผล รวมทั้งกำหนดวิธีการและระเบียบปฏิบัติทางด้านบรรณารักษ์ ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาระบบหรือมาตรฐานในการปฏิบัติงานบรรณารักษ์ ศึกษา วิเคราะห์หรือวิจัย และวินิจฉัยเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะด้านที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากและมีขอบเขตกว้างขวางมาก ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในด้านบรรณารักษ์ และในด้านที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานของหน่วยงาน เป็นที่ปรึกษาในโครงการวิจัยที่สำคัญทางด้านบรรณารักษ์ เสนอแนะรูปแบบและเทคนิคเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ ที่เหมาะสม ให้การบริการและเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการบรรณารักษ์ในระดับชาติหรือนานาชาติ ตอบปัญหา และชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง เข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่สังกัด เป็นผู้แทนของกลุ่มมหาวิทยาลัย/สถาบันหรือของรัฐบาลในการเข้าร่วมประชุมหรือเจรจาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ทั้งในและต่างประเทศ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่งในระดับ 9 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 8 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่ง ในระดับ 8 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ

2. มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งบรรณารักษ์ 3 หรือบรรณารักษ์ 4 หรือบรรณารักษ์ 5 และได้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 7 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานบรรณารักษ์ หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 8 แล้วจะต้อง

1. ในฐานะผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูง โดยมีผลงานที่แสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับ และมีความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านงานบรรณารักษ์ แก่หน่วยงานที่สังกัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

2. ในฐานะหัวหน้าหน่วยงานจะต้องมีความรู้และประสบการณ์เป็นพิเศษ และมีความสามารถในการให้ปรึกษาแนะนำด้านงานบรรณารักษ์ แก่หน่วยงานที่สังกัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ความสามารถที่ต้องการ

นอกจากมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับบรรณารักษ์ 9 แล้ว จะต้องมีความเชี่ยวชาญพิเศษและมีประสบการณ์สูงทางด้านบรรณารักษ์ โดยมีผลงานที่แสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพ และ/หรือเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติ และ/หรือระดับนานาชาติ ตลอดจนมีความสามารถในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในด้านบรรณารักษ์ แก่หน่วยงานที่สังกัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

3. จรรยาบรรณบรรณารักษ์ ประกาศโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ห้องสมุดเป็นสถาบันที่มีเกียรติ เป็นบริการความรู้ที่เป็นคุณแก่สังคม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาห้องสมุด เพื่อสร้างความมั่นคงแก่สถาบันห้องสมุด และเพื่อให้สถาบันห้องสมุดเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของ

ประชาชน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณสำหรับบรรณารักษ์ และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดทุกตำแหน่งไว้ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 - จรรยาบรรณต่อผู้ใช้

ต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้ใช้ก่อนอื่น

ต้องใช้วิชาชีพให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้อย่างเต็มความสามารถ

ต้องใช้ความเสมอภาคแก่ผู้ใช้โดยไม่คำนึงถึงฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา สังคม

หมวดที่ 2 - จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ต้องประพฤติตนอันเป็นการเชิดชูเกียรติศักดิ์ในวิชาชีพ

ต้องศึกษา แสวงหาความรู้ตามมาตรฐาน และพัฒนาตามนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในวิชาชีพ

ต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่อวิชาชีพ

ต้องปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต

หมวดที่ 3 - จรรยาบรรณต่อเพื่อนร่วมงาน

ต้องมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อผู้ร่วมงานและผู้ร่วมวิชาชีพ

ต้องเคารพและยอมรับมติของที่ประชุม

ต้องรักษา แสวงหามิตรภาพและเครือข่ายระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ร่วมวิชาชีพ

ต้องยึดมั่นในคุณธรรมและพรหมวิหารในการปฏิบัติตนต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และผู้ร่วมวิชาชีพ

หมวดที่ 4 - จรรยาบรรณต่อสถาบัน

ต้องรักษาประโยชน์และชื่อเสียงของสถาบันที่สังกัด

ต้องร่วมมือและปฏิบัติงานตามนโยบายที่สังกัด เพื่อธำรงชื่อเสียงและเกียรติภูมิ

ต้องรักษาชื่อและทรัพยากรของสถาบัน ไม่พึงแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะโดยมิชอบ

หมวดที่ 5 - จรรยาบรรณต่อสังคม

ต้องเป็นผู้นำสังคมอย่างเข้มแข็ง

ต้องอุทิศตนให้ประโยชน์ต่อสังคมด้วยการใช้วิชาชีพโดยสุจริต

ต้องผดุงรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและความมั่นคงต่อสังคม

4. ความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับครูบรรณารักษ์ออสเตรเลีย เป็นการกำหนดร่วมกันของสมาคม 2 แห่งคือ คือ Australian Library and Information Association (ALIA) และ Australian School Library Association (ASLA)

1. พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้
2. สร้างแบบฝึกหัดการสอนที่ยืดหยุ่นและแนะนำครูที่มีการใช้หลักสูตรผ่านการปฏิบัติร่วมกัน
3. ออกแบบและพัฒนากลยุทธ์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงผลการเรียนรู้ของนักเรียน
4. ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับโครงการห้องสมุดและบริการข้อมูลเพื่อแจ้งและปรับปรุงการ

ปฏิบัติวิชาชีพ

5. กำหนดนโยบายและขั้นตอนในการจัดการห้องสมุดโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ
6. ใช้แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการจัดการห้องสมุดและฐานข้อมูลเพื่อจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่

หลากหลายรวมถึงสภาพแวดล้อมออนไลน์เพื่อเพิ่มการเข้าถึง

7. ปฏิบัติตามมาตรฐานในการจัดทำรายการแอปพลิเคชันเมตาตาต้าและระบบสืบค้นฐานข้อมูลที่นำมาใช้เมื่อปี พ. ศ. 2552

จากคุณสมบัติและความสามารถดังกล่าว ออสเตรเลียได้กำหนดตัวบ่งชี้สำหรับครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นครูบรรณารักษ์ที่ดี
  - 1.1 เข้าใจหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 1.2 มีความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนการสอน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและระดับพัฒนาการ
  - 1.3 เข้าใจเรื่องโรงเรียน ชุมชน และหลักสูตรเป็นอย่างดี
  - 1.4 มีความรู้เชี่ยวชาญเรื่องสารสนเทศ ทรัพยากร เทคโนโลยีและการจัดการห้องสมุด
2. ความรู้เกี่ยวกับหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 2.1 มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีข้อมูล ความรู้และการปฏิบัติ
  - 2.2 เข้าใจอย่างละเอียดว่าผู้เรียนทุกคนมีการพัฒนาและใช้กลยุทธ์ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 2.3 มีความเข้าใจวิธีการที่ทำให้เด็กและเยาวชนกลายเป็นผู้อ่านที่เป็นอิสระ
  - 2.4 เข้าใจบทบาทของข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสาร (ไอซีทีเอ) ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้และการเรียนการสอน

3.1 มีความรู้รายละเอียดของการเรียนการสอน การศึกษาในปัจจุบัน

3.2 มีความคุ้นเคยกับการรู้สารสนเทศและข้อมูลที่ต้องการทักษะและความสนใจของผู้เรียน

3.3 เข้าใจความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการสำหรับสังคมวัฒนธรรมและการพัฒนาภูมิ

หลังของผู้เรียนในการใช้งาน โปรแกรมและทรัพยากรของหลักสูตร

4. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

4.1 มีความเข้าใจที่ครอบคลุมของการรู้หนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กและผู้ใหญ่วัยหนุ่มสาว

4.2 หลักสูตรและโปรแกรมเฉพาะในโรงเรียน

4.3 มีความรู้รายละเอียดของวิธีการส่งเสริมและส่งเสริมให้เกิดการอ่าน

4.4 มีความเข้าใจทฤษฎีและกระบวนการประเมินในปัจจุบัน

5. ความรู้เรื่องห้องสมุดและการจัดการข้อมูล

5.1 เข้าใจเรื่องการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพและทรัพยากรห้องสมุด โรงเรียนมีความสำคัญต่อ

ความสำเร็จของโรงเรียนชุมชน

5.2 มีความรู้อย่างมืออาชีพเรื่องมาตรฐานแห่งชาติสำหรับห้องสมุดและการจัดการข้อมูล

5.3 มีความเข้าใจที่ครอบคลุมเรื่องมาตรฐานแห่งชาติสำหรับการดึงข้อมูล

6. การปฏิบัติงานในวิชาชีพ

6.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียน

6.2 ร่วมกันวางแผนและจัดการทรัพยากรที่รวมความรู้ ข้อมูล และวรรณกรรม

6.3 จัดให้มีห้องสมุดและข้อมูลที่เป็นแบบอย่างให้บริการที่สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งชาติ

6.4 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โปรแกรมห้องสมุดและบริการ

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

7.1 การสร้างและบำรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยข้อมูลที่รองรับความต้องการของชุมชน

โรงเรียน

7.2 ให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลผ่านช่องทางที่มีประสิทธิภาพและมีการจัดการระบบแบบ

มืออาชีพ

7.3 ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถในการอ่าน ดู ฟังตอบสนองต่อความเข้าใจและความเพลิดเพลิน

7.4 เข้าใจลักษณะและบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษา

8. การเรียนรู้และการสอน

8.1 ทำงานร่วมกับครูในการวางแผนและดำเนินการรัฐสารสนเทศ วรรณกรรมและโปรแกรมที่ส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

8.2 จัดโปรแกรมต่างๆ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในชุมชนโรงเรียน

8.3 สนับสนุนการเรียนการสอน โดยการให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เลือกสรรอย่างมืออาชีพ

8.4 ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนพัฒนาความเป็นอิสระในการเรียนรู้ของตนเอง

8.5 สอนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล

9. การจัดการบริการห้องสมุดและข้อมูล

9.1 นโยบายและการดำเนินงานของห้องสมุดสอดคล้องภารกิจของโรงเรียน

9.2 เป็นแบบอย่างในการอ้างอิงและบริการสารสนเทศให้แก่ชุมชนของโรงเรียน

9.3 มีแผนกลยุทธ์และงบประมาณสำหรับการปรับปรุงห้องสมุด บริการสารสนเทศและ

โปรแกรม

9.4 ใช้วิธีการจัดการข้อมูลและระบบที่สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งชาติ

10. การประเมินผลการเรียนการสอนการปฏิบัติ

10.1 ตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่ามีการเรียนรู้และการเรียนการสอนที่ดีขึ้น

10.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้มีหลักฐานความคืบหน้าในการรัฐสารสนเทศ

และการอ่าน

10.3 มีมาตรการเกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุด ห้องประชุม โปรแกรมและบริการ ให้

สอดคล้องกับนโยบายปัจจุบันเรื่องเอกสารมาตรฐานและมาตรฐาน

10.4 มีหลักฐานที่จะดำเนินการเรื่องให้โปรแกรมและบริการ

10.5 มีความมุ่งมั่นอย่างมืออาชีพ

11. สร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11.1 ดำเนินการให้เป็นที่ไปตามหลักการของการศึกษาและบรรณารักษ์

- 11.2 แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำในชุมชนโรงเรียนอย่างมืออาชีพ
- 12. มีส่วนร่วมในการศึกษาและพัฒนาเครือข่ายวิชาชีพห้องสมุด
- 13. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 13.1 ให้โอกาสคนอื่นๆ ในชุมชนโรงเรียนที่จะกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 13.2 ทำวิจัยนวัตกรรมเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน
  - 13.3 มีส่วนร่วมในการอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาภายในชุมชนโรงเรียน
  - 13.4 พัฒนาห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ
- 14. ความมุ่งมั่น
  - 14.1 อุทิศตนเพื่อความเป็นเลิศในการให้บริการอย่างมืออาชีพ
  - 14.2 เน้นการเรียนรู้และการเรียนการสอน มุ่งเน้นโปรแกรมห้องสมุดโรงเรียนและบริการ
  - 14.3 ส่งเสริมอาชีพของครูบรรณารักษ์ครูใน โรงเรียนและชุมชน
  - 14.4 ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านผ่านวรรณกรรม
  - 14.5 มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
- 15. ความเป็นผู้นำ
  - 15.1 มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเป็นผู้นำของโรงเรียนและในคณะกรรมการบริหาร
  - 15.2 ส่งเสริมและบำรุง 'ไฟกัศทั้งโรงเรียน' กับนโยบายข้อมูลความรู้และการดำเนินการ
  - 15.3 สร้างและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันภายในชุมชนโรงเรียนอย่างมืออาชีพ
  - 15.4 เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงห้องสมุด โรงเรียนและให้บริการ

สารสนเทศอย่างรับผิดชอบ

- 16. ชุมชน
    - 16.1 พัฒนารูปแบบการใช้ความรู้ร่วมกัน
    - 16.2 มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในฐานะสมาชิกของชุมชนอย่างมืออาชีพ
    - 16.3 แสดงให้เห็นถึง collegiality และให้คำปรึกษาเพื่อนร่วมงาน
    - 16.4 ส่งเสริมการบริการห้องสมุดและสารสนเทศเพื่อโรงเรียนและชุมชนในวงกว้าง
- (มาตรฐานของความเป็นเลิศระดับมืออาชีพสำหรับครูบรรณารักษ์, 2014)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือวิจัย

ตารางวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา

ของเครื่องมือการวิจัยสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

หัวข้อ	ประมาณค่าความตรงเชิงเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC	แปลผล
	รศ.ดร. จุมพจน์	นางวงเดือน	นายอิทธิพัทธ์		
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม					
1. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. อายุงานในอาชีพบรรณารักษ์ ( ) น้อยกว่า 10 ปี ( ) 10 – 20 ปี ( ) 21 – 30 ปี ( ) มากกว่า 30 ปี	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ระดับการศึกษา ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. คุณวุฒิการศึกษา ( ) สาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์/ สารสนเทศศึกษา ( ) สาขาอื่นๆ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ประเภทห้องสมุดของท่าน	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ประมาณค่าความตรงเชิงเนื้อหาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC	แปลผล
	รศ.ดร. จุมพจน์	นางวงเดือน	นายอิทธิพัทธ์		
( ) ห้องสมุดโรงเรียน ( ) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ( ) ห้องสมุดเฉพาะ ( ) ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีว/ เกษตร ( ) ห้องสมุดประชาชน ( ) หอสมุดแห่งชาติ/สาขา					
6. ทำงานห้องสมุดมาเป็นเวลา ( ) น้อยกว่า 10 ปี ( ) 10 – 20 ปี ( ) 21 – 30 ปี ( ) มากกว่า 30 ปี	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมี มาตรฐานวิชาชีพ					
1. สังคมไทยยังเข้าใจตลาดเคลื่อนที่ว่าจบสาขาใดก็เป็น บรรณารักษ์ได้	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัย ทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตาม หลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ประเทศไทยยังไม่มีมีการประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพ บรรณารักษ์	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ประมาณค่าความตรงเชิงเนื้อหาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC	แปลผล
	รศ.ดร. จุมพจน์	นางวงเดือน	นายอิทธิพัทธ์		
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปโดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาสและอาจถูกแย่งงาน โดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสาขานอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ประมาณค่าความตรงเชิงเนื้อหาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC	แปลผล
	รศ.ดร. จุมพจน์	นางวงเดือน	นายอิทธิพัทธ์		
14. อื่นๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 3 บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง					
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น คุรุสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ห้ามผู้ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ประมาณค่าความตรงเชิงเนื้อหาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC	แปลผล
	รศ.ดร. จุมพจน์	นางวงเดือน	นายอิทธิพัทธ์		
8. กลุ่มครองผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถ ผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่ สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพ ให้ดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. อื่นๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนามาตรฐาน วิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ค่า IOC ภาพรวม = $\frac{30}{30} = 1.00$

30

ผลจากการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยทั้งรายข้อและภาพรวม สามารถสรุปได้ว่า เครื่องมือการวิจัยฉบับนี้มีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งรายข้อและภาพรวม ดังนั้นเครื่องมือวิจัยฉบับนี้จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยได้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย

(ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559)

คำชี้แจง

- การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ค้นหาชุดความรู้ที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ 2) พัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์สำหรับประเทศไทย 3) เสนอผลการวิจัยต่อองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
- แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ 3) บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง
- แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด การนำเสนอผลการวิจัยจะทำโดยภาพรวมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

ขอขอบพระคุณที่จะกรุณาให้ข้อมูล
ทิพภา ปลีหะจินดา ภาควิชาสารสนเทศศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( )

- เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
- อายุงานในอาชีพบรรณารักษ์ ( ) น้อยกว่า 10 ปี ( ) 10 – 20 ปี ( ) 21 – 30 ปี ( ) มากกว่า 30 ปี
- ระดับการศึกษา ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

4. คุณวุฒิการศึกษา ( ) สาขาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์/สารสนเทศศึกษา ( ) สาขาอื่นๆ
5. ประเภทของห้องสมุดที่สังกัด 6. ประเภทห้องสมุดของท่าน ( ) ห้องสมุดโรงเรียน ( ) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ( ) ห้องสมุดเฉพาะ ( ) ห้องสมุดวิทยาลัยเทคนิค/อาชีว/เกษตร ( ) ห้องสมุดประชาชน ( ) หอสมุดแห่งชาติ/สาขา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความเข้าใจของท่านมากที่สุด

ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สังคมไทยยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าจบสาขาใดก็เป็นบรรณารักษ์ได้					
2. หลายอาชีพในประเทศไทยมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร ช่างไฟฟ้า ฯลฯ					
3. บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพเฉพาะ การปฏิบัติงานต้องอาศัยทักษะความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตร					
4. ผู้ที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องจบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์					
5. ประเทศไทยยังไม่มี การประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์					
6. หลายประเทศประกาศใช้มาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์แล้ว					
7. มาตรฐานวิชาชีพจะเป็นกรอบกำหนดสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์					
8. มาตรฐานวิชาชีพจะช่วยยกระดับคุณภาพของบรรณารักษ์ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ					
9. เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ จะเป็นไปโดยเสรีมากขึ้น บรรณารักษ์ต่างชาติจากประเทศที่มีมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะได้เปรียบและได้รับการยอมรับในการทำงานในต่างประเทศ					

10. บรรณารักษ์ในประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพหรือมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเสียโอกาส และอาจถูกแย่งงานโดยผู้ประกอบอาชีพจากประเทศอื่น					
11. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีคุณวุฒิตรงสาขาอาชีพ					
12. ห้องสมุดในหน่วยงานลักษณะอื่นมักใช้ผู้มีคุณวุฒิสถาอื่นมาทำหน้าที่บรรณารักษ์					
13. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทยและประกาศใช้					
14. อื่นๆ โปรดระบุ.....					

ตอนที่ 3 บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคาดหวังของท่านมากที่สุด

ความคาดหวัง	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีกฎหมายรองรับการประกอบอาชีพบรรณารักษ์					
2. มีสภาวิชาชีพเป็นองค์กรผู้กำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาตรฐานวิชาชีพใช้แล้ว เช่น ครูสภา แพทยสภา สภาการพยาบาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ฯลฯ					
3. มีการกำกับดูแลทั้งด้านมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานห้องสมุด					
4. มีการรับรองหลักสูตรและปริญญาของสถาบันผู้ผลิตบัณฑิตในสาขานี้ รับรองหลักสูตรต่างๆ ในการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ รวมทั้งรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกอบรม					

5. มีการขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ					
6. ห้ามผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพนี้					
7. ควบคุมดูแลการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ					
8. คุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ให้สามารถผลักดันภารกิจด้านการอ่านและการบริการสารสนเทศแก่สังคมความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง					
9. อื่นๆ โปรดระบุ.....					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย

1. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่คาดหวัง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ จำนวน 28 คน

1. ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์ นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
2. รองศาสตราจารย์ สีปาน ทรัพย์ทอง ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. อาจารย์นงลักษณ์ ยุทธศิลป์เสวี ประธานสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์ และรองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นัยนา อรรถนพธร ประธานสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
5. อาจารย์ปรีชาดิ แสงระชะฎ รักษาราชการหัวหน้าศูนย์วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนู บุญญานวัตร อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
7. รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขภิญโญ อาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
8. รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร และคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีสุภา นาคชน ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
11. นางทัศนีย์ เทพไชย ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ
12. นางภควรรณ คุณากรวงศ์ บรรณารักษ์ชำนาญการ หอสมุดแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ
13. นางพัชร์อริญ ศรีสุวรรณ บรรณารักษ์อัตราจ้าง หอสมุดประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรี

14. นางสิริพร ฐวสิงห์ รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

15. คุณเพ็ญสุวรรณส์ นาคะปรีชา อดีตบรรณารักษ์ ผู้อำนวยการหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้จัดการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

16. นางสาววราลักษณ์ พัฒนเกียรติพงษ์ ผู้อำนวยการหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

17. นางสาวปทุมทิพย์ ลี้มพงสานุรักษ์ บรรณารักษ์หอสมุดป้วย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

18. นางสาวประไพพัคตร์ แทนแก้ว ห้องสมุดประชาชนอำเภอชุมพวง

19. นางสาวจิราภรณ์ ศิริธร รองผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย

20. นายยุทธนา เสมอจิตร บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนัน

ทา วิทยาเขตสมุทรสงคราม

21. นายยุทธนา ไอยราพรต บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุดรดิถี ประธานชมรม
บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

22. นางสุภาพร สมจิตต์ บรรณารักษ์อาวุโส ห้องสมุดศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ

23. นางนภลัย ทองปิ่น บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ
กรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

24. นางอังสนา เกิดบุญส่ง ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนวัดมหรณพาราม ประธานชมรม
บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

25. นางสาวพิณทิมา เลิศสมบุญ รองประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

26. ดร. นฤมล รื่นไวย์ ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

27. คุณทศพร อินทรบำรุง บรรณารักษ์ชาวไทย ประจำห้องสมุดวิทยาลัยชุมชน Ruxberry เมือง
บอสตัน รัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 6 ครั้ง รวมจำนวน 18 คน

1. นางลำพิ่ง บัวจันอัฐ นางนภภักษ์ วงศ์เศษ นายวันฉุวรรณ พิรมรัมย์ และนางสาวเรใจ เขียวอ่อน
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ รวมจำนวน 4 คน

2. นางสาวนิสาชล กาญจนพิชิต ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาและนางวงเดือน เจริญ บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายบริการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 2 คน

3. นางสาวมัทนา งามศิริ นางสาวสังเวียน จินดา นางสาวปวีณา ทองเป๊ะ บรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 3 คน

4. ดร.นิรันดร์ กุลทานันท์ อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และ ดร. กิ่งแก้ว ปะติตังโข อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 2 คน

5. นางสาวนายิกา สุพงษ์ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอเมืองศรีสะเกษ และนายอุทิศต์ ดาแกม เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ห้องสมุดประชาชนอำเภอเมืองศรีสะเกษ จำนวน 2 คน

6. การประชุมกลุ่มย่อยในงานประชุมวิชาการและสัมมนาประจำปีของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 คน

1) ดร.พิทา จารุพูนผล ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

2) อาจารย์ปรีชา พังสุบรรณ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

3) อาจารย์สัญญา ชีรเดชอุปถัมภ์ อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

4) อาจารย์ปิยวรรณ คุณสินธุ์ อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

5) นายชัยวัฒน์ น้าชม นักเอกสารสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก ง
จดหมายประสานงาน

เลขที่ ๑๑๕/๑๓๓ หมู่ ๓ ต. เหมือง

อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วยดิฉัน นางทิพภา ปลีหะจินดา อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาชุดความรู้ที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทยและนำเสนอผลการวิจัยต่อองค์กรวิชาชีพ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและขออนุญาตเข้าพบในวัน .....

๒๕๖๑ เพื่อขอสัมภาษณ์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ในประเด็นต่อไปนี้

๑. ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทย
๒. รูปแบบมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ไทย
๓. บทบาทของมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางทิพภา ปลีหะจินดา)

นักวิจัย

เลขที่ 119/133 หมู่ 3 ต. เหมือง อ. เมือง จ. ชลบุรี

มกราคม 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน

ด้วยดิฉัน นางทิพภา ปลีหะจินดา อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพบรรณารักษ์ไทย” จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาชุดความรู้ที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบมาตรฐานวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์ไทยและนำเสนอผลการวิจัยต่อองค์กรวิชาชีพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลในการวิจัย ในการนี้ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ยาวนานในวิชาชีพ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางทิพภา ปลีหะจินดา)

นักวิจัย